

**ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗ ΚΑΙ
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΩΝ
ΑΝΑΓΚΩΝ ΚΑΙ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΠΟΥ
ΠΡΟΚΥΠΤΟΥΝ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΡΩΣΗ
ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΤΗΝ
ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ
ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή	2
2. Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας	3
3. Βία Κατά των Γυναικών στην Κύπρο	8
4. Η έλλειψη υποδομών για την εφαρμογή της Σύμβασης στην Κύπρο	10
1. Απουσία ολοκληρωμένου νομικού πλαισίου και πρακτικών για τη πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών.	10
2. Απουσία συστήματος συλλογής εθνικών δεδομένων για την έκταση της ενδοοικογενειακής βίας.	11
3. Απουσία διατμηματικής συνεργασίας.....	13
4. Απουσία εξειδικευμένων υπηρεσιών για την αντιμετώπιση περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας.	14
5. Εισήγηση.....	17
6. Κεφάλαιο I - Σκοποί, ορισμοί, ισότητα και μη διάκριση, γενικές υποχρεώσεις.....	18
7. Κεφάλαιο II - Ενιαίες πολιτικές και συλλογή δεδομένων	26
8. Κεφάλαιο III - Πρόληψη.....	36
9. Κεφάλαιο IV - Προστασία και υποστήριξη	46
10. Κεφάλαιο V - Ουσιαστικό δίκαιο	61
11. Κεφάλαιο VI - Έρευνα, δίωξη, ποινική δικονομία και προστατευτικά μέτρα.....	97
12. Κεφάλαιο VII - Μετανάστευση και άσυλο.....	111
13. Βιβλιογραφία	117

1. Εισαγωγή

Στις 16 Ιουνίου 2015, η Κύπρος υπέγραψε τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας. Για να προχωρήσει η Κύπρος στην κύρωση της Σύμβασης, έγινε μελέτη του παρόντος νομοθετικού πλαισίου σε σύγκριση με τις απαιτήσεις που προκύπτουν από τις πρόνοιες του κειμένου της Σύμβασης. Η μελέτη αυτή αποδεικνύεται ως εργαλείο το οποίο διευκολύνει την διαδικασία νομοθετικών και πολιτικών προσαρμογών αλλά επίσης, θα διευκολύνει την γρηγορότερη και την αποτελεσματικότερη εμπλοκή των αρμόδιων φορέων – κυρίως σε σχέση με τις ενέργειες του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως και τον συντονισμό των υπολοίπων φορέων. Επίσης, μέσω της μελέτης έχει αναπτυχθεί μια σφαιρική αντίληψη του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου και των νομοθετικών αναγκών και απαιτήσεων, οι οποίες θα πρέπει να ληφθούν υπόψη.

Ο σκοπός της μελέτης ήταν η παραγωγή μιας συγκριτικής τεχνικής μελέτης νομοθετικών αναγκών όπως προκύπτουν από την Σύμβαση. Δηλαδή μια χαρτογράφηση η οποία περιλαμβάνει τις σχετικές νομοθεσίες που υπάρχουν, που χρειάζονται τροποποίηση και που απαιτούνται από την Σύμβαση, ανά θεματική κατηγορία (Ψυχολογική, Σωματική, Σεξουαλική, Ηλεκτρονική/ Διαδικτυακή βία).

Μεθοδολογία Μελέτης:

Η μελέτη διεξήχθη μέσω λεπτομερούς επισκόπησης υφιστάμενων νομοθεσιών οι οποίες σχετίζονται με τις θεματικές και τις πρόνοιες της Σύμβασης, καθώς και επισκόπηση του κειμένου της Σύμβασης, με σκοπό την συγγραφή ενός συγκριτικού πίνακα ο οποίος θα παρουσιάζει τις σχετικές νομοθεσίες που υπάρχουν, τις νομοθεσίες που χρειάζονται τροποποίηση και τις ανάγκες και απαιτήσεις που απαιτούνται από την Σύμβαση. Για σκοπούς της μελέτης, πέραν των υφιστάμενων σχετικών νομοθεσιών, αξιοποιήθηκαν διάφορες σχετικές εκθέσεις, είτε ερευνητικές είτε εκθέσεις από ανεξάρτητους θεσμούς όπως του Γραφείου της Επιτρόπου Διοικήσεως, αλλά και η έκθεση της Τεχνικής Επιτροπής για την Ισότητα Ανδρών και Γυναικών για τη Σύμβαση, οι οποίες αφορούν την ουσία του θέματος για τη Βία κατά των Γυναικών και την ενδοοικογενειακή βία.

Πιο κάτω παρατίθεται μια περιγραφή της Σύμβασης, στοιχεία που αφορούν τη Βία κατά των Γυναικών στην Κύπρο, μια σύντομη περιγραφή σε σχέση με την έλλειψη υποδομών για την πλήρη εφαρμογή της Σύμβασης στην Κύπρο και η γενική εισήγηση σε σχέση με τα βήματα που θα πρέπει η Κύπρος να ακολουθήσει ώστε να καλύψει τα σχετικά νομοθετικά κενά που αποπνέουν από τη Σύμβαση. Ακολουθώντας, θα αναλυθεί το κάθε άρθρο της Σύμβασης ξεχωριστά παραθέτοντας εισηγήσεις ανά άρθρο. Να σημειωθεί ότι η μελέτη αφορά όλα τα κεφάλαια μέχρι και το VII αφού τα επόμενα κεφάλαια που ακολουθούν αφορούν άλλες διαδικασίες.

Τέλος, έχει δημιουργηθεί ένα ξεχωριστό κείμενο το οποίο καταγράφονται συνοπτικά όλα τα κεφάλαια ξεχωριστά, ανά άρθρο και εισήγηση.

2. Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας

Η Βία κατά των Γυναικών είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο. Η Επιτροπή για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών (CEDAW Επιτροπή) της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών (CEDAW), με τη γενική της Σύσταση για τη Βία κατά των Γυναικών Νο 19 (1992) βοήθησε στην αναγνώριση της βίας με βάση το φύλο κατά των γυναικών ως μια μορφή διάκρισης κατά των γυναικών. Στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, το 1993, υιοθετήθηκε η διακήρυξη που αφορά την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών, η οποία έθεσε τα θεμέλια για τη διεθνή δράση για τη Βία κατά των γυναικών. Το 1995, υιοθετήθηκε η Διακήρυξη του Πεκίνου και η Πλατφόρμα Δράσης του Πεκίνου (Beijing Declaration and Platform for Action) η οποία αναγνώρισε την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών ως έναν από τους στρατηγικούς στόχους, μεταξύ άλλων, που αφορούν την ισότητα των φύλων. Το 2006, ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών δημοσίευσε μια σε βάθος μελέτη για όλες τις μορφές της βίας κατά των γυναικών, με την οποία καταγράφει τα σχετικά διεθνή νομικά πλαίσια που αφορούν τη Βία κατά των γυναικών, καθώς ταυτόχρονα απαριθμεί «καλές πρακτικές» που έχουν δείξει κάποια επιτυχία στην αντιμετώπιση αυτού του ζητήματος. Η τελευταία νομική δράση που αφορά την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας είναι η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας, η οποία τέθηκε σε εφαρμογή την 1η Αυγούστου του 2014.

Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας, γνωστή ως η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, στοχεύει στην πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας. Η Σύμβαση αποτελεί το πρώτο διεθνές δεσμευτικό νομικό πλαίσιο για την πρόληψη της βίας, την προστασία των θυμάτων και την τιμωρία των δραστών. Παράλληλα, περιορίζει τις διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στα νομοθετικά πλαίσια και στις πολιτικές των κρατών-μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η Σύμβαση, τοποθετεί το θέμα της βίας κατά των γυναικών στο ευρύτερο θεωρητικό πλαίσιο της ανισότητας των φύλων και της έλλειψης σεβασμού προς τα ανθρώπινα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια των γυναικών και ως εκ τούτου επικεντρώνεται σε όλες τις μορφές βίας. Αυτό είναι εξαιρετικής σημασίας και αποτελεί μια ευκαιρία ανάληψης δράσης για την Κύπρο αφού το παρόν νομικό και θεωρητικό πλαίσιο εστιάζεται κυρίως στον τομέα της ενδοοικογενειακής βίας. Η Κύπρος είναι η 38η χώρα που υπέγραψε την εν λόγω Σύμβαση στις 16 Ιουνίου 2015, ενώ 18 χώρες την έχουν ήδη επικυρώσει.

Με την υπογραφή αλλά και μεταγενέστερα την κύρωση της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, το κράτος δεσμεύεται να λάβει τα αναγκαία μέτρα που θα προωθήσουν την προστασία των

δικαιωμάτων των γυναικών, καθώς οι γυναίκες είναι τα άμεσα θύματα της ενδοοικογενειακής βίας.

Το περιεχόμενο της Σύμβασης χωρίζεται σε τέσσερις κύριες θεματικές όσον αφορά τους στόχους καθώς και τις αλλαγές στην νομοθεσία και στα πολιτικά μέτρα που ζητά από τα κράτη μέλη. Αυτές είναι¹:

1. **Η πρόληψη**
2. **Η προστασία**
3. **Η δίωξη**
4. **Οι ολοκληρωμένες πολιτικές όσον αφορά την Βία κατά των γυναικών (περιλαμβανομένης και της ενδοοικογενειακής).²**

1. Πρόληψη

Η Σύμβαση απαιτεί από τις κυβερνήσεις που την έχουν κυρώσει όπως

- Προωθήσουν την αλλαγή νοοτροπίας και συμπεριφοράς,
- Λάβουν υπόψη τις ανάγκες των ευπαθών ατόμων τοποθετώντας στο επίκεντρο τα ανθρώπινα δικαιώματα,
- Ενθαρρύνουν όλους τους πολίτες αλλά ιδιαίτερα τους άντρες και τα αγόρια, να προλαμβάνουν τη βία,
- Διασφαλίζουν ότι οι πολιτισμικές και θρησκευτικές αξίες δεν χρησιμοποιούνται ως άλλοθι άσκησης βίας,
- Προωθούν προγράμματα και δράσεις που χειραφετούν τις γυναίκες.

Κάποια μέτρα πρόληψης περιλαμβάνουν την:

- Αύξηση της ευαισθητοποίησης
- Εκπαίδευση των πολιτών
- Εκπαίδευση των επαγγελματιών
- Προληπτική παρέμβαση και προγράμματα αντιμετώπισης

¹ Council of Europe, Istanbul Convention: Action against violence against women and domestic violence. "The Convention in Brief". <http://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/the-convention-in-brief>

² Council of Europe, Istanbul Convention: Action against violence against women and domestic violence. "The Convention in Brief". <http://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/the-convention-in-brief>

2. Προστασία

Η παροχή της καλύτερης δυνατής προστασίας και υποστήριξης στα θύματα είναι ουσιώδους σημασίας για την πρόληψη περαιτέρω βίας και τη βοήθεια στην σωματική, ψυχολογική και κοινωνική τους ανάνηψη. Η Σύμβαση περιλαμβάνει μια σειρά προστατευτικών μέτρων, όπως:

- Καθιέρωση έκτακτων απαγορευτικών μέτρων για την απομάκρυνση των δραστών από την οικογενειακή εστία και περιοριστικές ή προστατευτικές εντολές , διατάγματα δικαστηρίων αλλά και εκχώρηση εξουσίας στην αστυνομία να απομακρύνει τον θύτη ενδοοικογενειακής βίας από το σπίτι του ή της, καθώς η αστυνομία πρέπει να είναι σε θέση να διασφαλίζει την προστασία και ασφάλεια του θύματος,
- Διασφάλιση ότι οι επιζώντες είναι ενήμεροι για τα δικαιώματά τους και ξέρουν πού και πώς να λάβουν βοήθεια,
- Παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών υποστήριξης,
- Ενθάρρυνση αναφοράς της βίας από μάρτυρες και επαγγελματίες,
- Προστασία και υποστήριξη των παιδιών που είναι μάρτυρες βίας.

Οι εξειδικευμένες υπηρεσίες πρέπει να:

- Είναι άμεσες, βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες,
- Καλύπτουν ολόκληρη τη χώρα,
- Είναι προσβάσιμες σε όλους τους επιζώντες και τα παιδιά τους (και σε γλώσσα που καταλαβαίνουν),
- Έχουν ικανό προσωπικό και επαρκείς πόρους και χρηματοδότηση,
- Μπορούν να χειραφετούν τους επιζώντες.

3. Δίωξη

Η Σύμβαση εισάγει μια ποικιλία αστικών και ποινικών νομικών μέτρων για να συμπληρώσει υπάρχοντα κενά στη νομοθεσία τα οποία συναντούν πολλά θύματα διαφόρων μορφών βίας κατά των γυναικών και ενδοοικογενειακής βίας όταν ζητούν δικαιοσύνη. Τα κενά αυτά ποικίλουν από προγράμματα αποζημίωσης που απουσιάζουν και θέματα γύρω από τα δικαιώματα κηδεμονίας μέχρι το γεγονός ότι πολλές μορφές βίαιης συμπεριφοράς δεν θεωρούνται έγκλημα σε πολλά κράτη μέλη. Με βάση τα κενά που εντοπίζονται η Σύμβαση εισάγει τα πιο κάτω για αποτελεσματική δίωξη.

- **Πολιτικές αγωγές και διορθωτικά μέτρα.**

Ο στόχος αυτής της πρόβλεψης είναι να επιτρέπει αστικά ένδικα μέσα που δίνουν τη δυνατότητα στα δικαστήρια να σταματήσουν μια συγκεκριμένη συμπεριφορά και να δώσουν τη δυνατότητα στα θύματα να κάνουν αίτηση για δικαστικές εντολές όπως προσωρινά μέτρα, απαγορευτικά μέτρα, περιοριστικά μέτρα και εντολές μη παρενόχλησης. Οι εντολές αυτές είναι σημαντικά προστατευτικά μέτρα καθώς προλαμβάνουν το δράστη για παράδειγμα, από το να πλησιάσει τα θύματα στο σπίτι τους και τη γύρω περιοχή. Σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας οι εντολές αυτές μπορούν να δώσουν στο θύμα πιο μακροχρόνια προστασία που δεν διατίθεται μέσω εντολών προστασίας έκτακτης ανάγκης.

- **Αποζημίωση**

Η Σύμβαση περιγράφει το δικαίωμα αποζημίωσης για ζημιές που υφίστανται τα θύματα ως αποτέλεσμα οποιουδήποτε από τα αδικήματα που καλύπτονται. Είναι πρωτίστως ο δράστης που έχει ευθύνη για ζημιές και αποκατάσταση, με τα Μέρη να έχουν μια επικουρική υποχρέωση να το κάνουν σε περιπτώσεις που το θύμα έχει υποστεί σοβαρό σωματικό τραυματισμό ή βλάβη στην υγεία. Είναι για αυτό το λόγο που η Σύμβαση ζητά από τα Μέρη να ποινικοποιήσουν μια ευρεία ποικιλία ειδών βίας, που περιλαμβάνει την *ψυχολογική βία, παρενόχλητική παρακολούθηση, σεξουαλική βία, συμπεριλαμβανομένου του βιασμού, σεξουαλική παρενόχληση, καταναγκαστικό γάμο, ακρωτηριασμό γυναικείων γεννητικών οργάνων, αναγκαστική έκτρωση και αναγκαστική στείρωση, εγκλήματα φερόμενα ως «εγκλήματα τιμής»*.

Εφόσον τα παραπάνω αδικήματα νομοθετηθούν μέσα στα εθνικά συστήματα, τα μέλη κράτη θα πρέπει να λάβουν και μια σειρά από μέτρα για να εξασφαλίσουν την αποτελεσματική διερεύνηση οποιουδήποτε ισχυρισμού βίας κατά των γυναικών και ενδοοικογενειακής βίας. Επίσης, πρέπει να υπάρχει σεβασμός για τα δικαιώματα των θυμάτων κατά την διεξαγωγή όλων των δικαστικών διαδικασιών και των διαδικασιών που προβλέπονται για τις υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας.

4. Ολοκληρωμένες πολιτικές

Η Σύμβαση έχει ως αρχή ότι κανένας οργανισμός ή ίδρυμα δεν μπορεί από μόνο του να ασχοληθεί με τα περιστατικά βίας κατά των γυναικών και την ενδοοικογενειακή βία. Αντίθετα, μια αποτελεσματική αντιμετώπιση απαιτεί μια **συντονισμένη δράση και διατμηματική συνεργασία από όλους τους αρμόδιους φορείς**. Ως εκ τούτου, η Σύμβαση ζητά από τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν ολοκληρωμένες και συντονισμένες πολιτικές που αφορούν κρατικούς φορείς, ΜΚΟ, καθώς και τις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές. Ο βασικός στόχος είναι οι πολιτικές για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας να πραγματοποιούνται σε όλα τα επίπεδα της κυβέρνησης και από όλους τους σχετικούς οργανισμούς και ιδρύματα. Αυτό μπορεί, για παράδειγμα, να γίνει με την κατάρτιση ενός εθνικού σχεδίου δράσης που να καθορίζει για κάθε οργανισμό ένα συγκεκριμένο ρόλο που πρέπει να αναλάβει και συγκεκριμένα καθήκοντα να εκπληρώσει.

3. Βία Κατά των Γυναικών στην Κύπρο

Ιστορικά η βία κατά των γυναικών, αποτελεί και στην Κύπρο, όπως και παγκόσμια, έναν αποδεκτό τρόπο υποταγής των γυναικών^{3 4 5 6} καθώς εκδηλώνει «τις άνισες σχέσεις εξουσίας μεταξύ ανδρών και γυναικών, οι οποίες οδήγησαν στην κυριαρχία επί των γυναικών και στις διακρίσεις εναντίον τους από τους άνδρες και στην πρόληψη της πλήρους ανέλιξης των γυναικών»⁷.

Στην Κύπρο, σύμφωνα με στατιστικές της αστυνομίας, υπάρχει μια αυξητική τάση όσον αφορά αναφορές περιστατικών βίας στην οικογένεια από 719 το 2011 σε 777 το 2013. Η πλειοψηφία των περιστατικών αφορούσαν σωματική βία (72.7%), ακολουθούν η ψυχολογική βία (24.5%) και η σεξουαλική βία.

Τα τελευταία 10 χρόνια, υπήρξαν πέραν των 30 δολοφονιών γυναικών από συντρόφους ή πρώην συντρόφους. Επιπλέον, υπάρχει μια συγκλονιστική αύξηση των κρουσμάτων βιασμού και σεξουαλικής επίθεσης, έστω και αν αυτές είναι μεταξύ των λιγότερο αναφερόμενων εγκλημάτων στην Κύπρο. Από τα διαθέσιμα στοιχεία βλέπουμε ότι υπάρχει μια συγκλονιστική αύξηση των ποσοστών αναφοράς για βιασμούς κατά τις τελευταίες 2 δεκαετίες. Από το 2010 μέχρι το 2013 καταγράφηκαν 117 βιασμοί και 7 απόπειρες βιασμών. Παρά την αύξηση των καταγγελιών σεξουαλικής βίας, η Κύπρος έχει από τα χαμηλότερα ποσοστά καταδικών στην Ευρώπη και οι ποινές είναι ανεπαρκείς και μη αποτρεπτικές. Επίσης είμαστε από τις μόνες χώρες στην ΕΕ, στις οποίες δεν υπάρχουν εξειδικευμένες υπηρεσίες στήριξης και προστασίας θυμάτων σεξουαλικής βίας.

Η κύρια αιτία της βίας κατά των γυναικών είναι η έμφυλη ανισότητα, καθώς δημιουργεί τις συνθήκες για την άσκηση βίας. Αυτό έχει άμεσες επιπτώσεις στην υγεία των γυναικών, στην ικανότητά τους για εργασία και παραγωγή ενός αξιοπρεπούς εισοδήματος, στην πρόσβασή τους στην εκπαίδευση και στη διά βίου μάθηση, στην επαρκή τους στέγαση και στη σωματική τους ασφάλεια και αυτονομία. Οι επιπτώσεις αυτές αποτελούν παράγοντες κινδύνου, καθώς εμποδίζουν τις γυναίκες να ξεφύγουν από τη βία και να ζήσουν μια ανεξάρτητη ζωή. Επομένως, η Βία κατά των γυναικών που είναι ένα πολύπλευρο θέμα που σχετίζεται με ποικίλους τομείς πολιτικής και θα πρέπει να αντιμετωπιστεί συστημικά, με μέτρα για την

³ Outlaw, Maureen. "No One Type of Intimate Partner Abuse: Exploring Physical and Non-Physical Abuse Among Intimate Partners." *Journal of Family Violence* 24(4) (2009): 263-272.

⁴ Loseke Donileen R., et al. *Current controversies on family violence*. UK: Sage Publications Press, 2005.

⁵ World Health Organization (WHO). *The world health report 2002- Reducing Risks, Promoting Healthy Life*. Geneva: World Health Organization, 2002.

http://www.who.int/whr/2002/en/whr02_en.pdf?ua=1

⁶ Κέντρο Ερευνών και Ανάπτυξης Intercollege. "Έρευνα με θέμα «Βία στην Κυπριακή Οικογένεια», για τη Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην οικογένεια." Λευκωσία, 2000.

⁷ Maynard, Mary and Winn, Jan. "Women, Violence and Male Power" In *Introducing Women's Studies* edited by Victoria Robinson, and Diane Richardson. 221-247. Macmillan Press (2nd Revised edition), 1997.

προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης, της ένταξης στην αγορά εργασίας και της εκπαίδευσης, της υγείας και της καλής ποιότητας ζωής και της δημιουργίας ενεργών πολιτών.

Στην Κύπρο, παρά το επαρκές νομικό πλαίσιο όσον αφορά στην ισότητα των φύλων, οι γυναίκες υστερούν σε σχέση με τους άνδρες σε όλους τους τομείς. Μερικά παραδείγματα αυτών των ανισοτήτων διαφαίνονται από το ότι οι γυναίκες υποεκπροσωπούνται στα κέντρα λήψης αποφάσεων, υπάρχει μεγάλη μισθολογική διαφορά μεταξύ των φύλων καθώς οι γυναίκες απασχολούνται κυρίως σε θέσεις μερικής ή ολικής απασχόλησης με χαμηλότερο μισθό, είναι εκείνες που εξακολουθούν να φέρουν δυσανάλογα την ευθύνη της φροντίδας των παιδιών και άλλων εξαρτωμένων μελών της οικογένειας, εμφανίζουν λιγότερο καλή κατάσταση υγείας και ποιότητας ζωής και αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο κίνδυνο φτώχειας, ανεξαρτήτως ηλικίας ή κοινωνικής ομάδας. Με άλλα λόγια, η πρόληψη της βίας κατά των γυναικών εναπόκειται στην αντιμετώπιση της ανισότητας (που είναι ξεκάθαρη από τα προαναφερόμενα παραδείγματα) και της άμεσης ή έμμεσης υποταγής των γυναικών.

Αυτές οι πρακτικές που οφείλονται σε εδραιωμένες αντιλήψεις αντανakλούν τις υπάρχουσες αξίες και αρχές γύρω από τους έμφυλους ρόλους, καθώς απεικονίζουν την ανδροκρατούμενη κοινωνία που «τοποθετεί τον άνδρα σε θέση εξουσίας μέσα στην ευρύτερη κοινωνία και τη γυναίκα σε υποδεέστερη θέση»⁸. Αυτές οι αντιλήψεις, σύμφωνα με την Παπαδάκη⁹, οδηγεί στην κατ' εξακολούθηση παραμονή των γυναικών πίσω από κλειστές πόρτες, χωρίς να τους παρέχεται καμία προστασία από τις αρμόδιες αρχές. Όπως προκύπτει, η κάθε μορφή βίας κατά των γυναικών, είναι το αποτέλεσμα του κοινωνικά κατασκευασμένου ρόλου των φύλων. Ως εκ τούτου, το κράτος έχει την ευθύνη να παρέχει τις αναγκαίες υποδομές και υπηρεσίες που θα βοηθήσει στην πρόληψη αλλά και στην προστασία των θυμάτων από όλες τις μορφές βίας.

⁸ Συμβουλευτική Επιτροπή Πρόληψης και Καταπολέμησης της Βίας στην Οικογένεια. *Έκταση, Συχνότητα, Μορφές Και Επιπτώσεις Της Ενδοοικογενειακής Βίας Κατά Των Γυναικών Στην Κύπρο.* Λευκωσία: Συμβουλευτική Επιτροπή Πρόληψης και Καταπολέμησης της Βίας στην Οικογένεια, 2014.

⁹ Παπαδάκη, Μαρία. *Η συμβολή του Κοινωνικού Λειτουργού στην αντιμετώπιση της συντροφικής κακοποίησης στις υπηρεσίες Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας.* Στο *Οι Πρακτικές Εφαρμογές της Κοινωνικής Εργασίας στην Ελλάδα και στην Κύπρο*, επιμέλεια από Πάρλαλης Κ. Σταύρος, 227-245. Αθήνα: Εκδόσεις Πεδίο, 2011.

4. Η έλλειψη υποδομών για την εφαρμογή της Σύμβασης στην Κύπρο.

Όπως έχει ήδη τονιστεί, η Βία κατά των γυναικών αποτελεί μια από τις συχνότερες μορφές βίας στην Κύπρο, αλλά και παγκοσμίως, και η καταπολέμηση του φαινομένου αυτού μπορεί να γίνει μόνο όταν υπάρχει πραγματική πολιτική βούληση. Με την υπογραφή της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης η Κύπρος δείχνει αρχικά την πολιτική βούληση του Κράτος ως προς την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας, εντούτοις παραμένουν αρκετά κενά ως προς την απουσία υποδομών και την έλλειψη συγκεκριμένων νομικών πλαισίων που δυστυχώς κάνει αδύνατη την επικύρωσή της και κατά συνέπεια και την εφαρμογή της. Οι κύριες δομικές ελλείψεις που εντοπίζονται είναι οι ακόλουθες:

1. Απουσία ολοκληρωμένου νομικού πλαισίου και πρακτικών για τη πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών.

Η Κύπρος διαθέτει ένα εκτενές νομικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση της βίας στην οικογένεια, το οποίο έχει αποτελέσει τη βάση για κάθε δράση σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία μέχρι σήμερα. Εντούτοις, αυτό θέτει το εξής σοβαρό πρόβλημα: ο όρος «βία στην οικογένεια» όπως ορίζεται από τον νόμο είναι ουδέτερος ως προς το φύλο και καλύπτει τη βίαιη συμπεριφορά που ασκείται από οποιοδήποτε μέλος της οικογένειας προς οποιοδήποτε άλλο μέλος της οικογένειας αγνοώντας τις ιδιαιτερότητες του φύλου όσον αφορά τη βία. Επιπλέον, ο όρος «οικογενειακή βία» δεν υπογραμμίζει το γεγονός ότι η Βία κατά των γυναικών προέρχεται κατά κύριο λόγο από τον υποδεέστερο κοινωνικό τους ρόλο. Έτσι, είναι προφανές ότι η ενδοοικογενειακή βία στην πραγματικότητα δεν αναγνωρίζεται ούτε ορίζεται ως μορφή βίας κατά των γυναικών.

Συγκεκριμένα, στους Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμους, η “βία στην οικογένεια” ορίζεται ως,

«οποιαδήποτε πράξη, παράλειψη ή συμπεριφορά με την οποία προκαλείται σωματική, σεξουαλική ή ψυχική βλάβη σε οποιοδήποτε μέλος της οικογένειας από άλλο μέλος της οικογένειας και περιλαμβάνει και τη βία που ασκείται με σκοπό την επίτευξη σεξουαλικής επαφής χωρίς την συγκατάθεση του θύματος, καθώς επίσης και τον περιορισμό της ελευθερίας τους»¹⁰

Ο ορισμός αυτός, αδυνατεί να αναδείξει τον έμφυλο χαρακτήρα της ενδοοικογενειακής βίας που στην πραγματικότητα επηρεάζει δυσανάλογα τις γυναίκες (και τα παιδιά) και αποτελεί συνέπεια των «άνισων σχέσεων εξουσίας μεταξύ ανδρών και γυναικών»¹¹. Κατά συνέπεια η ενδοοικογενειακή βία δεν αναγνωρίζεται ως μορφή βίας κατά των γυναικών. Αυτό δημιουργεί

¹⁰ Οι Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμοι του 2000 και του 2004.
http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2000_1_119/full.html

¹¹ Anderson, Kristin, L. “Gender, Status, and Domestic Violence: An Integration of Feminist and Family Violence Approaches”.
Journal of Marriage and Family 59(3) (1997): 655-669.
doi: <https://irenamarshiajones.files.wordpress.com/2012/10/domestic-violence-article-2.pdf>

μια αλληλένδετη σειρά από προβλήματα όσον αφορά τα μέτρα και τις πρακτικές για την αντιμετώπιση των θυμάτων από τις αρμόδιες υπηρεσίες, αλλά και τον τρόπο διεξαγωγής διαφόρων διατμηματικών διαδικασιών από τους ίδιους τους οργανισμούς που ασχολούνται με θέματα βίας στην Κύπρο.

Το ουδέτερο προς το φύλο νομικό πλαίσιο της Κύπρου έχει ως αποτέλεσμα την «έλλειψη επίγνωσης σχετικά με τη δυναμική της ενδοοικογενειακής βίας και των δεσμών της με την (αν)ισότητα των φύλων και με τις κοινωνικές νόρμες και τα στερεότυπα»¹². Εντούτοις, έχει άμεσο αντίκτυπο στις διαδικασίες και υπηρεσίες που αφορούν την προστασία και την υποστήριξη των θυμάτων της ενδοοικογενειακής βίας, καθώς οι ανάγκες των ανδρών και των γυναικών θυμάτων βίας, είναι εντελώς διαφορετικές λόγω των κοινωνικοπολιτικών και ιστορικά άνισων σχέσεων εξουσίας που έχουν τα δύο φύλα.

Ο έμφυλος αυτός χαρακτήρας της ενδοοικογενειακής βίας είναι και στατιστικά αποδεδειγμένος καθώς σύμφωνα με την στατιστική υπηρεσία Αστυνομίας Κύπρου, η πλειονότητα των θυμάτων κατά την περίοδο 2011-2015 όσον αφορά το φύλο ήταν γυναίκες με ποσοστό της τάξεως του 65%, που ανέρχεται στο 81%, εάν συμπεριλάβουμε κορίτσια και αγόρια ηλικίας κάτω των 18 ετών¹³. Ενώ η πλειονότητα των θυτών κατά την ίδια περίοδο αποτελείται από άνδρες και το ποσοστό ανέρχεται στο 77,4%¹⁴. Ως επακόλουθο, η ουδέτερη ως προς το φύλο νομοθεσία δεν μπορεί να υπερασπίσει τα δικαιώματα των θυμάτων βίας καθώς δεν αντανάκλα τις εμπειρίες των επιζώντων, που όπως είδαμε κατά κύριο λόγο είναι γυναίκες, αλλά δυστυχώς πολλές φορές δίνει «προτεραιότητα στην σταθερότητα της οικογένειας» και «υπόκειται σε αλλοιώσεις από τους βίαιους θύτες»¹⁵.

2. Απουσία συστήματος συλλογής εθνικών δεδομένων για την έκταση της ενδοοικογενειακής βίας.

Παρόλο που οι Περί Βίας στην Οικογένεια Νόμοι διευκολύνουν την καταγγελία βίαιων περιστατικών και προβλέπουν τον διορισμό Οικογενειακού Συμβούλου που θα μεσολαβεί μεταξύ των θυμάτων και των υπηρεσιών, εντούτοις δεν εξασφαλίζουν την απαραίτητη προστασία στο θύμα από μια δευτερογενή θυματοποίηση, καθώς δεν υπάρχει μια έγκυρη βάση δεδομένων για το ιστορικό ενδεχομένων περιστατικών βίας κατά του θύματος.

Η Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια, που συντονίζει την παρακολούθηση της βίας στην οικογένεια, δημοσίευσε το 2009 ένα Εθνικό

¹² Καϊλή, Χριστίνα, και Παύλου, Σουσάνα. 'Δράση κατά της ενδοοικογενειακής βίας αναπτύσσοντας ένα σύστημα στήριξης των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας.' Λευκωσία: Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου, 2011. (Σελ.7)

¹³ Αστυνομία Κύπρου. "Στατιστικά Στοιχεία."

<http://www.police.gov.cy/police/police.nsf/All/833E1616E2E1A6F7C2257F92001F3192?OpenDocument>.

¹⁴ Γραφείο Ανάλυσης και Στατιστικής. 'Στατιστικά Στοιχεία Για Την Εγκληματικότητα - Βία Στην Οικογένεια - Αναφερόμενα Περιστατικά Βίας Στην Οικογένεια Κατά Είδος Από Το 2011 Μέχρι Το 2015.' Αστυνομία Κύπρου, 2016. (Σελ.3) [http://www.police.gov.cy/police/police.nsf/All/833E1616E2E1A6F7C2257F92001F3192/\\$file/FamilyAbuse%20greek.pdf](http://www.police.gov.cy/police/police.nsf/All/833E1616E2E1A6F7C2257F92001F3192/$file/FamilyAbuse%20greek.pdf).

¹⁵ United Nations Division for the Advancement of Women, *Good Practices in Legislation on Violence against Women Report of the Expert Group Meeting*, Vienna, Austria, 26-28 May, 2008. (Page 16)

[http://www.un.org/womenwatch/daw/egm/vaw_legislation_2008/Report%20EGMGPLVAW%20\(final%2011.11.08\).pdf](http://www.un.org/womenwatch/daw/egm/vaw_legislation_2008/Report%20EGMGPLVAW%20(final%2011.11.08).pdf)

Σχέδιο Δράσης για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια (2010-2015), το οποίο συμπεριλάμβανε ανάμεσα σε άλλους στρατηγικούς στόχους, την δημιουργία μιας βάσης δεδομένων που θα καταγράφει δεδομένα από όλες τις υπηρεσίες πρώτης γραμμής, στο πλαίσιο της αρχής της «υποχρεωτικής αναφοράς».

Ο κύριος στόχος της δημιουργίας μιας βάσης δεδομένων είναι να βοηθήσει στην ομαδοποίηση των πληροφοριών γύρω από τα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας που θα βοηθήσουν:

- στη δημιουργία ενός προφίλ για τα θύματα και τους θύτες,
- στην καταγραφή της συχνότητας εμφάνισης της ενδοοικογενειακής βίας για καλύτερη κατανόηση των παραγόντων, που οδηγεί στην ύπαρξη της,
- στον προσδιορισμό των ομάδων που διατρέχουν άμεσο κίνδυνο,
- στην ανάπτυξη συγκεκριμένων προγραμμάτων παρέμβασης,
- στη συνεχή παρακολούθηση και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των δραστηριοτήτων για την πρόληψη της βίας, αλλά και για την παρέμβαση¹⁶.

Επίσης, η δημιουργία ενός συστήματος συλλογής δεδομένων, θα βοηθήσει στη διατμηματική συνεργασία και τον συντονισμό μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και οργανισμών όπως ΜΚΟ, υπηρεσιών υγείας, υπηρεσιών κοινωνικής ευημερίας, της αστυνομίας, και άλλων καθώς θα διευκολύνει την λήψη συγκεκριμένων πολιτικών για την προστασία των θυμάτων και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών, ανάλογα με τις αρμοδιότητες της κάθε υπηρεσίας.

Ας σημειωθεί ακόμη ότι στην Κύπρο, παρόλο που στατιστικά δεδομένα για την ΒΚΓ συλλέγονται από την Αστυνομία¹⁷ και τον Σύνδεσμο για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια, δεν υπάρχει μια συντονισμένη πολιτική ανίχνευσης της έμφυλης βίας, που να εμπεριέχει ολόκληρο τον πληθυσμό¹⁸. Να σημειωθεί εδώ πως αυτό το πρόβλημα συνδέεται άμεσα και με το φαινόμενο της «πρόωρης λήξης»¹⁹ των υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας που παρατηρείται στην Κύπρο²⁰. Ο κύριος λόγος των μειωμένων αριθμών καταγγελιών περιστατικών βίας αλλά και της διακοπής της ποινικής διαδικασίας, είναι η ευάλωτη θέση των γυναικών και η μειωμένη εμπιστοσύνη τους στο σύστημα δικαιοσύνης²¹. Κατά συνέπεια, η Βία

¹⁶ Godfrey St. Bernard. *DATA COLLECTION SYSTEM FOR DOMESTIC VIOLENCE*. The Economic Commission for Latin America and the Caribbean (ECLAC) Sub regional Headquarters for the Caribbean, 2002. (Page 9)

<http://www.cepal.org/mujer/noticias/noticias/7/14217/lccarg691i.pdf>

¹⁷ Αστυνομία Κύπρου. "Στατιστικά Στοιχεία."

<http://www.police.gov.cy/police/police.nsf/All/833E1616E2E1A6F7C2257F92001F3192?OpenDocument>.

¹⁸ Επίτροπος Διοικήσεως. 'Τοποθέτηση Εθνικής Ανεξάρτητης Αρχής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφορικά με την ανάγκη δημιουργίας μηχανισμού έγκαιρης και συντονισμένης διωπηρεσιακής παρέμβασης σε περιπτώσεις σοβαρού κινδύνου βίας κατά των γυναικών.' (Δράσης 2/2015) Λευκωσία, 2015.

¹⁹ Ο όρος «πρόωρη λήξη» αναφέρεται στον Αγγλικό όρο «Attrition» αναφέρεται στη διαδικασία με την οποία περιπτώσεις χάνονται από τη νομική διαδικασία, και, επομένως, δεν οδηγούνται σε ποινική καταδίκη. Βλ. Kelly, Liz and Lovett, Jo. 'Different Systems, similar outcomes? Tracking attrition in reported rape cases in eleven countries', European Briefing, Child and Woman Abuse Studies Unit, 2009.

²⁰ Καϊλή, Χριστίνα, και Παύλου, Σουσάνα. 'Δράση κατά της ενδοοικογενειακής βίας αναπτύσσοντας ένα σύστημα στήριξης των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας.' Λευκωσία: Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου, 2011. (Σελ.11)

²¹ Ibid.

κατά των Γυναικών παραμένει «αόρατη στο σύστημα δημόσιας διοίκησης, επειδή είναι δύσκολο να εντοπιστούν περιπτώσεις ακόμη και σε ολόκληρο το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης». Συνεπώς, η απουσία μιας κεντρικής βάσης δεδομένων αποτελεί ένα μεγάλο εμπόδιο για την προστασία των θυμάτων, από μία δευτερογενή θυματοποίηση αλλά και την παρακολούθηση των θυτών από τις αρμόδιες αρχές καθώς δεν υπάρχει ένας συνεχής διασταυρούμενος έλεγχος για τυχόν προηγούμενες παραβιάσεις του θύτη.

3. Απουσία διατμηματικής συνεργασίας

Συνεχίζοντας, για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και την αντιμετώπιση των παραγόντων που τις καθιστούν ευάλωτες στην βία, χρειάζεται η συνεργασία εξειδικευμένων υπηρεσιών. Αυτές θα πρέπει να περιλαμβάνουν όλες τις υπηρεσίες που βρίσκονται στην πρώτη γραμμή όπως τα τηλεφωνικά κέντρα άμεσης βοήθειας, τα καταφύγια, τις νομικές υπηρεσίες, την αστυνομία, τις υπηρεσίες κοινωνικής ευημερίας, τις υπηρεσίες υγείας και τους ΜΚΟ. Στην Επεξηγηματική Έκθεση της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην ανάγκη ύπαρξης διατμηματικής συνεργασίας, η οποία είναι κρίσιμη για την διεκπεραίωση των αναγκών ενεργειών για την άμεση παροχή βοήθειας και προστασίας στα θύματα. Στα κράτη που έχουν κατορθώσει μια τέτοια συνεργασία²², φάνηκε να είναι πολύ αποτελεσματική στην καταπολέμηση και πρόληψη της θυματοποίησης και της δευτερογενούς θυματοποίησης,

Συγκεκριμένα, οι θετικές επιδράσεις μια διατμηματικής συνεργασίας, σύμφωνα με πολλαπλές έρευνες²³ είναι:

- Η επίτευξη λειτουργικού και εποικοδομητικού συντονισμού και η αποφυγή αντιφάσεων μεταξύ των πολιτικών/μέτρων, των προγραμμάτων ή των παρεμβάσεων περιστατικών βίας. Με τον τρόπο αυτό θα επιτευχθεί μια πιο αποτελεσματική κατανομή των πόρων μεταξύ των υπηρεσιών.
- Η αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών, καθώς θα γίνεται ένας πιο αποτελεσματικός προσδιορισμός των κενών που υπάρχουν (για παράδειγμα, έμπειρο εξειδικευμένο προσωπικό σε κυβερνητικές υπηρεσίες που ασχολούνται με υποθέσεις βίας²⁴) καθώς και καλύτερη ενσωμάτωση νέων πρακτικών στις αρμόδιες υπηρεσίες.
- Η ευκολότερη πρόσβαση στις υπηρεσίες αυτές από τα θύματα, ως αποτέλεσμα μιας σωστής και ενημερωμένης αξιοποίησης των διαθέσιμων οικονομικών πόρων, δεξιοτήτων αλλά και πληροφοριών που προσφέρονται από κάθε υπηρεσία.

²² Επίτροπος Διοικήσεως. 'Τοποθέτηση Εθνικής Ανεξάρτητης Αρχής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφορικά με την ανάγκη δημιουργίας μηχανισμού έγκαιρης και συντονισμένης διωπηρεσιακής παρέμβασης σε περιπτώσεις σοβαρού κινδύνου βίας κατά των γυναικών.' (Δράσης 2/2015) Λευκωσία, 2015.

²³ Atkinson, Mary, Jones, Megan, and Lamont, Emily. *Multi-agency Working and Its Implications for Practice: a Review of the Literature*. Reading: CFBT, 2007.

<http://www.nfer.ac.uk/nfer/publications/MAD01/MAD01.pdf>.

²⁴ Καϊλή, Χριστίνα, και Παύλου, Σουσάνα. 'Δράση κατά της ενδοοικογενειακής βίας αναπτύσσοντας ένα σύστημα στήριξης των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας.' Λευκωσία: Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου, 2011.(Σελ.14).

- Η μεγαλύτερη ευκολία αντιμετώπισης και επίλυσης προβλημάτων σε πολιτικές/μέτρα που υπάρχουν καθώς θα υπάρχει σταθερή επικοινωνία μεταξύ των εμπλεκόμενων υπηρεσιών.
- Η αυξανόμενη κατανόηση και εμπιστοσύνη μεταξύ των υπηρεσιών, με αποτέλεσμα να αναλαμβάνουν περισσότερες ευθύνες και να είναι πιο πρόθυμες να λαμβάνουν καινοτόμες αποφάσεις που θα βελτιώσουν τα αποτελέσματα διαχείρισης των υποθέσεων.

4. Απουσία εξειδικευμένων υπηρεσιών για την αντιμετώπιση περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας.

Το Κυπριακό νομικό πλαίσιο για την ενδοοικογενειακή βία, προνοεί και απαριθμεί τις αρμοδιότητες των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ) καθώς και τις αρμοδιότητες των Οικογενειακών Συμβούλων. Ο νόμος είναι συγκεκριμένος σχετικά με τις διαδικασίες που αφορούν περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, όπως για παράδειγμα την καταγγελία, την υποστήριξη θυμάτων κ.λπ., καθώς και την ευθύνη του «οικογενειακού συμβούλου» των ΥΚΕ να παρέχει ψυχολογική υποστήριξη στα θύματα, πρακτική βοήθεια (οικονομική και άλλη), πληροφορίες σχετικά με τις υπηρεσίες των ΥΚΕ, πληροφορίες σχετικά με τις υπηρεσίες άλλων δημοσίων οργανισμών και μη κυβερνητικών οργανώσεων και πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματα των θυμάτων²⁵.

Εντούτοις, παρόλο που θεωρητικά υπάρχει μια δομή όσον αφορά τις διαδικασίες για την αντιμετώπιση περιστατικών βίας, δυστυχώς υπάρχει μια μεγάλη αδυναμία στον τομέα του συντονισμού και οργάνωσης σε σχέση με την κατάσταση ετοιμότητας για άμεση ανταπόκριση στα περιστατικά βίας, καθώς και στη στελέχωση και στην κατάρτιση των Οικογενειακών Συμβούλων. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με έρευνα του Μεσογειακού Ινστιτούτου Μελετών Κοινωνικού Φύλου, ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα είναι η έλλειψη κατάρτισης εκ μέρους των οικογενειακών συμβούλων, έτσι ώστε να μπορούν να παρέχουν την κατάλληλη βοήθεια στα θύματα²⁶. Ο Κυβερνητικός Εκπρόσωπος ανέφερε σχετικά:

«Τα περιστατικά Ενδοοικογενειακής Βίας, χρήζουν ειδικής αντιμετώπισης και είναι σοβαρό μειονέκτημα να ορίζονται οικογενειακοί σύμβουλοι, υπάλληλοι των υπηρεσιών κοινωνικής ευημερίας, έτσι ώστε να υπάρχει μεγαλύτερος αριθμός οικογενειακών συμβούλων. Η ποιότητα της υπηρεσίας αμφισβητείται όταν υπάρχει έλλειψη τεχνογνωσίας».

Εντούτοις, παρόλο που θεωρητικά υπάρχει μια δομή όσον αφορά τις διαδικασίες για την αντιμετώπιση περιστατικών βίας, παράλληλα υπάρχει και μια μεγάλη αδυναμία στον τομέα του συντονισμού και οργάνωσης σε σχέση με την κατάσταση ετοιμότητας για άμεση ανταπόκριση στα περιστατικά βίας, καθώς επίσης και στη στελέχωση και κατάρτιση των Οικογενειακών Συμβούλων. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με έρευνα του Μεσογειακού Ινστιτούτου

²⁵ Καϊλή, Χριστίνα, και Παύλου, Σουσάνα. 'Δράση κατά της ενδοοικογενειακής βίας αναπτύσσοντας ένα σύστημα στήριξης των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας.' Λευκωσία: Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου, 2011.(Σελ.14).

²⁶ Ibid

Μελετών Κοινωνικού Φύλου ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα είναι η έλλειψη κατάρτισης εκ μέρους των οικογενειακών συμβούλων, για να μπορούν να παρέχουν την κατάλληλη βοήθεια στα θύματα²⁷.

Στη συνέχεια, οι όροι εντολής για τους συμβούλους οικογενειακής βίας, δεν ορίζονται ούτε από τους Νόμους Περί Βίας στην Οικογένεια ούτε από το Εγχειρίδιο Διατμηματικών Διαδικασιών με αποτέλεσμα πολλοί από αυτούς τους συμβούλους (ιδιαίτερα υπάλληλοι σε επιφυλακή οι οποίοι καλούνται από την αστυνομία για την αντιμετώπιση περιστατικών εκτός των τακτικών ωρών εργασίας τους) να είναι απλώς υπάλληλοι των ΥΚΕ χωρίς να κατέχουν την αναγκαία τεχνογνωσία, κατάρτιση και πείρα στην αντιμετώπιση περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας.

Επιπρόσθετα, ένα άλλο πρόβλημα που προέκυψε και εξακολουθεί να υφίσταται, είναι η έλλειψη προσωπικού και η συχνή μεταφορά των Οικογενειακών Συμβούλων σε νέες θέσεις, με αποτέλεσμα οι ΥΚΕ να μην μπορούν να παρέχουν στα θύματα την απαραίτητη συστηματική και μακροχρόνια υποστήριξη, καθώς δεν γίνεται επαρκής και συνεχής παρακολούθηση των περιστατικών. Το γεγονός αυτό, έχει και αντίκτυπο στην αξιοπιστία των υπηρεσιών και στην έλλειψη εμπιστοσύνης εκ μέρους των θυμάτων προς αυτές. Επίσης, παρόλο που υπάρχει η νομική ευθύνη για ύπαρξη υπηρεσιών, υπάρχει μεγάλη έλλειψη εμπειρου, επαγγελματικού και σταθερού προσωπικού στις κρατικές υπηρεσίες που ασχολούνται με τα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας.

Σύμφωνα με έρευνα για την διερεύνηση των αντιλήψεων των λειτουργών/επαγγελματιών υγείας σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία στην Κύπρο²⁸ συνήθως, οι λειτουργοί/επαγγελματίες έχουν την τάση να ρίχνουν την ευθύνη στο θύμα. Αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό γιατί δείχνει τον τρόπο με τον οποίο μεταφράζεται το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας στην κυπριακή πραγματικότητα²⁹. Αυτό είναι επίσης και αποτέλεσμα της έλλειψης συστηματικής εκπαίδευσης επαγγελματικού προσωπικού, που ασχολούνται με την ενδοοικογενειακή βία, σε όλους τις υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης της Αστυνομίας, των ΥΚΕ και των Υπηρεσιών Υγείας.

Συμπερασματικά, παρά το γεγονός ότι οι ΥΚΕ είναι υπεύθυνες για όλες τις πιυχές υποστήριξης και βοήθειας των θυμάτων, όπως ορίζεται από τον νόμο, δεν αντιμετωπίζουν το θέμα της ενδοοικογενειακής βίας ως ζήτημα προτεραιότητας και δεν φέρνουν εις πέρας το καθήκον τους, το οποίο και είναι να κρατούν τις γυναίκες ασφαλείς από περιστατικά βίας. Για αυτό είναι απαραίτητη και μια μονάδα έκτακτης ανάγκης για τα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, που θα παρέχει ένα φάσμα ολοκληρωμένων, συντονισμένων και εξειδικευμένων υπηρεσιών υψηλής

²⁷ Καϊλή, Χριστίνα, και Παύλου, Σουσάνα. 'Δράση κατά της ενδοοικογενειακής βίας αναπτύσσοντας ένα σύστημα στήριξης των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας.' Λευκωσία: Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου, 2011.

²⁸ Αποστολίδου, Μάρθα, και Παγιάτσου, Μαρίνα. 'Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τη Βία στην Οικογένεια, για τη Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια.' Λευκωσία, 2008.
<http://www.familyviolence.gov.cy/upload/publications>

²⁹ Συμβουλευτική Επιτροπή Πρόληψης και Καταπολέμησης της Βίας στην Οικογένεια. 'Έκταση, Συχνότητα, Μορφές Και Επιπτώσεις Της Ενδοοικογενειακής Βίας Κατά Των Γυναικών Στην Κύπρο.' Λευκωσία: Συμβουλευτική Επιτροπή Πρόληψης και Καταπολέμησης της Βίας στην Οικογένεια, 2014.

ποιότητας για γυναίκες, το οποίο θα περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων νομική βοήθεια, συμβουλευτικές υπηρεσίες, ψυχοκοινωνική υποστήριξη και υγειονομικές υπηρεσίες.

5. Εισήγηση

Είναι ξεκάθαρο ότι το Κυπριακό κράτος εντατικοποιεί τις προσπάθειες του για την προώθηση της ισότητας μέσω αριθμού μέτρων και νομοθεσιών. Στο πλαίσιο αυτών των προσπαθειών, αναγνωρίζεται και η υπογραφή της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης από το Κράτος και τα διαβήματα που ακολουθούνται ως προς την κύρωση της Σύμβασης όπως για παράδειγμα η παρούσα μελέτη που αφορά την χαρτογράφηση και αξιολόγηση νομοθετικών αναγκών και απαιτήσεων που προκύπτουν για την κύρωση της Σύμβασης.

Με βάση τη μελέτη που διενεργήθηκε έχουμε φτάσει στο συμπέρασμα ότι αρκετές από τις πρόνοιες της Σύμβασης καλύπτονται (είτε μερικώς ή πλήρως) από διαφορετικούς νόμους και μέτρα συμπεριλαμβανομένου και του Ποινικού Κώδικα. Παρατηρούνται όμως και πολλά κενά ειδικότερα όσο αφορά τις πολλαπλές μορφές βίας κατά των γυναικών αλλά και την ενδοοικογενειακή βία παρά το γεγονός ότι ο Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμος αποτελεί ένα αρκετά ολοκληρωμένο νομοθετικό πλαίσιο. Κενά παρατηρηθήκαν επίσης ως προς την υλοποίηση πολλών νομοθεσιών και στην μη ενεργοποίηση πολλών προνοιών.

Η Σύμβαση έρχεται να καλύψει όλα τα νομοθετικά κενά που έχουν εντοπιστεί. Είναι για αυτό το λόγο που εισήγηση μας είναι η **υιοθέτηση ενός αυτούσιου νομοθετικού πλαισίου που να αφορά τη Βία κατά των Γυναικών εξ ολοκλήρου.** Νομοθετικά κενά που αφορούν υφιστάμενες νομοθεσίες όπως για παράδειγμα τους Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμους μπορούν να τροποποιηθούν ώστε να είναι συμβατά με την Σύμβαση. Η δημιουργία ενός ξεχωριστού, αυτούσιου νομοθετικού πλαισίου που να αφορά όλες τις μορφές βίας κατά των γυναικών όχι μόνο θα καλύψει τα νομοθετικά κενά, δομές και μέτρα που αφορούν τη Βία κατά των Γυναικών αλλά θα περάσει και το πολιτικό μήνυμα για μηδενική ανοχή της βίας κατά των γυναικών.

6. Κεφάλαιο I – Σκοποί, ορισμοί, ισότητα και μη διάκριση, γενικές υποχρεώσεις

Άρθρο 3 – Ορισμοί

Για το σκοπό της παρούσας Σύμβασης:

α. ως «βία κατά των γυναικών» νοείται η παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μια μορφή διάκρισης κατά των γυναικών και θα εννοούνται όλες οι πράξεις βίας με βάση το φύλο που έχει ή μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα, σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική ή οικονομική βλάβη ή πόνο στις γυναίκες, περιλαμβανομένων των απειλών για τέτοιες πράξεις, του εξαναγκασμού ή της αυθαίρετης στέρησης της ελευθερίας, είτε στο δημόσιο ή τον ιδιωτικό βίο,

β. ως «ενδοοικογενειακή βία» θα νοούνται όλες οι πράξεις σωματικής, σεξουαλικής, ψυχολογικής ή οικονομικής βίας που συμβαίνουν εντός της οικογένειας ή της οικιακής μονάδας ή ανάμεσα σε πρώην ή νυν συζύγους ή συντρόφους, είτε ο αυτουργός διαμένει ή διέμενε στην ίδια κατοικία με το θύμα είτε όχι,

γ. ως «φύλο» νοούνται οι κοινωνικά δημιουργημένοι ρόλοι, συμπεριφορές, δραστηριότητες και ιδιότητες που μια δεδομένη κοινωνία θεωρεί κατάλληλα για τους άνδρες και τις γυναίκες,

δ. ως «βία με βάση το φύλο κατά των γυναικών» θα νοείται η βία που καταφέρεται εναντίον μιας γυναίκας επειδή είναι γυναίκα ή που επηρεάζει δυσανάλογα τις γυναίκες,

ε. ως «θύμα» θα νοείται οποιοδήποτε φυσικό πρόσωπο υπόκειται σε τύπους συμπεριφοράς που προσδιορίζονται στα σημεία α και β,

στ. «γυναίκες» περιλαμβάνει και κορίτσια ηλικίας κάτω των 18 ετών.

Στο νομοθετικό πλαίσιο της Κύπρου δεν αναγνωρίζεται η «Βία κατά των Γυναικών» όπως ορίζεται από το άρθρο 3 (α) της Σύμβασης.

Όσον αφορά την παράγραφο (β) του Άρθρου 3, υπάρχει συγκεκριμένη νομοθεσία για τη βία στην οικογένεια. Σύμφωνα με το άρθρο 3 των Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμων 2000 ως 2015 (Νόμοι 119(I) του 2000, 212(I) του 2004 και 172(I) του 2015):

«βία στην οικογένεια» σημαίνει οποιαδήποτε πράξη, παράλειψη ή συμπεριφορά με την οποία προκαλείται σωματική, σεξουαλική ή ψυχική βλάβη σε οποιοδήποτε μέλος της οικογένειας από άλλο μέλος της οικογένειας και περιλαμβάνει και τη βία που ασκείται με σκοπό την επίτευξη σεξουαλικής επαφής χωρίς την συγκατάθεση του θύματος, καθώς επίσης και τον περιορισμό της ελευθερίας του».

«Μέλος της οικογένειας» σημαίνει άνδρα και γυναίκα που έχουν συνάψει νόμιμο γάμο ανεξάρτητα αν ο γάμος υφίσταται ή όχι, ή συζούν ή συζούσαν ως αντρόγυνο · γονείς των ανωτέρω προσώπων · τέκνα ή/και εγγόνια των ανωτέρω προσώπων ή κάθε πρόσωπο το οποίο διαμένει με τα ανωτέρω πρόσωπα.

Σύμφωνα με έκθεση του Γραφείου της Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων,³⁰ η κυπριακή νομοθεσία σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία έχει αξιολογηθεί ως επαρκής και το ευρύ πεδίο εφαρμογής της έχει αναφερθεί ως πρότυπο βέλτιστης πρακτικής. Ταυτόχρονα όμως, η νομοθεσία είναι τυφλή ως προς το φύλο, αφού οι πολιτικές και τα μέτρα για την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας δεν λαμβάνουν υπόψη τη διάσταση του φύλου και τις σχέσεις εξουσίας μεταξύ των φύλων που διακυβεύονται με την ύπαρξη βίας κατά των γυναικών. Γι' αυτό τον λόγο εμπειρογνώμονες σε θέματα βίας κατά των γυναικών έχουν επικρίνει τη σχετική νομοθεσία.

Επιπρόσθετα, υποστηρίζεται ότι αυτή η ουδέτερη ως προς το φύλο νομοθεσία όχι μόνο υπόκειται σε αλλοιώσεις από βίαιους παραβάτες, αλλά έχει δώσει επίσης προτεραιότητα στη σταθερότητα της οικογένειας έναντι των δικαιωμάτων των (κατά κύριο λόγο γυναικών) θυμάτων, καθώς δεν αντανakλά ή δεν πραγματεύεται συγκεκριμένα τις εμπειρίες γυναικών από περιστατικά βίας που έχουν διαπραχθεί εναντίον τους. Έτσι, η ουδέτερη ως προς το φύλο νομοθεσία δεν ξεχωρίζει τις διαφορές και τις συγκεκριμένες ανάγκες ανδρών και γυναικών, δεν αναγνωρίζει ότι οι εμπειρίες των ανδρών και των γυναικών όσον αφορά τη βία διαφέρουν, ούτε προσδιορίζει την ύπαρξη τέτοιας μορφής βίας ως εκδήλωση των ιστορικά άνισων σχέσεων εξουσίας μεταξύ ανδρών και γυναικών. Φαίνεται, δηλαδή, να παραγνωρίζει και κατά συνέπεια να αδυνατεί να αποτρέψει το πραγματικό γεγονός, που χαρακτηρίζει και την κυπριακή κοινωνία, ότι η βία εντός της οικογένειας στρέφεται κυρίως εναντίον των γυναικών.

Όσον αφορά την οικονομική βία που καλύπτεται από τη Σύμβαση στον ορισμό της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας, είναι σημαντικό να τονιστεί ότι τέτοιος ορισμός δεν καλύπτεται στον ορισμό της «βίας στην οικογένεια» στη σχετική εθνική νομοθεσία. Ταυτόχρονα, σύμφωνα με σχετική Παγκύπρια έρευνα³¹, η οικονομική βία αποτελεί την πρώτη σε συχνότητα εμφάνισης μορφή βίας που βιώνεται από τις γυναίκες στην Κύπρο.

Εισήγηση:

- Ενσωμάτωση των ορισμών που καλύπτονται από το άρθρο 3 της Σύμβασης στο νομοθετικό πλαίσιο της Κύπρου.
- Τροποποίηση των Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμων για τον εκσυγχρονισμό του ορισμού της ενδοοικογενειακής βίας, ώστε να

³⁰ Επίτροπος Διοικήσεως. *Τοποθέτηση Εθνικής Ανεξάρτητης Αρχής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφορικά με την ανάγκη δημιουργίας μηχανισμού έγκαιρης και συντονισμένης διωτηρεσιακής παρέμβασης σε περιπτώσεις σοβαρού κινδύνου βίας κατά των γυναικών.* (Δράσης 2/2015) Λευκωσία, 2015.

http://www.ombudsman.gov.cy/ombudsman/ombudsman.nsf/index_new/index_new?OpenForm

³¹ Αποστολίδου, Μάρθα, και Παγιάτσου, Μαρίνα. *Έθνικό Σχέδιο Δράσης για τη Βία στην Οικογένεια, για τη Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια.* Λευκωσία, 2008.

<http://www.familyviolence.gov.cy/upload/publications>

συμπεριλαμβάνει και την οικονομική βία και να καλύπτει και βία ανάμεσα σε πρώην ή νυν συζύγους ή συντρόφους, είτε ο αυτουργός διαμένει ή διέμενε στην ίδια κατοικία με το θύμα είτε όχι.

Άρθρο 4 - Θεμελιώδη δικαιώματα, ισότητα και μη διάκριση

1. Τα Μέρη θα λάβουν τα νομοθετικά και άλλα μέτρα για να προωθούν και να προστατεύουν το δικαίωμα όλων, ιδιαίτερα των γυναικών, να ζουν χωρίς βία τόσο σε δημόσιο όσο και σε ιδιωτικό επίπεδο.

2. Τα Μέρη καταδικάζουν όλες τις μορφές διάκρισης κατά των γυναικών και λαμβάνουν, χωρίς καθυστέρηση, τα απαραίτητα νομοθετικά και άλλα μέτρα για να τις αποτρέψουν, συγκεκριμένα:

- ενσωματώνοντας στο εθνικό τους σύνταγμα ή άλλη κατάλληλη νομοθεσία την αρχή της ισότητας ανάμεσα σε γυναίκες και άνδρες και διασφαλίζοντας την πρακτική εφαρμογή της αρχής αυτής,

- απαγορεύοντας τις διακρίσεις κατά των γυναικών, περιλαμβάνοντας και τη χρήση κυρώσεων, όπου χρειάζεται,

- καταργώντας νόμους και πρακτικές που μεροληπιτούν κατά των γυναικών.

3. Η εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας Σύμβασης από τα Μέρη, συγκεκριμένα των μέτρων για την προστασία των δικαιωμάτων των θυμάτων, θα διασφαλίζεται χωρίς καμία διάκριση λόγω φύλου, γένους, φυλής, χρώματος, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικής ή άλλης άποψης, εθνικής ή κοινωνικής καταγωγής, σχέσης με εθνική μειονότητα, περιουσίας, γέννησης, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου, ηλικίας, κατάστασης υγείας, αναπηρίας, οικογενειακής κατάστασης, μεταναστευτικής ή προσφυγικής κατάστασης, ή άλλης κατάστασης.

4. Ειδικά μέτρα που είναι απαραίτητο να ληφθούν για την πρόληψη και την προστασία των γυναικών από βία με βάση το φύλο δεν θα θεωρούνται διάκριση σύμφωνα με τους όρους της παρούσας Σύμβασης.

Το 1995, στην ιστορική Παγκόσμια Διάσκεψη του ΟΗΕ για τις Γυναίκες, που οδήγησε στην υιοθέτηση της Πλατφόρμας Δράσης και της Διακήρυξης του Πεκίνου, η «**Βία κατά των Γυναικών**» ορίστηκε ως «κάθε πράξη βίας βασισμένη στο φύλο, η οποία προκαλεί ή ενδέχεται να προκαλέσει σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική βλάβη ή πόνο στις γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων απειλών πραγματοποίησης τέτοιων πράξεων, εξαναγκασμού ή αυθαίρετης στέρησης της ελευθερίας, είτε στη δημόσια είτε στην ιδιωτική ζωή». Στις μορφές που μπορεί να λάβει η Βία κατά των Γυναικών περιλήφθηκε και «η σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική βία που συμβαίνει εντός της οικογένειας».

Παράλληλα, διατυπώθηκε η θέση ότι η Βία κατά των Γυναικών «αποτελεί εκδήλωση των ιστορικά άνισων σχέσεων εξουσίας μεταξύ ανδρών και γυναικών» και ο τομέας αυτός αναγνωρίστηκε ως ένας από τους κυριότερους, στους οποίους απαιτείτο η ανάληψη επείγουσας δράσης, ώστε να επιτευχθεί ο στόχος της ισότητας των φύλων. Επιβεβαιώθηκε, συνεπώς, η θέση που είχε νωρίτερα εκφράσει η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων εις βάρος των Γυναικών³², ότι η Βία κατά των Γυναικών, στη δημόσια ή την ιδιωτική σφαίρα, συμπεριλαμβανομένης και της ενδοοικογενειακής βίας, συνιστά «βία με βάση το φύλο» και, άρα, διάκριση λόγω φύλου. Επιπρόσθετα, έχει καταστεί σαφές ότι η έμφυλη βία παραβιάζει, βλάπτει ή μηδενίζει την απόλαυση από τις γυναίκες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών τους, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων στη ζωή, την ασφάλεια, την ελευθερία, την αξιοπρέπεια και τη φυσική και συναισθηματική ακεραιότητα³³, ενώ έχει, συγχρόνως, αντίκτυπο στην κοινωνία ευρύτερα, αφού αποτελεί εμπόδιο στην ενεργή κοινωνική συμμετοχή της γυναίκας³⁴.

Η Σύμβαση συνδέει ξεκάθαρα το πρόβλημα της βίας κατά των γυναικών με το πρόβλημα των διακρίσεων λόγω φύλου. Στην Κύπρο έχουν γίνει πολλά θετικά νομοθετικά βήματα ως προς την ισότητα, μέσω της δημιουργίας του Εθνικού Μηχανισμού για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, το διορισμό της Επιτρόπου Ισότητας, υιοθέτηση νομοθεσιών για την ισότητα στην απασχόληση, την ισομισθία και τη σεξουαλική παρενόχληση, μεταξύ άλλων. Ένα άλλο νομοθετικό θετικό βήμα ήταν η κύρωση της Σύμβασης για την Καταπολέμηση κάθε μορφής Διάκρισης κατά των Γυναικών (CEDAW) με τον περί της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη κάθε μορφής Διάκρισης σε βάρος της Γυναίκας (Κυρωτικός) Νόμο του 1985 η οποία όμως δεν υλοποιείται επαρκώς, ειδικά όσον αφορά ειδικά μέτρα για γυναίκες (άρθρο 4).

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την Γενική Σύσταση 25 της Επιτροπής CEDAW που ερμηνεύει τις υποχρεώσεις του κράτους που απορρέουν από το άρθρο 4: «τα συμβαλλόμενα κράτη θα πρέπει να περιλαμβάνουν, στα συντάγματά τους ή στην εθνική τους νομοθεσία, διατάξεις που επιτρέπουν τη θέσπιση προσωρινών ειδικών μέτρων.» Με βάση τη επεξηγηματική έκθεση της Σύμβασης, η παράγραφος 4 του άρθρου 4 της Σύμβασης ορίζει ότι τα ειδικά μέτρα που αποσκοπούν στην πρόληψη και την προστασία των γυναικών από τη βία με βάση το φύλο και το οποίο δεν αντιμετωπίζουν οι άνδρες, δεν συνιστούν μορφή διάκρισης ή παραβίαση της αρχής της ισότητας.

³² UN Committee on the Elimination and Discrimination Against Women (CEDAW), *CEDAW General Recommendations No. 19: Violence Against Women*, 11th sess, UN Doc A/47/38, (adopted in 1992) Article 1.

http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CEDAW/Shared%20Documents/1_Global/INT_CEDAW_GEC_3731_E.pdf

³³ Βλ. ενδεικτικά, Eur-lex, European Union Law. 'Χάρτη πορείας για την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών 2006-2010.' (COM2006/92) Παρ. 4.

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV:c10404>

³⁴ Βλ. ενδεικτικά: Council of the European Union. 'Council conclusions on Combating Violence Against Women, and the Provision of Support Services for Victims of Domestic Violence.' 3206th Employment, Social Policy, Health and Consumer Affairs Council meeting, Brussels, 2012.

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lsa/134081.pdf

Εισήγηση:

- Πλήρη, ολοκληρωμένη και αποτελεσματική εφαρμογή του περί της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη κάθε μορφής Διάκρισης σε βάρος της Γυναίκας (Κυρωτικός) Νόμου του 1985.
- Ρητή αναφορά σε ειδικά μέτρα για την πρόληψη και προστασία των γυναικών από τη βία με βάση το φύλο στο νομοθετικό πλαίσιο για την Βία κατά των Γυναικών.
- Τροποποίηση των Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμων για αναγνώριση των γυναικών ως ευάλωτης ομάδας, ώστε να επιτρέπει τη λήψη ειδικών μέτρων για την πρόληψη και προστασία των γυναικών θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας.

Άρθρο 5 - Υποχρεώσεις του κράτους και δέουσα επιμέλεια

1. Τα Μέρη θα αποφεύγουν να εμπλακούν σε οποιαδήποτε πράξη βίας κατά των γυναικών και θα διασφαλίζουν ότι οι κρατικές αρχές, αξιωματούχοι, φορείς, ιδρύματα και όσοι άλλοι δρουν για λογαριασμό του Κράτους ενεργούν σε συμμόρφωση με την παρούσα υποχρέωση.

2. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά και άλλα μέτρα για να ασκήσουν τη δέουσα επιμέλεια ώστε να εμποδίσουν, να ερευνήσουν, να τιμωρήσουν και να παρέχουν αποζημίωση για πράξεις βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης και διαπράττονται από άτομα εκτός του Κράτους

Η ευθύνη του κράτους για αντιμετώπιση της βίας εναντίον των γυναικών αναλύεται και κωδικοποιείται στην υποχρέωσή του να καταβάλλει τη δέουσα επιμέλεια για αποτροπή πράξεων βίας, προστασία των θυμάτων και τιμωρία των δραστών. Θα πρέπει, στα πλαίσια αυτά, ένα κράτος να λαμβάνει μέτρα που να εγγυώνται τη φυσική και σωματική ακεραιότητα της γυναίκας και των παιδιών της, καθώς και να διασφαλίζει ότι τους παρέχεται ασφαλές μέρος διαμονής, στήριξη για τα παιδιά, νομική βοήθεια και αποζημίωση ανάλογη με τη ζημία που υπέστησαν και την παραβίαση των δικαιωμάτων τους, ενώ παράλληλα θα πρέπει να εγκαθιδρύει αποτελεσματικές διερευνητικές, νομικές και δικαστικές διαδικασίες και υποστηρικτικές και θεραπευτικές δομές για τα θύματα.³⁵

Η «αρχή της δέουσας επιμέλειας», όπως κοινώς ονομάζεται, θεωρεί ότι τα κράτη είναι υπόλογα για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπράττονται όχι μόνο από το Δημόσιο ή από Δημόσιους φορείς και άτομα, αλλά και από μη κρατικούς φορείς και άτομα. Η Βία κατά

³⁵ Απόφαση, A.T. v. Hungary, CEDAW Communication No. 2/2003, U.N. Doc. CEDAW/C/32/D/2/2003 (2005)
<https://www.law.georgetown.edu/rossrights/docs/cases/MsATHungary.html>

των Γυναικών διαπράττεται πιο συχνά από μη κρατικούς φορείς και άτομα - για παράδειγμα, στενό συγγενή ή οικεία άτομα³⁶.

Η «αρχή της δέουσας επιμέλειας» είναι κρίσιμης σημασίας για τη διαμόρφωση και καλλιέργεια ευθύνης λογοδοσίας. Όταν το κράτος έχει την ευθύνη λογοδοσίας έχει ευθύνη για τη βία που διαπράττεται από μη κρατικούς φορείς και άτομα. Το δημόσιο διεθνές δικαιο αναγνωρίζει ότι η Βία κατά των Γυναικών, ανεξάρτητα από το ποιος τη διαπράττει, αποτελεί παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η «αρχή της δέουσας επιμέλειας» έχει καταφέρει να φέρει σε ρήξη την τεχνητή διαίρεση «δημόσιου / ιδιωτικού τομέα» και τη διχοτόμηση μεταξύ κρατικών και μη κρατικών φορέων, αφού πλέον τα Κράτη όχι μόνο επιτρέπεται, αλλά είναι πλέον υποχρεωμένα να εισέλθουν στην λεγόμενη «ιδιωτική σφαίρα», όπου στις περισσότερες περιπτώσεις η Βία κατά των Γυναικών συμβαίνει.

Η «αρχή της δέουσας επιμέλειας» υπογραμμίζεται από διάφορα διεθνή όργανα. Η Γενική Σύσταση Αρ. 19 (1992) της Σύμβασης για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών ("CEDAW"), η Επιτροπή και η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών (1993) καθώς και η Δήλωση για την Εξάλειψη της Βίας κατά των Γυναικών υπογραμμίζουν ότι τα Κράτη είναι υπεύθυνα για τις ιδιωτικές πράξεις της Βίας κατά των Γυναικών και αν αποτύχουν θα ενεργήσουν με τη δέουσα επιμέλεια για την πρόληψη, προστασία, διερεύνηση, τιμωρία και αντιμετώπιση της³⁷. Αυτό το σημείο επαναλήφθηκε στην Πλατφόρμα Δράσης της Παγκόσμιας Διάσκεψης του Πεκίνου για τις Γυναίκες και σε μια σειρά από περιφερειακά και διεθνή έγγραφα και δικαστικές αποφάσεις³⁸.

Η Ευθύνη του Κράτους τονίζεται και υπογραμμίζεται από τον περί της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη κάθε μορφής Διάκρισης σε βάρος της Γυναίκας (Κυρωτικός) Νόμο του 1985. Συγκεκριμένα το άρθρο 2 τονίζει ότι:

«Τα Κράτη Μέρη καταδικάζουν τις διακρίσεις κάθε μορφής σε βάρος των γυναικών συμφωνούν να επιδιώξουν, με όλα τα κατάλληλα μέσα και χωρίς καθυστέρηση, πολιτική εξάλειψης των διακρίσεων σε βάρος των γυναικών και, γι' αυτό το σκοπό, αναλαμβάνουν:

(α) να ενσωματώσουν την αρχή της ισότητας ανδρών και γυναικών στα εθνικά τους συντάγματα ή σε άλλη κατάλληλη νομοθεσία, αν δεν έχει ήδη ενσωματωθεί σ' αυτά, και να εξασφαλίσουν, με νομικά και άλλα κατάλληλα μέσα, την πρακτική υλοποίηση της αρχής αυτής.

³⁶ United Nations. *The Secretary-General's in-depth study on all forms of violence against women*, 61st sess, Agenda Item 60 (a), UN Doc A/61/122/Add.1 (6 July 2006) para. 112.

³⁷ UN CEDAW, *CEDAW General Recommendation 19: Violence against women*, 11th sess, (adopted in 1992), UN Doc HRI/GEN/1/Rev.1 at 84 (Revise in 1994) para. 9. United Nations, *UN Declaration on the Elimination of Violence against Women*. GA Res 48/104, UN Doc A/RES/48/104 (23 February 1994, Article 4.c. of 20 December 1993). See also: UN CEDAW, *CEDAW General Recommendation 28: Core Obligations of State under Article 2 of the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women*, UN Doc CEDAW/C/GC/28 (16 December 2012)

³⁸ United Nations, *UN Report of the Fourth World Conference on Women*, Beijing, September 4 to 15, 1995, Beijing Declaration and Platform for Action approved at the 16th plenary session held on September 15, 1995. A/CONF.177/20/Rev.1, para. 1245b. <http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/pdf/Beijing%20full%20report%20E.pdf>

(β) να υιοθετήσουν κατάλληλα νομοθετικά και άλλα μέτρα, περιλαμβανομένων και κυρώσεων όπου είναι πρόσφορο, που να απαγορεύουν κάθε διάκριση σε βάρος των γυναικών.

(γ) να καθιερώσουν νομική προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών πάνω σε ίση βάση με τους άνδρες και να εξασφαλίσουν μέσω αρμοδίων εθνικών δικαστηρίων και άλλων δημοσίων φορέων την αποτελεσματική προστασία των γυναικών έναντι οποιασδήποτε πράξης διάκρισης.

(δ) να απέχουν από την ανάληψη οποιασδήποτε ενέργειας ή πρακτικής.

διακρίσεων σε βάρος γυναικών και να εξασφαλίζουν ότι οι δημόσιες αρχές και οργανισμοί θα ενεργούν σύμφωνα με την υποχρέωση αυτή.

(ε) να πάρουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για εξάλειψη των διακρίσεων σε βάρος των γυναικών από μέρους οποιουδήποτε προσώπου, οργανισμού ή επιχείρησης.

(στ) να πάρουν όλα τα κατάλληλα μέτρα, περιλαμβανομένων και των νομοθετικών, για τροποποίηση ή κατάργηση ισχυόντων νόμων, κανονισμών εθίμων και πρακτικής τα οποία συνιστούν διάκριση σε βάρος των γυναικών.

(ζ) να καταργήσουν όλες τις εθνικές ποινικές διατάξεις που συνιστούν διακρίσεις σε βάρος των γυναικών.

Εισήγηση:

- Πλήρη, ολοκληρωμένη και αποτελεσματική εφαρμογή του Άρθρου 2 του περί της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη κάθε μορφής Διάκρισης σε βάρος της Γυναίκας (Κυρωτικός) Νόμου του 1985.

Άρθρο 6 – Πολιτικές ευαισθητοποιημένες ως προς τη διάσταση του φύλου

Τα Μέρη θα αναλάβουν να συμπεριλάβουν τη διάσταση του φύλου στην εφαρμογή και την αξιολόγηση της επίδρασης των διατάξεων της παρούσας Σύμβασης και να προωθήσουν και να εφαρμόσουν αποτελεσματικά πολιτικές ισότητας ανάμεσα στις γυναίκες και τους άνδρες και την χειραφέτηση των γυναικών.

Στην Κύπρο πολιτικές ισότητας προωθούνται ήδη από τα Εθνικά Σχέδια Δράσης για την Ισότητα Ανδρών και Γυναικών (ΕΣΔΙ). Επίσης, στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια (2010-2013) γίνεται αναφορά σε δράσεις με σκοπό την ενδυνάμωση των γυναικών, την εξάλειψη των στερεοτύπων των φύλων και την προώθηση της ισότητας των φύλων με ιδιαίτερη έμφαση στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Ωστόσο, στην Κύπρο, παρά το επαρκές νομικό πλαίσιο για την προώθηση της ισότητας των φύλων, οι γυναίκες υστερούν σε σχέση με τους άνδρες σε όλους τους τομείς. Οι γυναίκες υπό-εκπροσωπούνται στη λήψη δημόσιων και πολιτικών αποφάσεων, υπάρχει πολύ μεγάλη

μισθολογική διαφορά μεταξύ των φύλων και οι γυναίκες απασχολούνται κυρίως σε θέσεις μερικής απασχόλησης με χαμηλότερο μισθό, ενώ παράλληλα οι γυναίκες εξακολουθούν να φέρουν δυσανάλογα την ευθύνη της φροντίδας των παιδιών και άλλων εξαρτώμενων μελών της οικογένειας, εμφανίζουν λιγότερο καλή κατάσταση υγείας και ποιότητας ζωής και αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο κίνδυνο φτώχειας, ανεξαρτητως ηλικίας ή κοινωνικής ομάδας.

Η ανισότητα των γυναικών αποτελεί τόσο αφορμή όσο και συνέπεια της βίας κατά των γυναικών. Καθώς η ανισότητα των γυναικών δημιουργεί τις συνθήκες για την άσκηση βίας κατά των γυναικών, έχει επίσης άμεσες επιπτώσεις στην υγεία των γυναικών, στην ικανότητά τους για εργασία και παραγωγή ενός ανεξάρτητου εισοδήματος, στην πρόσβασή τους στην εκπαίδευση και στη διά βίου μάθηση, στην επαρκή τους στέγαση και στη σωματική τους ασφάλεια και αυτονομία.

Κατά συνέπεια, η προώθηση πολιτικών ευαισθητοποιημένων ως προς τη διάσταση του φύλου αποτελεί ένα πολύ σημαντικό κομμάτι της πρόληψης της βίας. Η Βία κατά των Γυναικών είναι ένα πολύπλευρο θέμα που σχετίζεται με ποικίλους τομείς πολιτικής και πρέπει να αντιμετωπιστεί συστηματικά με μέτρα για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης, της ένταξης στην αγορά εργασίας και της εκπαίδευσης, της υγείας και της καλής ποιότητας ζωής και της δημιουργίας ενεργών πολιτών μεταξύ άλλων.

Παρά τα ανωτέρω, η ισότητα των φύλων δεν έχει προωθηθεί ιδιαίτερος στις προσπάθειες πρόληψης της βίας κατά των γυναικών. Σε όλες τις μορφές της πρόληψης, η ανισότητα των φύλων και η πατριαρχία δεν τίθενται ποτέ υπό άμεση αμφισβήτηση, ενώ ταυτόχρονα λίγες έως καθόλου δράσεις υλοποιούνται σε σχέση με τη διάσταση του φύλου σε όλα τα επίπεδα. Φαίνεται ότι υπάρχει ελάχιστη ενημέρωση και κατανόηση ως προς την αλληλεξάρτηση μεταξύ βίας και ανισότητας, σε συνδυασμό με έλλειψη πολιτικής βούλησης για την αντιμετώπιση του ζητήματος συνολικά.

Εισήγηση:

- Υιοθέτηση νομοθεσίας που αφορά την ένταξη της διάστασης του φύλου «gender mainstreaming» που θα επιβάλει στην κυβέρνηση να ορίζει στόχους και να σχεδιάζει στρατηγική ώστε να εντάσσει τη διάσταση του φύλου σε όλες τις δημόσιες πολιτικές, μέτρα και δράσεις. Τα θέματα ισότητας των φύλων είναι ζητήματα που πρέπει να ληφθούν υπόψη οριζοντίως σε όλες τις πολιτικές του κράτους και ειδικότερα στην οικονομική πολιτική (φορολογία, κοινωνικές ασφαλίσεις και παροχές, κρατικό προϋπολογισμό/«gender budgeting»).
- Το κάθε Υπουργείο/Κρατικός Φορέας πρέπει να επιδιώξει να εξασφαλίσει πόρους για υλοποίηση των δράσεων που εμπίπτουν στο ΕΣΔΙ μέσω του ετήσιου προϋπολογισμού τους.

7. Κεφάλαιο II – Ενιαίες πολιτικές και συλλογή δεδομένων

Άρθρο 7 – Περιεκτικές και συντονισμένες πολιτικές

1. Τα Μέρη θα πάρουν τα απαραίτητα νομοθετικά και άλλα μέτρα για να υιοθετήσουν και να εφαρμόσουν αποτελεσματικές, περιεκτικές και συντονισμένες πολιτικές για όλο το Κράτος περιλαμβάνοντας όλα τα σχετικά μέτρα για την πρόληψη και την καταπολέμηση όλων των μορφών βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης και θα προσφέρουν μια ολιστική απάντηση στη βία κατά των γυναικών.
2. Τα Μέρη θα διασφαλίσουν ότι οι πολιτικές που αναφέρονται στην παράγραφο 1 τοποθετούν τα δικαιώματα του θύματος στο κέντρο όλων των μέτρων και εφαρμόζονται μέσω μιας αποτελεσματικής συνεργασίας ανάμεσα στους σχετικούς φορείς, ιδρύματα και οργανισμούς.
3. Τα μέτρα που θα ληφθούν σύμφωνα με το παρόν άρθρο θα περιλαμβάνουν, όπου χρειάζεται, όλους τους σχετικούς παράγοντες, όπως κυβερνητικούς φορείς, εθνικά, περιφερειακά και τοπικά κοινοβούλια και αρχές, τα εθνικά ιδρύματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οργανισμούς της κοινωνίας των πολιτών.

Το άρθρο προβλέπει την αναγκαιότητα συντονισμένης ενιαίας πολιτικής για όλες τις μορφές βίας κατά των γυναικών και κατ' επέκταση την ύπαρξη Εθνικού Σχεδίου Δράσης (ΕΣΔ) για όλες τις μορφές Βίας κατά των Γυναικών. Σημειώνεται ότι υπάρχει Εθνικό Σχέδιο Δράσης μόνο για την ενδοοικογενειακή βία [Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια (2010-2015)], το οποίο ετοιμάστηκε από την Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια και υιοθετήθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο. Παράλληλα, υπάρχει και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα μεταξύ Γυναικών και Ανδρών (2014-2017) που συμπεριλαμβάνει και κάποιες δράσεις για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών, ενώ ταυτόχρονα δεν υπάρχει καμία πολιτική ή στρατηγικός σχεδιασμός ως προς την καταπολέμηση όλων των μορφών βίας κατά των γυναικών.

Ο σκοπός του ΕΣΔ για την ενδοοικογενειακή βία είναι να παρακολουθεί το πρόβλημα της βίας στην οικογένεια στην Κύπρο, να προβαίνει στην ενημέρωση και διαφώτιση του κοινού και των επαγγελματιών με διάφορα μέσα, περιλαμβανομένων ειδικών συνεδρίων, επιμορφωτικών προγραμμάτων και σεμιναρίων, να προωθεί επιστημονικές έρευνες σχετικές με τη βία στην οικογένεια, να προωθεί τις υπηρεσίες για την αντιμετώπιση όλων των πτυχών του προβλήματος της βίας στην οικογένεια και συγκεκριμένα της υποστήριξης και της προστασίας των θυμάτων, να παρακολουθεί την αποτελεσματικότητα των σχετικών υπηρεσιών που λειτουργούν, καθώς και την εφαρμογή και τήρηση της σχετικής νομοθεσίας.

Η έγκριση του ΕΣΔ μπορεί να θεωρηθεί ως ένα βήμα προς την ανάληψη δράσης για την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας στην Κύπρο. Εντούτοις, υπάρχουν περιορισμοί που

αμφισβητούν τη δυνατότητα πλήρους εφαρμογής του ΕΣΔ. Ο σοβαρότερος από αυτούς τους περιορισμούς είναι, πρώτον, η έλλειψη συγκεκριμένων χρονοδιαγραμμάτων για την εφαρμογή των προβλεπόμενων δράσεων και, δεύτερον, η μη διάθεση συγκεκριμένου προϋπολογισμού για την εφαρμογή του.

Ένας ακόμα περιορισμός που εντοπίζεται όσον αφορά το ΕΣΔ, είναι το γεγονός ότι η ευθύνη για την εφαρμογή του εναπόκειται στη Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια (Σ.Ε), η οποία αποτελεί επίσης τον αρμόδιο φορέα για τον συντονισμό της εφαρμογής του ΕΣΔ. Πάρα τα πιο πάνω, η ΣΕ δεν έχει τον ανάλογο προϋπολογισμό ούτε το ανθρώπινο δυναμικό για τη σωστή και ολοκληρωμένη υλοποίηση του. Παρότι η εσωτερική αξιολόγηση είναι σημαντική, είναι επίσης καίριας σημασίας η αξιολόγηση από εξωτερικό αξιολογητή για έναν πιο αντικειμενικό και κριτικό έλεγχο σχετικά με την εφαρμογή και τον αντίκτυπο των προτεινόμενων δράσεων.

Μια σοβαρή έλλειψη του ΕΣΔ σχετικά με την οικογενειακή βία, η οποία έχει δεχθεί έντονη κριτική, είναι η απόλυτη απουσία των μη κυβερνητικών οργανώσεων και των γυναικείων οργανώσεων στις προτεινόμενες δράσεις. Δεδομένης της τεράστιας συμβολής των γυναικείων οργανώσεων και των μη κυβερνητικών οργανώσεων όπως ο Σύνδεσμος για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια όχι μόνο στην παροχή υπηρεσιών που δεν προσφέρονται από το Κράτος, αλλά και στην αύξηση της ευαισθητοποίησης και στην διεξαγωγή έρευνας, η απουσία τους αποτελεί σοβαρό μειονέκτημα.

Ένα άλλο σοβαρό μειονέκτημα είναι η έλλειψη αποτελεσματικής διατμηματικής συνεργασίας ανάμεσα των εμπλεκόμενων υπηρεσιών για την πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας. Ένα σημαντικό επίτευγμα της Συμβουλευτικής Επιτροπής είναι η εκπόνηση ενός Εγχειριδίου Διατμηματικών Διαδικασιών για τη Βία στην Οικογένεια³⁹ με στόχο να διευκρινισθούν οι λειτουργίες και ο ρόλος των επαγγελματιών στη διαδικασία χειρισμού περιστατικών βίας στην οικογένεια και το οποίο περιλαμβάνει τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, τις Υπηρεσίες Υγείας, τις Υπηρεσίες Παιδείας, τη Νομική Υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας καθώς επίσης και τις σχετικές μη κυβερνητικές οργανώσεις. Εντούτοις, σύμφωνα με μια εσωτερική αξιολόγηση του Εγχειριδίου, είναι σαφές ότι δεν ακολουθούνται όλες οι συστάσεις και οι κατευθυντήριες γραμμές και έτσι, επί του παρόντος, το Εγχειρίδιο αναθεωρείται σύμφωνα με τις συστάσεις της αξιολόγησης. Παρόλα αυτά, ακόμα και με αναθεωρημένες και βελτιωμένες διατμηματικές διαδικασίες, καμία συνεργασία δεν θα προσφέρει σημαντικό όφελος αν δεν είναι διαθέσιμοι οι απαραίτητοι πόροι και δομές για την παροχή στήριξης και προστασίας στα θύματα.

Σε επίπεδο νομοθεσίας, τονίζεται ότι, η υφιστάμενη νομοθεσία για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας στην οικογένεια δεν προνοεί οποιαδήποτε συνεργασία με ΜΚΟ.

³⁹ Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια. 'Εγχειρίδιο Διατμηματικών Διαδικασιών για το Χειρισμό Περιστατικών Βίας στην Οικογένεια.' Λευκωσία, 2002.

http://www.familyviolence.gov.cy/upload/downloads/egxeiridio_diatmimatikon_diadikasion_200206.pdf

Συνεργασία με ΜΚΟ και κοινωνία των πολιτών προβλέπεται όμως στον Περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Σεξουαλικής Κακοποίησης, της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας Νόμο του 2014 (91(I)/2014) και στον περί της Θέσπισης Ελάχιστων Προτύπων σχετικά με τα Δικαιώματα, την Υποστήριξη και την Προστασία Θυμάτων της Εγκληματικότητας Νόμο του 2016 (Ν. 51(I)/2016).

Εισήγηση:

- Σχεδιασμός και υιοθέτηση εθνικής στρατηγικής και σχεδίου δράσης με αποτελεσματικές, περιεκτικές και συντονισμένες πολιτικές και δράσεις για την πρόληψη και καταπολέμηση όλων των μορφών βίας κατά των γυναικών που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης.
- Υιοθέτηση διατμηματικών διαδικασιών σε μορφή κανονισμών με σκοπό την αποτελεσματική αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών από όλες τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες, που θα προβλέπουν και τη στενή συνεργασία με οργανισμούς της κοινωνίας των πολιτών.

Άρθρο 8 – Οικονομικοί πόροι

Τα Μέρη θα παραχωρήσουν κατάλληλους οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους για την επαρκή εφαρμογή των ενιαίων πολιτικών, μέτρων και προγραμμάτων για να αποτρέψουν και να καταπολεμήσουν όλες τις μορφές βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης, περιλαμβανομένων και εκείνων που διεξάγονται από μη κυβερνητικούς οργανισμούς και την κοινωνία των πολιτών.

Η υποχρέωση που απορρέει από το Άρθρο 8 είναι η κατανομή συγκεκριμένων και κατάλληλων οικονομικών και ανθρώπινων πόρων για δράσεις που υλοποιούνται τόσο από τις δημόσιες αρχές τόσο και από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (ΜΚΟ).

Το παρών νομοθετικό πλαίσιο, οι περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμοι [Ν.119(I)/2000] [Ν.212(I)/2004] και [Ν.172(I)/2015] περιέχουν (κάποια) πρόνοια σε σχέση με τους οικονομικούς πόρους που αφορά συγκεκριμένα τη Συμβουλευτική Επιτροπή για την πρόληψη και καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας καθώς και για Ταμείο Θυμάτων Βίας για σκοπούς αντιμετώπισης άμεσων αναγκών και ενίσχυσης των θυμάτων βίας. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ο προϋπολογισμός της Συμβουλευτικής Επιτροπής έχει μειωθεί σταδιακά από το 2010 και σήμερα ανέρχεται στις €43.350 (2016) και αφορά κυρίως αποδοχές προσωπικού. Επίσης, το Ταμείο Θυμάτων Βίας δεν έχει ακόμη ενεργοποιηθεί.

Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω (Άρθρο 8) υπάρχει έλλειψη συγκεκριμένων προϋπολογισμών για την εφαρμογή των προβλεπόμενων δράσεων των εθνικών σχεδίων δράσης για τη βία στην οικογένεια και την ισοτιμία μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Επιπλέον, εφόσον η παρούσα νομοθεσία και το εθνικό σχέδιο δράσης καλύπτουν συγκεκριμένα την ενδοοικογενειακή βία και όχι άλλες μορφές βίας κατά των γυναικών, τα κονδύλια που διατίθενται από το κράτος είναι συγκεκριμένα για δράσεις που αφορούν την ενδοοικογενειακή βία, με την εξαίρεση του ΕΜΓΔ που μπορεί να απελευθερώσει κονδύλια για δράσεις σε σχέση με τη Βία κατά των Γυναικών γενικότερα.

Εισήγηση:

- Το κράτος πρέπει να παραχωρήσει τους κατάλληλους οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους για την ολοκληρωμένη και αποτελεσματική εφαρμογή των πολιτικών, μέτρων και δράσεων για την πρόληψη και καταπολέμηση όλων των μορφών βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης.

Άρθρο 9 - Μη κυβερνητικοί οργανισμοί και κοινωνία των πολιτών

Τα Μέρη θα αναγνωρίσουν, θα ενθαρρύνουν και θα υποστηρίξουν, σε όλα τα επίπεδα, το έργο των σχετικών μη κυβερνητικών οργανισμών και της κοινωνίας των πολιτών που δρουν στην καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και θα καθιερώσουν ουσιαστική συνεργασία με τους οργανισμούς αυτούς.

Πέραν όμως των πιο πάνω, το συγκεκριμένο άρθρο δίνει έμφαση στη σημαντική συνεισφορά των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ), που ιστορικά προσφέρουν διάφορες υπηρεσίες προς τα θύματα βίας όπως στέγαση, νομική και ψυχολογική στήριξη, έρευνα, εκπαίδευση κ.α. για την πρόληψη και καταπολέμηση όλων των μορφών βίας που καλύπτονται από τη Σύμβαση. Ως εκ τούτου, απαιτεί από τα μέρη της Σύμβασης να αναγνωρίσουν το έργο τους, για παράδειγμα, αξιοποιώντας την εμπειρία τους και εξασφαλίζοντας τη συμμετοχή τους ως ισότιμους συνεργάτες στη διατμηματική συνεργασία και στο σχεδιασμό και υλοποίηση συντονισμένων, ολιστικών πολιτικών και πρακτικών όπως προβλέπονται στο άρθρο 7.

Θετικό είναι το γεγονός ότι η Συμβουλευτική Επιτροπή αποτελείται από εμπειρογνώμονες που προέρχονται από τον ιδιωτικό τομέα, όπως επίσης το γεγονός ότι οι ΜΚΟ και γυναικείες οργανώσεις είναι μέλη του Εθνικού Μηχανισμού για τα Δικαιώματα της Γυναίκας και ως εκ τούτου εμπλέκονται στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα Αδρών και Γυναικών (2014-2017).

Σε επίπεδο νομοθεσίας, τονίζεται ότι, η υφιστάμενη νομοθεσία για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας στην οικογένεια δεν προνοεί οποιαδήποτε συνεργασία με ΜΚΟ. Συνεργασία με ΜΚΟ και κοινωνία των πολιτών προβλέπεται όμως στον Περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Σεξουαλικής Κακοποίησης, της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας Νόμο του 2014 (91(I)/2014) και στον περί της Θέσπισης Ελάχιστων Προτύπων σχετικά με τα Δικαιώματα, την Υποστήριξη και την Προστασία Θυμάτων της Εγκληματικότητας Νόμο του 2016 (Ν. 51(I)/2016).

Εισήγηση:

- Οι μη κυβερνητικοί οργανισμοί (ΜΚΟ), οι οποίοι δυνάμει του καταστατικού τους έχουν εντολή να δραστηριοποιούνται στους τομείς των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή των δικαιωμάτων των γυναικών ή ενάντια στη βία κατά των Γυναικών ή στη βία στην οικογένεια και οι οποίοι παρέχουν οποιεσδήποτε υποστηρικτικές υπηρεσίες να αναγνωριστούν στο νομοθετικό πλαίσιο ως εμπλεκόμενοι φορείς.
- Το νομοθετικό πλαίσιο σε σχέση με τη βία κατά των Γυναικών και τη βία στην οικογένεια να επιτρέπει τη σύναψη μνημονίων συνεργασίας μεταξύ κρατικών υπηρεσιών και ΜΚΟ.
- Το κράτος να διαβουλευεται και να εμπλέκει τους ΜΚΟ στο σχεδιασμό και υλοποίηση πολιτικών, μέτρων και προγραμμάτων για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας.

Άρθρο 10- Συντονιστικός φορέας

1. Τα Μέρη θα ορίσουν ή θα δημιουργήσουν έναν ή περισσότερους επίσημους φορείς υπεύθυνους για το συντονισμό, την εφαρμογή, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των πολιτικών και των μέτρων για την πρόληψη και την καταπολέμηση όλων των μορφών βίας που καλύπτονται από την παρούσα Σύμβαση. Οι φορείς αυτοί θα συντονίζουν τη συλλογή δεδομένων όπως αναφέρεται στο Άρθρο 11, θα αναλύουν και θα κοινοποιούν τα αποτελέσματά της.
2. Τα Μέρη θα διασφαλίσουν ότι οι φορείς που έχουν οριστεί ή δημιουργηθεί σύμφωνα με το παρόν άρθρο λαμβάνουν πληροφορίες γενικής φύσεως για τα μέτρα που λαμβάνονται σύμφωνα με το Κεφάλαιο VIII.
3. Τα Μέρη θα διασφαλίσουν ότι οι φορείς που έχουν οριστεί ή δημιουργηθεί σύμφωνα με το παρόν άρθρο θα έχουν τη δυνατότητα να επικοινωνήσουν απευθείας και να ενθαρρύνουν τις σχέσεις τους με τους ομολόγους τους στα άλλα Μέρη.

Σύμφωνα με την επεξηγητική έκθεση της Σύμβασης, ο συντονιστικός φορέας θα πρέπει να είναι κυβερνητική υπηρεσία που θα έχει εκτελεστικές εξουσίες και αρμοδιότητες. Το θέμα της δημιουργίας, ή ανάθεση σε υπάρχουσα υπηρεσία του ρόλου του επίσημου συντονιστικού φορέα συνδέεται και με τον καθορισμό του Υπουργείου που θα είναι αρμόδιο για τη Σύμβαση.

Εισήγηση:

- Το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξης να είναι το αρμόδιο υπουργείο για την εφαρμογή της Σύμβασης, λόγω του ευρύτερου ρόλου και ευθύνης του σε θέματα που αφορούν την ισότητα των φύλων στην Κύπρο. Προτείνουμε επίσης, τη δημιουργία ενός νέου σώματος εντός του Υπουργείου Δικαιοσύνης, το οποίο να στελεχωθεί με

εξειδικευμένο προσωπικό για συντονισμό όλων των πολιτικών και δράσεων για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας.

Άρθρο 11 – Συλλογή δεδομένων και έρευνα

1. Για τους σκοπούς της εφαρμογής της Σύμβασης, τα Μέρη θα αναλάβουν:

α. να συγκεντρώσουν αναλυτικά σχετικά στατιστικά δεδομένα σε τακτά διαστήματα για περιπτώσεις κάθε μορφής βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης,

β. να υποστηρίξουν την έρευνα στο τομέα όλων των μορφών βίας που καλύπτεται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης για να μελετήσουν τα βαθύτερα αίτια και αποτελέσματα, τα ποσοστά εμφάνισης και καταδίκης, καθώς και την αποτελεσματικότητα των μέτρων που λαμβάνονται για την εφαρμογή της παρούσας Σύμβασης.

2. Τα Μέρη θα προσπαθήσουν να διεξάγουν έρευνες με βάση τον πληθυσμό σε τακτικά διαστήματα για να αξιολογήσουν την εξάπλωση και τις τάσεις όλων των μορφών βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης.

3. Τα Μέρη θα παρέχουν στην ομάδα ειδικών, όπως αναφέρεται στο Άρθρο 66 της παρούσας Σύμβασης, τις πληροφορίες που συγκεντρώσαν σύμφωνα με το άρθρο αυτό για να εγείρουν τη διεθνή συνεργασία και να ενεργοποιήσουν τη διεθνή συγκριτική αξιολόγηση.

4. Τα Μέρη θα διασφαλίσουν ότι οι πληροφορίες που συγκεντρώνονται σύμφωνα με το παρόν άρθρο είναι διαθέσιμες για το κοινό.

Η νομική βάση για τη συλλογή και δημοσίευση των επίσημων στατιστικών στην Κύπρο παρέχεται από τον περί Στατιστικής Νόμο 15 (Ι) του 2000. Ο νόμος αυτός, ο οποίος αντικατέστησε τον προηγούμενο του 1968, είναι πλήρως εναρμονισμένος με το σχετικό Ευρωπαϊκό κεκτημένο και νομοθεσία για τα στατιστικά δεδομένα. Αποτελεί τη νομική βάση για τη συλλογή, παραγωγή και διάδοση των στατιστικών πληροφοριών και περιλαμβάνει γενικές διατάξεις που διέπουν το στατιστικό σύστημα στην Κύπρο. Επίσης, καθορίζει τις αρμοδιότητες της Στατιστικής Υπηρεσίας και επαναπροσδιορίζει το ρόλο της ως του αρμόδιου οργανισμού για την παραγωγή των επίσημων στατιστικών.

Μέχρι σήμερα δεν υπήρξε κανένα ρυθμιστικό πλαίσιο (κανονισμοί ή νομοθεσία) σε εθνικό επίπεδο που να διέπει τη συλλογή στατιστικών στοιχείων για οποιαδήποτε μορφή βίας κατά των γυναικών. Η κάθε κυβερνητική υπηρεσία συλλέγει στατιστικά στοιχεία για τη Βία κατά των Γυναικών ξεχωριστά και έχει τους δικούς τους κανονισμούς που διέπουν τη διαδικασία συλλογής στοιχείων. Οι κύριες υπηρεσίες που συλλέγουν στατιστικά στοιχεία για τη Βία κατά των Γυναικών είναι:

Αστυνομία: Η Αστυνομία έχει το πιο ανεπτυγμένο σύστημα συλλογής δεδομένων σε σχέση με τη Βία κατά των Γυναικών συμπεριλαμβανομένης της ενδοοικογενειακής βίας και των σεξουαλικών εγκλημάτων. Όσο αφορά το χειρισμό υποθέσεων που αφορούν την ενδοοικογενειακή βία ή/και την κακοποίηση των παιδιών, η Αστυνομία ακολουθεί τη σχετική νομοθεσία, εγκυκλίους του Αρχηγού της Αστυνομίας καθώς και άλλες επίσημες διαδικασίες όπως την κωδικοποίηση των διαδικασιών και προσδιορισμό/ καθορισμό υποχρεώσεων και ευθυνών. Το Γραφείο της Αστυνομίας για την καταπολέμηση της Ενδοοικογενειακής Βίας και Παιδικής Κακοποίησης διατηρεί ηλεκτρονικό μητρώο όλων των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας που αναφέρονται στην Αστυνομία σε όλη την Κύπρο. Τα σχετικά στατιστικά στοιχεία εκδίδονται και δημοσιεύονται σε ετήσια βάση.

Δικαστικό σύστημα (Γενικός Εισαγγελέας): Το 1998, λόγω της αύξησης της ενδοοικογενειακής βίας και των περιπτώσεων κακοποίησης παιδιών, εισήχθηκε στην Κύπρο το σύστημα υποχρεωτικής αναφοράς στο γραφείο του Γενικού Εισαγγελέα. Ο κύριος στόχος της υποχρεωτικής αναφοράς ήταν η Εισαγγελία να ενεργεί ανάλογα και να ενημερώνει άλλες θεσμοθετημένες υπηρεσίες για το πώς να αντιμετωπίζουν την κάθε περίπτωση, ανάλογα με τη φύση της πράξης βίας. Ένας άλλος στόχος της υποχρεωτικής αναφοράς ήταν η παρακολούθηση της βίας στην οικογένεια μέσα από την ανάπτυξη ενός κέντρου για τη συλλογή και την ανάλυση δεδομένων. Ένας επιπλέον σημαντικός στόχος της υποχρεωτικής αναφοράς είναι η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των αρμόδιων φορέων και να ενισχυθεί η δι-υπηρεσιακή συνεργασία σε περιπτώσεις βίας στην οικογένεια. Παρά τη θετική αυτή εξέλιξη, ο μηχανισμός υποχρεωτικής υποβολής εκθέσεων δεν έχει ακόμα εξελιχθεί σε έναν ενιαίο μηχανισμό συλλογής δεδομένων.

Υπηρεσίες Κοινωνικής Ενημερίας (ΥΚΕ): Τα δεδομένα που καταγράφονται ως περιπτώσεις οικογενειακής βίας ενημερώνονται σε συνεχή βάση. Ωστόσο, τα δεδομένα που συλλέγονται από τις ΥΚΕ είναι περιορισμένα και υπάρχουν μόνο σε έντυπη μορφή.

Υπηρεσίες Υγείας: Το Υπουργείο Υγείας δεν διαθέτει σύστημα συλλογής δεδομένων για τη Βία κατά των Γυναικών και δεν συμβάλλει στο σύστημα υποχρεωτικής υποβολής αναφορών, όπως περιγράφεται παραπάνω.

Σύνδεσμος για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια (ΣΠΑΒΟ):

Ο ΣΠΑΒΟ είναι ένας ΜΚΟ, που λειτουργεί γραμμή βοήθειας για τη βία στην οικογένεια, ένα συμβουλευτικό κέντρο, καθώς και ένα καταφύγιο για τις γυναίκες και τα παιδιά, θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Τα δεδομένα που έχει ο ΣΠΑΒΟ στη διάθεση του, συλλέγονται μέσω της παροχής των πιο πάνω υπηρεσιών. Αυτά τα δεδομένα καταγράφονται σε τυποποιημένο ερωτηματολόγιο, όταν οι υποθέσεις φτάνουν στον ΣΠΑΒΟ και στη συνέχεια, καταγράφονται σε ηλεκτρονική βάση δεδομένων, η οποία ενημερώνεται σε μηνιαία βάση.

Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια: Η Συμβουλευτική Επιτροπή αποτελεί ένα συντονιστικό όργανο για την παρακολούθηση της βίας

στην οικογένεια και για πολλά χρόνια βρισκόταν στην πρώτη γραμμή των προσπαθειών για τη δημιουργία μιας κεντρικής βάσης δεδομένων στο πλαίσιο του Γραφείου Γενικού Εισαγγελέα, στην οποία όλες οι σχετικές κυβερνητικές υπηρεσίες και οργανισμοί θα έπρεπε να συμβάλουν στη βάση της αρχής της «υποχρεωτικής αναφοράς». Τα δεδομένα που συλλέγονται από την Αστυνομία, τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, και τον Σύνδεσμο για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια τίθενται στη διάθεση της Συμβουλευτικής Επιτροπής για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας και δημοσιεύονται στον δικτυακό τόπο της Επιτροπής στη διεύθυνση { www.familyviolence.gov.cy/cgibin/hweb?V=statistics&FSECTION=10160&-dstatistics.html&-Sr&VSECTION=10160&VCATEGORY=0000

Κυπριακή Στατιστική Υπηρεσία: Η Στατιστική Υπηρεσία είναι υπεύθυνη για την σύνθεση και παροχή όλων των στατιστικών εκθέσεων με βάση τη συλλογή δεδομένων. Η ετήσια έκθεση σχετικά με τις στατιστικές για ποινικά αδικήματα βασίζονται σε στοιχεία από τρεις πηγές: την Αστυνομία, τα Δικαστήρια και τις Φυλακές. Η έκθεση καλύπτει και «Σοβαρό Έγκλημα», όπως αναφέρονται στην Αστυνομία και περιλαμβάνει τη βία κατά των Γυναικών (οικογενειακή βία και σεξουαλικά αδικήματα).

Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια (2010-2013) προβλέπει τη δημιουργία ενός ενοποιημένου συστήματος συλλογής δεδομένων για την απόκτηση συγκρίσιμων και αξιόπιστων δεδομένων μεταξύ όλων των κρατικών φορέων και υπηρεσιών. Η Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια είναι υπεύθυνη για το συντονισμό της προσπάθειας αυτής.

Ο κύριος στόχος της δημιουργίας μιας βάσης δεδομένων είναι να βοηθήσει στην ομαδοποίηση των πληροφοριών γύρω από τα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας που θα βοηθήσουν:

- στη δημιουργία ενός προφίλ για τα θύματα και τους θύτες,
- στην καταγραφή της συχνότητας εμφάνισης της ενδοοικογενειακής βίας για καλύτερη κατανόηση των παραγόντων, που οδηγεί στην ύπαρξη της,
- στον προσδιορισμό των ομάδων που διατρέχουν άμεσο κίνδυνο,
- στην ανάπτυξη συγκεκριμένων προγραμμάτων παρέμβασης,
- στην συνεχή παρακολούθηση και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των δραστηριοτήτων για την πρόληψη της βίας, αλλά και για την παρέμβαση.

Επίσης, η δημιουργία ενός συστήματος συλλογής δεδομένων, θα βοηθήσει στη διατμηματική συνεργασία και τον συντονισμό μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και οργανισμών όπως ΜΚΟ, υπηρεσιών υγείας, υπηρεσιών κοινωνικής ευημερίας, της αστυνομίας, και άλλων καθώς θα διευκολύνει την λήψη συγκεκριμένων πολιτικών για την προστασία των θυμάτων και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών, ανάλογα με τις αρμοδιότητες της κάθε υπηρεσίας.

Στα πλαίσια του Εθνικού Σχέδιο Δράσης για την Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια, η Συμβουλευτική Επιτροπή σε συνεργασία με τη Στατιστική Υπηρεσία ετοιμάζει πρόταση για τη δημιουργία ενός κεντρικού αρχείου συλλογής/ επεξεργασίας βασικών στατιστικών δεδομένων που αφορούν τη βία στην οικογένεια μέσω Κοινού Πληροφοριακού Δελτίου.

Το Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα Ανδρών και Γυναικών 2014-2017 προβλέπει επίσης την δημιουργία ενός ενιαίου συστήματος λήψης δεδομένων μεταξύ των αρμόδιων υπηρεσιών συγκεκριμένα για όλες τις μορφές βίας κατά των γυναικών. Ένας αρχικός προϋπολογισμός ύψους €20.000 έχει δεσμευτεί για το σκοπό αυτό, αν και δεν υπάρχει ακόμη καμία ένδειξη για την πρόοδο που έχει γίνει στον τομέα αυτό.

Μια άλλη πηγή για την εύρεση στοιχείων σχετικών με τις πραγματικές διαστάσεις του φαινομένου είναι η Παγκύπρια έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τη Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια με τίτλο, «Έκταση, Συχνότητα, Φύση και Συνέπειες της Ενδοοικογενειακής Βίας κατά των Γυναικών στην Κύπρο»⁴⁰.

Παρά τις προαναφερθείσες προσπάθειες, η πραγματική έκταση του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών στην Κύπρο δεν είναι γνωστή. Σύμφωνα με το Γραφείο της Επιτρόπου Διοικήσεως, φαίνεται να γίνεται υποεκτίμηση, για παράδειγμα, του «μεγέθους της σεξουαλικής βίας και αποδίδεται κυρίως στην έλλειψη συστηματικής καταγραφής και ανίχνευσης των περιστατικών σεξουαλικής βίας όπως ισχύει και για άλλες μορφές έμφυλης βίας».⁴¹ Όπως είναι προφανές έχουν γίνει σοβαρές προσπάθειες για τη συλλογή και δημιουργία κοινών στατιστικών στοιχείων, τα οποία να είναι διαθέσιμα στο κοινό.

Εισήγηση:

Ο συντονιστικός φορέας (δες άρθρο 10) να συντονίσει τη δημιουργία μιας κοινής βάσης δεδομένων για την ομαδοποίηση των πληροφοριών γύρω από τα περιστατικά βίας κατά των γυναικών και ενδοοικογενειακής βίας που θα έχει ως σκοπό:

- τη δημιουργία ενός προφίλ για τα θύματα και τους θύτες,
- την καταγραφή της συχνότητας εμφάνισης της ενδοοικογενειακής βίας για καλύτερη κατανόηση των παραγόντων, που οδηγεί στην ύπαρξη της,
- τον προσδιορισμό των ομάδων που διατρέχουν άμεσο κίνδυνο,
- την ανάπτυξη συγκεκριμένων προγραμμάτων παρέμβασης,
- την συνεχή παρακολούθηση και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των δραστηριοτήτων για την πρόληψη της βίας, αλλά και για την παρέμβαση.

⁴⁰ Συμβουλευτική Επιτροπή Πρόληψης και Καταπολέμησης της Βίας στην Οικογένεια. 'Η Έκταση, Συχνότητα, Μορφές Και Επιπτώσεις Της Ενδοοικογενειακής Βίας Κατά Των Γυναικών Στην Κύπρο.' Λευκωσία, 2014.

http://www.familyviolence.gov.cy/upload/research/erevna_2012oct_viol-ag-women_nov2014.pdf

⁴¹ Εθνικής Ανεξάρτητης Αρχής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. 'Τοποθέτηση της Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ως για την Πρόληψη και Ποινική Μεταχείριση της Σεξουαλικής Βίας κατά των Γυναικών καθώς και την Παροχή Στήριξης στα Θύματα.' (Α/Δ 9/2014) Λευκωσία, 2014.

Επίσης, η δημιουργία ενός συστήματος συλλογής δεδομένων, θα βοηθήσει στη διατμηματική συνεργασία και τον συντονισμό μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και οργανισμών όπως ΜΚΟ, υπηρεσιών υγείας, υπηρεσιών κοινωνικής ευημερίας, της αστυνομίας, και άλλων καθώς θα διευκολύνει την λήψη συγκεκριμένων πολιτικών για την προστασία των θυμάτων και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών, ανάλογα με τις αρμοδιότητες της κάθε υπηρεσίας.

8. Κεφάλαιο III – Πρόληψη

Άρθρο 12 – Γενικές υποχρεώσεις

1. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για να προωθήσουν τις αλλαγές στις κοινωνικές και πολιτιστικές μορφές συμπεριφοράς των γυναικών και των ανδρών με σκοπό την εξάλειψη προκαταλήψεων, εθίμων, παραδόσεων και άλλων πρακτικών που βασίζονται στην ιδέα της κατωτερότητας των γυναικών ή σε τυποποιημένους ρόλους για γυναίκες και άνδρες.
2. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά και άλλα μέτρα για να αποτρέψουν όλες τις μορφές βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης από οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο.
3. Οποιαδήποτε μέτρα ληφθούν σύμφωνα με το κεφάλαιο αυτό θα λάβουν υπόψη και θα αντιμετωπίσουν τις ειδικές ανάγκες των ατόμων που έγιναν ευπαθή από συγκεκριμένες συνθήκες και θα τοποθετούν τα ανθρώπινα δικαιώματα όλων των θυμάτων στο επίκεντρό τους.
4. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για να ενθαρρύνουν όλα τα μέλη της κοινωνίας, ειδικά τους άνδρες και τα αγόρια, να συνεισφέρουν ενεργά στην πρόληψη όλων των μορφών βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης.
5. Τα Μέρη θα διασφαλίσουν ότι η κουλτούρα, τα έθιμα, η θρησκεία, η παράδοση ή η επανομαζόμενη «τιμή» δεν θα θεωρούνται δικαιολογία για οποιοδήποτε πράξεις βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης.
6. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για να προωθήσουν προγράμματα και δραστηριότητες για την χειραφέτηση των γυναικών

Το άρθρο αυτό περιλαμβάνει μια σειρά γενικών προληπτικών μέτρων που θέτουν τα θεμέλια και αντιπροσωπεύουν τις βασικές αρχές για τις συγκεκριμένες υποχρεώσεις που περιλαμβάνονται στα επόμενα άρθρα του παρόντος κεφαλαίου. Οι υποχρεώσεις που περιέχονται στην παράγραφο 1, βασίζονται στην πεποίθηση του νομοθέτη ότι τα υφιστάμενα πρότυπα των γυναικών και των ανδρών επηρεάζονται συχνά από προκαταλήψεις για τα φύλα. Επομένως, τα κράτη μέλη οφείλουν να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για προώθηση αλλαγής νοοτροπίας και στάσεων προς τα φύλα ως μέτρο πρόληψης ενάντια της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας.

Η παράγραφος 3 απαιτεί από τα κράτη να λάβουν τα αναγκαία μέτρα πέραν του άρθρου 4 για την αρχή της μη διάκρισης. Απαιτεί θετικές δράσεις για να διασφαλιστεί ότι οποιαδήποτε προληπτικά μέτρα υιοθετηθούν, θα λαμβάνουν υπόψη όλες τις γυναίκες συμπεριλαμβανομένων ευάλωτων γυναικών όπως οι έγκυες, γυναίκες με παιδιά, γυναίκες με

αναπηρίες (συμπεριλαμβανομένων και αυτών με ψυχικές ή νοητικές αναπηρίες), άτομα που ζουν σε αγροτικές ή απομακρυσμένες περιοχές, χρήστες ναρκωτικών, γυναίκες στην πορνεία/εκδιδόμενες γυναίκες, άτομα με διαφορετικό εθνικό ή εθνοτικό υπόβαθρο, μετανάστριες (συμπεριλαμβανομένων των μεταναστριών χωρίς χαρτιά και των προσφύγων), λεσβίες, αμφισεξουαλικά άτομα, τρανσεξουαλικά άτομα, καθώς και οροθετικά άτομα, άστεγοι/ες, άτομα, παιδιά και ηλικιωμένοι/ες.

Η παράγραφος 6 προωθεί τον σχεδιασμό ειδικών προγραμμάτων και δραστηριοτήτων για την ενδυνάμωση των γυναικών σε όλες τις πτυχές της ζωής, συμπεριλαμβανομένης της πολιτικής και της οικονομικής ενδυνάμωσης. Η παράγραφος αυτή στοχεύει στην αντιμετώπιση του κύκλου την ανισότητας, εφόσον η ύπαρξη περισσότερων γυναικών στα κέντρα λήψης των αποφάσεων θα έχει θετικό αντίκτυπο στις ζωές των γυναικών. Η υποχρέωση για λήψη απαραίτητων μέτρων στοχεύει την ευρύτερη επίτευξη της ισότητας των φύλων που θα έχει ως αποτέλεσμα και τη μείωση της βίας.

Εισήγηση:

- Συνδέεται με τα Άρθρα 4-6.

Άρθρο 13 – Αύξηση της ευαισθητοποίησης

1. Τα Μέρη θα προωθήσουν ή θα διεξάγουν, σε τακτική βάση και σε όλα τα επίπεδα, εκστρατείες ή προγράμματα για την αύξηση της ευαισθητοποίησης, σε συνεργασία με εθνικά ιδρύματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και φορείς ισότητας, την κοινωνία των πολιτών και μη κυβερνητικούς οργανισμούς, ιδιαίτερα γυναικείες οργανώσεις, όπου χρειάζεται, για να αυξήσουν την συνειδητοποίηση και την κατανόηση από το ευρύ κοινό των διαφορετικών τρόπων εκδήλωσης όλων των μορφών βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης, τις συνέπειές τους στα παιδιά και την ανάγκη πρόληψης τέτοιας βίας.

2. Τα Μέρη θα διασφαλίσουν την ευρεία διάδοση στο ευρύ κοινό πληροφοριών για τα μέτρα που διατίθενται για την πρόληψη πράξεων βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης.

Το Άρθρο 13 εξασφαλίζει ότι η κοινωνία θα είναι πλήρως ενημερωμένη για όλες τις μορφές βίας που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες αλλά και τις διάφορες μορφές που μπορεί να πάρει η ενδοοικογενειακή βία. Με αυτό τον τρόπο η κοινωνία θα είναι σε θέση να αναγνωρίζει τέτοιες μορφές βίας, όπως επίσης θα μπορούν να επέμβουν, να στηρίζουν και να βοηθήσουν θύματα βίας άτομα που είναι φίλες/ οι, συνεργάτιδες/ες, γείτονες/ ισες, όπου είναι δυνατό. Εννοείται ότι τέτοια προγράμματα και εκστρατείες πρέπει να γίνονται σε συστηματική βάση και να σχεδιάζονται κάτω από το φακό του φύλου. Οι εκστρατείες μπορούν να περιλαμβάνουν διάφορες μορφές και να δίνουν επίσης έμφαση στις αρνητικές συνέπειες που η Βία κατά των Γυναικών και η ενδοοικογενειακή βία έχουν στα παιδιά.

Τα τελευταία χρόνια καταβάλλονται αυξημένες προσπάθειες εκ μέρους των κυβερνητικών αρχών και των μη-κυβερνητικών οργανώσεων για την αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με την Βία κατά των Γυναικών και τις συνέπειές της. Για παράδειγμα, η Κύπρος κατά την Προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2012 είχε ως προτεραιότητα την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών και οργάνωσε πανευρωπαϊκό συνέδριο για το θέμα.

Επίσης, η Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια έχει δημοσιεύσει διάφορα έντοπα και άλλο πληροφοριακό υλικό συμπεριλαμβανομένου ενός εντύπου σχετικά με την κυπριακή νομοθεσία για την ενδοοικογενειακή βία, το οποίο αναλύει τις σημαντικότερες πτυχές του νόμου. Αφίσες, φυλλάδια και άλλο υλικό έχουν επίσης δημοσιευτεί και διαδοθεί ευρέως μεταξύ των αρμόδιων αρχών και του κοινού.

Ο Εθνικός Μηχανισμός για τα Δικαιώματα της Γυναίκας (ΕΜΔΓ) του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως έχει διαδραματίσει σημαντικό ρόλο, χρηματοδοτώντας αρκετά έργα που εφαρμόστηκαν από γυναικείες οργανώσεις και μη κυβερνητικές οργανώσεις με σκοπό τη διαφώτιση και την αύξηση της ευαισθητοποίησης του κοινού σχετικά με το ζήτημα της βίας κατά των γυναικών (κυρίως της ενδοοικογενειακής βίας) συμπεριλαμβανομένης της έρευνας, εκπαιδευτικών εργαστηρίων, ενημερωτικών σεμιναρίων, συνεδρίων, εκθέσεων κ.λπ.

Το Γραφείο της Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σε συνεργασία με το Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου και τη Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια, υλοποίησε Ευρωπαϊκό πρόγραμμα με στόχο την μηδενική ανοχή στη Βία κατά των Γυναικών. Στο πλαίσιο του προγράμματος υλοποιήθηκε σειρά εκπαιδευτικών εργαστηρίων προς επαγγελματίες κρατικών και μη κυβερνητικών υπηρεσιών για τη Βία κατά των Γυναικών. Επιπλέον, οργανώθηκε παγκύπρια ενημερωτική εκστρατεία μέσω ραδιοφώνου, τηλεόρασης, αφίσων/πανό (banners) κ.α. με ομάδα στόχου τους άνδρες και μήνυμα «Οι άντρες λέμε όχι στη Βία κατά των Γυναικών». Παρά τα θετικά βήματα, περισσότερες εκστρατείες θα πρέπει να οργανωθούν και να υλοποιηθούν όπου θα γίνεται η σύνδεση μεταξύ της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών και της βίας κατά των γυναικών.

Περαιτέρω, θα πρέπει να μετρηθεί ο αντίκτυπος των δράσεων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης με μετρήσιμους δείκτες. Επίσης, υπάρχει γενικότερη έλλειψη εμπειρογνομosύνης σε συνδυασμό με έλλειψη επαρκούς χρηματοδότησης προς τις γυναικείες οργανώσεις, εμποδίζοντας την ύπαρξη πραγματικού αντίκτυπου σε προγράμματα πολιτικής δράσης ή στην ευρύτερη κοινωνία.

Εισήγηση:

- Η δέσμευση του κράτους για τη συστηματική ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού για την πρόληψη της βίας κατά των γυναικών σε στενή συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών πρέπει να αναφέρεται ρητά στο νομοθετικό πλαίσιο για τη Βία κατά των Γυναικών.
- Τέτοιες δράσεις μπορούν να σχεδιάζονται από τον φορέα συντονιστή, τον ΕΜΔΓ, ΜΚΟ και άλλες κυβερνητικές υπηρεσίες μέσω, επίσης, Ευρωπαϊκών κονδυλίων.

Άρθρο 14 – Εκπαίδευση

1. Τα Μέρη θα προβούν, όπου χρειάζεται, στις απαραίτητες ενέργειες για να συμπεριλάβουν εκπαιδευτικό υλικό για ζητήματα όπως η ισότητα ανάμεσα σε γυναίκες και άνδρες, μη γενικευμένοι ρόλοι των δύο φύλων, αμοιβαίος σεβασμός, διευθέτηση διενέξεων χωρίς βία στις διαπροσωπικές σχέσεις, βία με βάση το φύλο κατά των γυναικών και το δικαίωμα της προσωπικής ακεραιότητας, προσαρμοσμένο στην εξελισσόμενη δυνατότητα των μαθητών, σε επίσημα εκπαιδευτικά προγράμματα και σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης.

2. Τα Μέρη θα προβούν στις απαραίτητες ενέργειες για να προωθήσουν τις αρχές που αναφέρονται στην παράγραφο 1 σε ανεπίσημες εκπαιδευτικές εγκαταστάσεις, καθώς και σε αθλητικές, πολιτιστικές εγκαταστάσεις, εγκαταστάσεις ψυχαγωγίας και στα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει σοβαρές προσπάθειες (ποσοτικά αλλά και ποιοτικά) προς υλοποίηση δράσεων και προγραμμάτων για την ισότητα των φύλων στον τομέα της εκπαίδευσης.

Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού συνεχίζει την υλοποίηση του Σχεδίου Δράσης για την Έμφυλη Ισότητα για τα έτη 2014-2017 και για το σκοπό αυτό λειτουργεί ειδική Διατμηματική Επιτροπή, στην οποία συμμετέχουν εκπρόσωποι όλων των τμημάτων και υπηρεσιών του Υ.Π.Π και η οποία συντονίζει όλα τα θέματα ισότητας φύλου που αφορούν δράσεις του Υπουργείου. Έχουν αναπτυχθεί δράσεις οι οποίες αποτελούν καλές πρακτικές, όπως π.χ. η συμπερίληψη της διάστασης του φύλου στα Νέα Αναλυτικά Προγράμματα, και η λειτουργία Δικτύου ενάντια στη Βία στο Υπουργείο, συνεργασίες με διάφορους φορείς και οργανισμούς, καθώς και προγράμματα στις σχολικές ομάδες.

Παράλληλα όμως, εντοπίζονται δράσεις για τις οποίες δεν έχει ακόμη επιτευχθεί σημαντική πρόοδος, όπως:

- **Η συστηματική επιμόρφωση εκπαιδευτικών στα θέματα ισότητας των φύλων**

Οι πρωτοβουλίες που αναπτύχθηκαν από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (ΥΠΠ) όσον αφορά την επιμόρφωση εκπαιδευτικών σε θέματα ισότητας, παρόλο ότι έχουν αυξηθεί σε σχέση

με το παρελθόν, παραμένουν σποραδικές, χωρίς να υπάρχει συστηματική επιμόρφωση σε μια σωρεία θεμάτων που αφορούν την ισότητα έτσι ώστε οι εκπαιδευτικοί να λαμβάνουν μια ολοκληρωμένη εικόνα του όλου ζητήματος. Κατ' επέκταση ένας πιο ξεκάθαρος και συστηματικός προγραμματισμός είναι αναγκαίος. Επιπλέον, στην παραδοσιακά πατριαρχική Κυπριακή κοινωνία το συνέδριο ως εργαλείο ενημέρωσης για τους εκπαιδευτικούς δεν είναι ικανό από μόνο του να συνεισφέρει επαρκώς στην αλλαγή αντιλήψεων που δομούνται από μικρή ηλικία. Αντίθετα, αυτό που χρειάζεται είναι περαιτέρω παροχή βιωματικών εργαστηρίων, όχι απλώς ενημέρωσης, αλλά και ανάπτυξης της κριτικής σκέψης του εκπαιδευτικού σε θέματα φύλου. Επιπρόσθετα, όπως έχει ήδη αναφερθεί για την προηγούμενη δράση, η συμμετοχή των εκπαιδευτικών στα προγράμματα επιμόρφωσης για θέματα ισότητας και διαφυλικών σχέσεων πρέπει να γίνεται σε υποχρεωτική βάση.

- **Προώθηση της περιεχτικής σεξουαλικής αγωγής στα Αναλυτικά Προγράμματα**

Ζητήματα όπως υγιείς διαφυλικές σχέσεις και σεξουαλική διαπαιδαγώγηση των νέων είναι καίριας σημασίας για αποφυγή προβλημάτων όπως ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες και διακοπές εγκυμοσύνης στην εφηβεία, σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα και HIV/AIDS, σεξουαλικά προβλήματα, σεξουαλική κακοποίηση, αναπαραγωγή και διαιώνιση στερεοτύπων σε σχέση με τα δύο φύλα, Βία κατά των Γυναικών και στιγματισμό περιθωριοποιημένων ομάδων. Για το σκοπό αυτό πρέπει να δίδεται επαρκής χρόνος για διαφώτιση και καλύτερη κατανόηση αυτών των ζητημάτων από τους νέους και τις νέες καθώς και περαιτέρω συνεργασία των εκπαιδευτικών αρχών με φορείς της κοινωνίας των πολιτών, οι οποίοι έχουν εξειδίκευση στα πιο πάνω ζητήματα. Επιπλέον, έχει διαπιστωθεί ότι για τη δευτέρα και τρίτη λυκείου η Αγωγή Υγείας δεν θα τυγχάνει διδακτικού χρόνου, πράγμα που στερεί τους εφήβους από ένα σημαντικό εργαλείο το οποίο βοηθά στην επίτευξη υγιέστερων σχέσεων σε μια ηλικία όπου πολλοί ξεκινούν την ερωτική και σεξουαλική τους ζωή.

Ως εκ τούτου, στα πλαίσια της Εθνικής Στρατηγικής για την Καταπολέμηση της Σεξουαλικής Κακοποίησης και Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας («ΕΣ») το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού έχει αναλάβει να προβεί σε «Επαγγελματική Μάθηση» των εκπαιδευτικών και των λειτουργών του Υπουργείου για προώθηση του στόχου της Προστασίας των Παιδιών από τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση, τη Σεξουαλική Κακοποίηση και την Παιδική Πορνογραφία.

Με εξαίρεση τα ανωτέρω, απουσιάζει σχεδόν εντελώς η εκπαίδευση για τη Βία κατά των Γυναικών και πιο συγκεκριμένα εκπαίδευση σε σχέση με τη Βία κατά των Γυναικών και η σύνδεση με την ανισότητα των φύλων. Τέτοιες δράσεις συνήθως υλοποιούνται από ΜΚΟ με τη στήριξη ευρωπαϊκών προγραμμάτων και δεν γίνονται σε συστηματική βάση λόγω έλλειψης οικονομικών πόρων.

Όσον αφορά την προώθηση της ισότητας των φύλων σε ανεπίσημες εκπαιδευτικές εγκαταστάσεις, καθώς και σε αθλητικές, πολιτιστικές εγκαταστάσεις, εγκαταστάσεις

ψυχαγωγίας και στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, δεν υπάρχει επίσημη πολιτική του κράτους προς αυτή την κατεύθυνση.

Πέρα από κάποια μεμονωμένη οικονομική στήριξη που δόθηκε σε ΜΚΟ για την υλοποίηση εκπαιδευτικών εργαστηρίων για δημοσιογράφους σχετικά με το θέμα, γενικότερα κατά την προαναφερθείσα περίοδο, απουσίαζε η υλοποίηση εξειδικευμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων, εργαστηρίων και διαλέξεων σε συστηματική βάση με σκοπό την ευαισθητοποίηση των ιδιοκτητών και λειτουργών των ΜΜΕ.

Εισήγηση:

- Ένταξη του Άρθρου 14 στο νομοθετικό πλαίσιο για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας συμπεριλαμβανομένης και της υποχρέωσης του κράτους να εντάξει θέματα ισότητας των φύλων και βίας κατά των γυναικών στα αναλυτικά προγράμματα όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων.
- Οριζόντια ένταξη της διάστασης του φύλου στα αναλυτικά εκπαιδευτικά προγράμματα από την Δημοτική εκπαίδευση για την κατάρριψη των έμφυλων στερεότυπων και των προκαταλήψεων.
- Επίσης, η ένταξη του θέματος της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών στα αναλυτικά προγράμματα προϋποθέτει και την εντατική εκπαίδευση των εκπαιδευτών για το θέμα, ώστε να είναι σε θέση να υλοποιήσουν την ύλη που αφορά την ισότητα των φύλων.

Άρθρο 15- Εκπαίδευση Επαγγελματιών

1. Τα Μέρη θα παρέχουν ή θα ενισχύσουν την κατάλληλη εκπαίδευση για τους σχετικούς επαγγελματίες που ασχολούνται με τα θύματα ή τους δράστες όλων των πράξεων βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης, για την πρόληψη και τον εντοπισμό τέτοιας βίας, την ισότητα ανάμεσα σε γυναίκες και άνδρες, τις ανάγκες και τα δικαιώματα των θυμάτων, καθώς και για το πώς να εμποδίσουν επακόλουθη θυματοποίηση.

2. Τα Μέρη θα ενθαρρύνουν την εκπαίδευση που αναφέρεται στην παράγραφο 1 να περιλαμβάνει εκπαίδευση σε συντονισμένη συνεργασία πολλαπλών φορέων για να επιτρέπει τον ολοκληρωμένο και κατάλληλο χειρισμό των παραπομπών σε περιπτώσεις βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης.

Η επεξηγηματική έκθεση της Σύμβασης τονίζει ότι είναι ζωτικής σημασίας όπου οι επαγγελματίες έρχονται σε τακτική επαφή με θύματα ή δράστες να είναι κατάλληλα εκπαιδευμένοι για όλες τις μορφές βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης. Η εκπαίδευση θα πρέπει, τουλάχιστον, να καλύπτει θέματα όπως πρόληψη και ανίχνευση όλων των μορφών βίας, ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών, ανάγκες και δικαιώματα των θυμάτων, καθώς και πρόληψη και αποτροπή δευτερογενούς θυματοποίησης.

Είναι για αυτό το λόγο, που η παράγραφος 1 του άρθρου 15 επιβάλλει την υποχρέωση στα συμβαλλόμενα μέρη να παρέχουν ή να ενισχύσουν την κατάλληλη εκπαίδευση σε σχετικούς επαγγελματίες. Επιβάλλεται η συστηματική κατάρτιση ώστε οι επαγγελματίες να αποκτήσουν τα κατάλληλα εργαλεία για τον εντοπισμό και τη διαχείριση των υποθέσεων βίας, σε πρώιμο στάδιο, και να λάβουν προληπτικά μέτρα αναλόγως, με την προώθηση της ευαισθησίας και των δεξιοτήτων που απαιτούνται για να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά.

Η δεύτερη παράγραφος αφορά την διατμηματική συνεργασία και τη διατμηματική εκπαίδευση ώστε οι επαγγελματίες να αποκτήσουν τις κατάλληλες δεξιότητες και να μπορούν να συνεργάζονται με όλους/ες τους/ τις επαγγελματίες από όλους τους σχετικούς τομείς.

Οι περί Βίας στην Οικογένεια Νόμοι δεν περιέχουν συγκεκριμένο άρθρο ως προς την εκπαίδευση των επαγγελματιών. Πρέπει να σημειωθεί ότι η νομοθεσία προνοεί γενικά «την ενημέρωση και διαφώτιση του κοινού και των επαγγελματιών με διάφορα μέσα, περιλαμβανομένων ειδικών συνεδριών, επιμορφωτικών προγραμμάτων και σεμιναρίων». Τέτοιες δραστηριότητες εμπίπτουν στα καθήκοντα της Συμβουλευτικής Επιτροπής. Αυτή η έλλειψη εντοπίστηκε και από την έκθεση της Τεχνικής Επιτροπής για την Ισότητα Ανδρών και Γυναικών για τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης (ΣΤΕ) για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και την Ενδοοικογενειακή Βία.⁴² Συγκεκριμένα, όπως αναφέρεται στην εν λόγω έκθεση «Εντοπίζονται αρκετές ελλείψεις σε προγράμματα που στοχεύουν στην εκπαίδευση επαγγελματιών που ασχολούνται με τις υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας πολύ περισσότερο για όλες τις μορφές βίας. Εκπαιδεύσεις γίνονται από Αστυνομική Ακαδημία, Κυπριακή Ακαδημία Δημόσιας Διοίκησης (ΚΑΔΔ), Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Επίτροπο Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κ.ά», και προνοούνται μέσα από εθνικά σχέδια δράσης.

Επίσης, στην Ενδιάμεση Έκθεση Αξιολόγησης Προόδου Υλοποίησης Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Ισότητα Ανδρών και Γυναικών 2007-20013, επισημάνθηκε ότι υπάρχει μεγάλη έλλειψη έμπειρου, επαγγελματικού και σταθερού προσωπικού στις κρατικές υπηρεσίες που ασχολούνται με τα περιστατικά βίας κατά των γυναικών. Όπως τονίζει η έκθεση, αυτό είναι αποτέλεσμα της έλλειψης συστηματικής εκπαίδευσης επαγγελματικού προσωπικού σε όλες τις υπηρεσίες που ασχολούνται με τη Βία κατά των Γυναικών σε όλους τους τομείς. Εκπαιδευτικά εργαστήρια και προγράμματα για επαγγελματίες διοργανώνονται περιστασιακά από εκπαιδευτές γυναικείων οργανώσεων και ΜΚΟ. Δυστυχώς, όμως, αυτό δεν μπορεί να αντικαταστήσει την ανάγκη για τακτική και συστηματική ενδοϋπηρεσιακή και διατμηματική εκπαίδευση. Επίσης, απουσιάζει η διάσταση του φύλου στην παροχή υπηρεσιών και υπάρχει έλλειψη κατανόησης των βασικών αιτιών της βίας κατά των γυναικών που προκύπτουν από τις ανισότητες μεταξύ ανδρών και γυναικών σε όλους τους τομείς.

⁴² Τεχνική Επιτροπή για την Ισότητα Ανδρών και Γυναικών. "Έκθεση της Τεχνικής Επιτροπής για την Ισότητα Ανδρών και Γυναικών για τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και την Ενδοοικογενειακή Βία." Λευκωσία, 2014.

Εισήγηση:

- Ένταξη συστηματικής και υποχρεωτικής ενδοϋπηρεσιακής και διατμηματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης όλων των εμπλεκόμενων επαγγελματιών στο νομοθετικό πλαίσιο για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας.

Άρθρο 16 – Προληπτική παρέμβαση και προγράμματα αντιμετώπισης

1. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να καθιερώσουν ή να υποστηρίξουν προγράμματα που στοχεύουν στην εκπαίδευση των δραστών ενδοοικογενειακής βίας ώστε να υιοθετήσουν μη βίαιη συμπεριφορά στις διαπροσωπικές σχέσεις με σκοπό την πρόληψη περαιτέρω βίας και την αλλαγή των βίαιων μορφών συμπεριφοράς.
2. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να καθιερώσουν ή να υποστηρίξουν προγράμματα που στοχεύουν στο να αποτρέψουν τους δράστες, και ιδιαίτερα τους δράστες σεξουαλικών εγκλημάτων, από το να επαναλάβουν το αδίκημα.
3. Με τη λήψη των μέτρων που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2, τα Μέρη θα διασφαλίσουν ότι η ασφάλεια, η υποστήριξη και τα ανθρώπινα δικαιώματα των θυμάτων είναι πρωταρχικής σημασίας και ότι, όπου χρειάζεται, τα προγράμματα αυτά καθιερώνονται και εφαρμόζονται σε στενό συντονισμό με εξειδικευμένες υπηρεσίες υποστήριξης για τα θύματα.

Οι περί Βίας στην Οικογένεια Νόμοι δεν περιέχουν συγκεκριμένο άρθρο ως προς την Προληπτική παρέμβαση και προγράμματα αντιμετώπισης. Πρέπει όμως να αναφερθεί ότι το άρθρο 25 (1) της νομοθεσίας με τίτλο «Κηδεμονία ή αναστολή φυλάκισης με ειδικούς όρους» δίνει την εξουσία στο Δικαστήριο να δεχθεί αίτημα του θύτη να τον θέσει υπό κηδεμονία δυνάμει του περί Κηδεμονίας και Άλλων Τρόπων Μεταχείρισης Αδικοπραγούντων Νόμου, με τον ειδικό όρο ότι θα υποβληθεί σε θεραπευτική αγωγή αυτοελέγχου από ειδικούς ή με άλλους όρους που το Δικαστήριο θα κρίνει αναγκαίους, για να αποφευχθεί η επανάληψη πράξεων βίας.

Ο Σύνδεσμος για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια (ΣΠΑΒΟ) εφαρμόζει σχετικά προγράμματα παρέμβασης με το όνομα «Αγάπη χωρίς Πόνο», με την οικονομική στήριξη του Κράτους και σχετίζεται συγκεκριμένα με τη Βία στην Οικογένεια και όχι άλλες μορφές έμφυλης βίας. Τα προγράμματα έχουν σχεδιαστεί για τους θύτες της ενδοοικογενειακής βίας αλλά και για τα θύματα της βίας. Το πρώτο που σχετίζεται άμεσα με το άρθρο της Σύμβασης, απευθύνεται σε άνδρες με βίαιη συμπεριφορά και έχει σχεδιαστεί με σκοπό να τους βοηθήσει να αναλάβουν την ευθύνη για τον θυμό και τη συμπεριφορά τους, να αλλάξει τη στάση και τις αντιλήψεις τους απέναντι στη βία αυτού του είδους και έτσι να εμποδίσει την επανεμφάνιση της βίαιης συμπεριφοράς. Έτσι, το πρόγραμμα διαθέτει προληπτικό χαρακτήρα, αλλά και στοιχεία θεραπείας, με την έννοια ότι έχει ως στόχο να

εμποδίζει τις αρνητικές σκέψεις και τα συναισθήματα που μπορεί να οδηγήσουν σε βίαιες συμπεριφορές. Σύμφωνα με το Σύνδεσμο, το πρόγραμμα έχει αξιολογηθεί εσωτερικά με τη χρήση ερωτηματολογίων και έχει πετύχει θετικά αποτελέσματα ως προς την αλλαγή της συμπεριφοράς και τη δημιουργία αυτοεκτίμησης. Μέχρι σήμερα όμως δεν έχει υπάρξει εξωτερικός έλεγχος και αξιολόγηση του προγράμματος. Κατά την εξωτερική αξιολόγηση θα πρέπει να αξιολογηθούν κάτω από πιο θεωρητικό υπόβαθρο γίνονται τα προγράμματα, κατά πόσο η ενδοοικογενειακή βία εξετάζεται κάτω από το φακό του φύλου και στα πλαίσια της βίας κατά των γυναικών, μεταξύ πολλών άλλων που αφορά και τους/τις επαγγελματίες που τα υλοποιούν και την εκπαίδευση που οι ίδιοι/ες έχουν λάβει, τα ποσοστά των θυτών που επανέλαβαν βία, μεταξύ πολλών άλλων.

Εισήγηση:

- Η υποχρέωση για ανάπτυξη και υλοποίηση προγραμμάτων που στοχεύουν στην εκπαίδευση των δραστών βίας κατά των γυναικών και ενδοοικογενειακής βίας να ενταχθεί στο νομοθετικό πλαίσιο για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών.
- Αξιολόγηση των υφιστάμενων Θεραπευτικών Προγραμμάτων για δράστες ενδοοικογενειακής βίας για πιθανή βελτίωση σύμφωνα με τις διατάξεις του Άρθρου αυτού.

Άρθρο 17 - Συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα και των μέσων μαζικής ενημέρωσης

1 Τα Μέρη θα ενθαρρύνουν τον ιδιωτικό τομέα, τον τομέα πληροφορικής και επικοινωνιών και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, με τον δέοντα σεβασμό για την ελευθερία της έκφρασης και την ανεξαρτησία τους, να συμμετέχουν στην ανάπτυξη και την εφαρμογή πολιτικών και στον καθορισμό οδηγιών και προτύπων αυτορρύθμισης για την πρόληψη της βίας κατά των γυναικών και την ενίσχυση του σεβασμού για την αξιοπρέπεια τους.

2 Τα Μέρη θα αναπτύξουν και θα προωθήσουν, σε συνεργασία με παράγοντες του ιδιωτικού τομέα, δεξιότητες ανάμεσα σε παιδιά, γονείς και εκπαιδευτές για το πώς να αντιμετωπίσουν το περιβάλλον πληροφόρησης και επικοινωνιών που παρέχει πρόσβαση σε ταπεινωτικό περιεχόμενο σεξουαλικής ή βίαιης φύσεως που μπορεί να είναι επιβλαβές.

Τα ΜΜΕ παίζουν τεράστιο ρόλο για την αποδόμηση και αποκόμιση, διαμόρφωση αντιλήψεων, απόψεων και συμπεριφορών μέσω των προγραμμάτων που προβάλλουν. Μέσω της δημιουργίας συντονιστικού φορέα (βλ. Άρθρο 10), ο συντονιστής μπορεί να καλεί τον ιδιωτικό τομέα και τα ΜΜΕ για κοινές δράσεις, για την ανάπτυξη κωδικών δεοντολογίας, καλών πρακτικών και εφαρμογή πολιτικών για την πρόληψη της βίας κατά των γυναικών.

Για παράδειγμα, συνεργασία με την Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου, την Επιτροπή Δεοντολογίας Δημοσιογράφων, το Σύνδεσμο Εκδοτών Κύπρου και το Σύνδεσμο Ηλεκτρονικών

Μέσων Ενημέρωσης για την υιοθέτηση και εφαρμογή του νέου Κώδικα Δεοντολογίας σε συνδυασμό με εκπαίδευση και ενημέρωση δημοσιογράφων και για την ευαισθητοποίηση τους όσον αφορά την Βία κατά των Γυναικών και το ρόλο των ΜΜΕ στην καταπολέμηση της.

Εισήγηση

- Το νομοθετικό πλαίσιο σε σχέση με τη Βία κατά των Γυναικών και την ενδοοικογενειακή βία να περιλαμβάνει πρόνοια σύμφωνα με την οποία ο συντονιστής να μπορεί να καλεί τον ιδιωτικό τομέα και τα ΜΜΕ για κοινές δράσεις, για την ανάπτυξη κωδικών δεοντολογίας, καλών πρακτικών και εφαρμογή πολιτικών για την πρόληψη της βίας κατά των γυναικών.
- Ο συντονιστής να εμπλέκει τον ιδιωτικό τομέα και τα ΜΜΕ στο σχεδιασμό και υλοποίηση πολιτικών, μέτρων και προγραμμάτων για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας.

9. Κεφάλαιο IV – Προστασία και υποστήριξη

Άρθρο 18 – Γενικές υποχρεώσεις

1. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να προστατεύσουν όλα τα θύματα από περαιτέρω πράξεις βίας.

2. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα, σύμφωνα με την εσωτερική νομοθεσία, για να διασφαλίσουν ότι υπάρχουν οι κατάλληλοι μηχανισμοί που παρέχουν αποτελεσματική συνεργασία ανάμεσα σε όλους τους σχετικούς κρατικούς φορείς, περιλαμβανομένης της δικαστικής εξουσίας, των εισαγγελικών αρχών, των φορέων επιβολής του νόμου, των τοπικών και περιφερειακών αρχών καθώς και μη κυβερνητικούς οργανισμούς και άλλους σχετικούς οργανισμούς και οντότητες, για την προστασία και την υποστήριξη θυμάτων και μαρτύρων όλων των μορφών βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης, περιλαμβανομένης και της παραπομπής σε γενικές και εξειδικευμένες υπηρεσίες υποστήριξης όπως αναφέρονται λεπτομερώς στα Άρθρα 20 και 22 της παρούσας Σύμβασης.

3. Τα Μέρη θα διασφαλίσουν ότι τα μέτρα που λαμβάνονται σύμφωνα με το κεφάλαιο αυτό θα:

– βασιζονται στην κατά φύλο κατανόηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας και θα επικεντρώνονται στα ανθρώπινα δικαιώματα και την ασφάλεια του θύματος

– βασιζονται σε μια ενιαία προσέγγιση που λαμβάνει υπόψη τη σχέση ανάμεσα σε θύματα, δράστες, παιδιά και το ευρύτερο κοινωνικό τους περιβάλλον, – στοχεύουν στην αποφυγή επακόλουθης θυματοποίησης

– στοχεύουν στη χειραφέτηση και την οικονομική ανεξαρτησία των γυναικών που είναι θύματα βίας, – επιτρέπουν, όπου χρειάζεται, να εντάσσεται στον ίδιο χώρο μια σειρά υπηρεσιών προστασίας και υποστήριξης,

– αντιμετωπίζουν τις συγκεκριμένες ανάγκες ευπαθών ατόμων, περιλαμβανομένων και παιδιών θυμάτων και θα είναι διαθέσιμα για αυτά.

4 Η παροχή υπηρεσιών δεν θα εξαρτάται στην προθυμία του θύματος να ασκήσει δίωξη ή να καταθέσει κατά οποιουδήποτε δράστη.

5. Τα Μέρη θα λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για να παρέχουν προξενική και άλλη προστασία και υποστήριξη στους υπηκόους τους και άλλα θύματα δικαιούνται τέτοια προστασία σύμφωνα με τις υποχρεώσεις τους βάσει της διεθνούς νομοθεσίας.

Μαζί με τη διατμηματική και ολοκληρωμένη προσέγγιση που προωθείται από τη Σύμβαση, το άρθρο 18 προαπαιτεί ότι τα κράτη θα διασφαλίσουν στην εθνική νομοθεσία την ύπαρξη και προσφορά κατάλληλων μηχανισμών για την αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των ακόλουθων φορέων (και εννοείται όπου υπάρχει ανάγκη και περισσότερων): δικαστικό σώμα, εισαγγελείς, αστυνομία, τοπικές και περιφερειακές αρχές και ΜΚΟ. Με την προσθήκη «άλλων σχετικών οργανώσεων» οι νομοθέτες θέλουν να διασφαλίσουν ότι ο κατάλογος αυτός δεν είναι εξαντλητικός και ότι πρέπει να καταστεί δυνατή η συνεργασία με οποιοδήποτε άλλο οργανισμό μπορεί να φανεί χρήσιμος ως προς τον σκοπό αυτό.

Ο όρος «μηχανισμός» αναφέρεται σε κάθε επίσημη ή ανεπίσημη δομή, όπως για παράδειγμα πρωτόκολλα συνεργασίας, καθορισμένες συναντήσεις με τους αρμόδιους φορείς ή οποιαδήποτε άλλη μέθοδο που επιτρέπει στους επαγγελματίες να συνεργαστούν με ένα τυποποιημένο τρόπο. Δεν απαιτεί τη δημιουργία ενός επίσημου φορέα ή οργανισμού.

Η σημασία του άρθρου αυτού για την Κύπρο είναι ότι οι τοπικές και περιφερειακές αρχές θα πρέπει να εμπλακούν ενεργά στην προστασία και υποστήριξη θυμάτων όλων των μορφών βίας κατά των γυναικών. Σύμφωνα με την Τεχνική Επιτροπή για την Ισότητα Ανδρών και Γυναικών για την εν λόγω Σύμβαση (Τ.Ε.), οι εκτενείς υπηρεσίες που προβλέπονται στη Σύμβαση σε σχέση με χειρισμό θυμάτων δεν ικανοποιούνται για τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας, και πολύ περισσότερο για όλα τα θύματα βίας. Επίσης, σύμφωνα και πάλι με την Τ.Ε., προβλέπονται διεθνείς υποχρεώσεις σε σχέση με την προστασία θυμάτων (παροχή προξενικής και άλλης προστασίας και υποστήριξης) υπηκόων άλλων χωρών. Η αρμοδιότητα αυτή εμπίπτει στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας και στο Υπουργείο Εξωτερικών. Παρόμοιες διαδικασίες εφαρμόζονται ήδη και στα ανήλικα, ασυνόδευτα παιδιά.

Εισήγηση:

- Συνδέεται με τα πιο κάτω άρθρα (19 - 28).
- Το Κεφάλαιο IV συνδέεται με την πλήρη εφαρμογή του Περί της Θέσπισης Ελάχιστων Προτύπων σχετικά με τα Δικαιώματα, την Υποστήριξη και την Προστασία Θυμάτων της Εγκληματικότητας Νόμου του 2016 (51(I)/2016).

Άρθρο 19 – Πληροφόρηση

1. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι τα θύματα έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες που διευκολύνουν την ανάκαμψή τους από τη βία. Τα μέτρα αυτά θα πρέπει να περιλαμβάνουν, όπου χρειάζεται, υπηρεσίες όπως νομική και ψυχολογική συμβουλευτική, οικονομική βοήθεια, στέγαση, εκπαίδευση, κατάρτιση και βοήθεια για εύρεση εργασίας.

2. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι τα θύματα έχουν πρόσβαση σε υγειονομικές και κοινωνικές υπηρεσίες και ότι οι υπηρεσίες διαθέτουν τους κατάλληλους πόρους και οι επαγγελματίες είναι εκπαιδευμένοι για να βοηθήσουν τα θύματα και να τα παραπέμπουν στις κατάλληλες υπηρεσίες.

Η διάταξη αυτή δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην ανάγκη για παροχή πληροφοριών στα θύματα σχετικά με τις υπηρεσίες υποστήριξης και νομικά μέτρα που έχουν στη διάθεσή τους. Αυτό απαιτεί την παροχή πληροφοριών σχετικά με το είδος των υπηρεσιών που έχουν στη διάθεσή τους και τον τρόπο πρόσβασης σε αυτές, σε γλώσσα που να είναι κατανοητή στο θύμα και σε εύλογο χρόνο.

Ο Περί της Θέσπισης Ελάχιστων Προτύπων σχετικά με τα Δικαιώματα, την Υποστήριξη και την Προστασία Θυμάτων της Εγκληματικότητας Νόμος του 2016 (51(I)/2016) προσδιορίζει τα δικαιώματα των θυμάτων εγκληματικότητας, συμπεριλαμβανομένων εγκλημάτων έμφυλης βίας που προβλέπονται στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης. Συγκεκριμένα το άρθρο 6 του προαναφερόμενου νόμου αναφέρεται στο δικαίωμα λήψης πληροφοριών από την πρώτη επαφή με εμπλεκόμενη υπηρεσία:

6. (1) Κάθε εμπλεκόμενη υπηρεσία, κατά την πρώτη της επαφή με το θύμα παρέχει χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση και σε γλώσσα που το θύμα κατανοεί, συμπεριλαμβανομένης της μορφής Braille και της νοηματικής γλώσσας, τις ακόλουθες πληροφορίες:

(α) Το είδος της υποστήριξης που μπορεί να λάβει το θύμα και από ποιον, συμπεριλαμβανομένων, κατά περίπτωση, βασικών πληροφοριών σχετικά με την πρόσβαση σε ιατρική περίθαλψη, σε οποιαδήποτε ειδική υποστήριξη, συμπεριλαμβανομένης της ψυχολογικής βοήθειας, και σε εναλλακτική στέγαση ·

(β) τις διαδικασίες για την καταγγελία αξιόποινης πράξης και το ρόλο του θύματος στο πλαίσιο των διαδικασιών αυτών ·

(γ) τον τρόπο και τους όρους παροχής προστασίας, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων προστασίας ·

(δ) τον τρόπο και τους όρους υπό τους οποίους το θύμα μπορεί να λάβει αποζημίωση ·

(ε) τον τρόπο και τους όρους υπό τους οποίους το θύμα δικαιούται υπηρεσίες διερμηνείας και μετάφρασης ·

(στ) σε περίπτωση που το θύμα κατοικεί σε κράτος μέλος εκτός της Δημοκρατίας, όπου τελέστηκε η αξιόποινη πράξη, και η πρώτη επαφή με εμπλεκόμενη υπηρεσία πραγματοποιείται στη Δημοκρατία τυχόν ειδικά μέτρα, διαδικασίες ή ρυθμίσεις που υπάρχουν στη διάθεσή του για την προστασία των συμφερόντων του στη Δημοκρατία ·

(ζ) τις διαθέσιμες διαδικασίες υποβολής καταγγελιών σε περίπτωση που τα δικαιώματα του θύματος δεν γίνονται σεβαστά από την εμπλεκόμενη υπηρεσία ·

(η) τα στοιχεία επαφής του αρμόδιου λειτουργού της εμπλεκόμενης υπηρεσίας, για σκοπούς επικοινωνίας σχετικά με την υπόθεσή του · και

(θ) τον τρόπο και τους όρους επιστροφής των εξόδων της συμμετοχής του στην ποινική διαδικασία.

(2) (α) Η έκταση ή/και ο βαθμός λεπτομέρειας των πληροφοριών που αναφέρονται στο εδάφιο (1) δύναται να ποικίλλει, ανάλογα με τις ειδικές ανάγκες και την προσωπική κατάσταση του θύματος και το είδος ή/και τη φύση της αξιόποινης πράξης.

(β) Κάθε εμπλεκόμενη υπηρεσία δύναται να παρέχει πρόσθετες πληροφορίες σε μεταγενέστερο στάδιο, ανάλογα με τις ανάγκες του θύματος και τη χρησιμότητα των πληροφοριών αυτών σε κάθε στάδιο της διαδικασίας.

(γ) Κάθε εμπλεκόμενη υπηρεσία ή μη κυβερνητικός οργανισμός παρέχει τις πληροφορίες που αναφέρονται στο εδάφιο (1) και σε κάθε περίπτωση που αυτή κρίνει ή έχει βάσιμες υποψίες να πιστεθεί ότι οποιοδήποτε πρόσωπο ενδέχεται να είναι θύμα δυνάμει των διατάξεων του παρόντος Νόμου.

Εισήγηση:

- Παρόλο που ο Περί Δικαιωμάτων Θυμάτων Εγκληματικότητας Νόμος καλύπτει σε μεγάλο βαθμό τις ανάγκες πληροφόρησης των θυμάτων όπως προβλέπονται στη Σύμβαση, θα πρέπει να περιλαμβάνει και πληροφορίες για το βαθμό και υπό ποιους όρους έχει το θύμα πρόσβαση σε (i) νομικές συμβουλές, ή (ii) νομική αρωγή, ή (iii) συμβουλές κάθε άλλου είδους, και στις περιπτώσεις (i) και (ii), κατά πόσο έχει το σχετικό δικαίωμα.
- Επιπλέον, για την επιτυχή εφαρμογή του άρθρου αυτού θα πρέπει όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς να διαθέτουν τους κατάλληλους πόρους και οι επαγγελματίες να είναι κατάλληλα εκπαιδευμένοι για να βοηθήσουν τα θύματα και να τα παραπέμπουν στις κατάλληλες υπηρεσίες. Μία καλή πρακτική που θα βοηθήσει τις υπηρεσίες και επαγγελματίες να εφαρμόσουν αποτελεσματικά τόσο τις σχετικές πρόνοιες της Σύμβασης αλλά και του περί Δικαιωμάτων Θυμάτων Εγκληματικότητας Νόμου είναι η υιοθέτηση μηχανισμού αναφοράς που να καθορίζει το πλαίσιο συνεργασίας των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και μη κυβερνητικών οργανισμών για τη διασφάλιση της πρόσβασης των θυμάτων στα δικαιώματά τους.

Άρθρο 20 – Γενικές υπηρεσίες υποστήριξης

1. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι τα θύματα έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες που διευκολύνουν την ανάκαμψή τους από τη βία. Τα μέτρα αυτά θα πρέπει να περιλαμβάνουν, όπου χρειάζεται, υπηρεσίες όπως νομική και ψυχολογική συμβουλευτική, οικονομική βοήθεια, στέγαση, εκπαίδευση, κατάρτιση και βοήθεια για εύρεση εργασίας.
2. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι τα θύματα έχουν πρόσβαση σε υγειονομικές και κοινωνικές υπηρεσίες και ότι οι υπηρεσίες διαθέτουν τους κατάλληλους πόρους και οι επαγγελματίες είναι εκπαιδευμένοι για να βοηθήσουν τα θύματα και να τα παραπέμπουν στις κατάλληλες υπηρεσίες.

Σύμφωνα με την επεξηγηματική έκθεση της Σύμβασης πρέπει να γίνει η διάκριση μεταξύ γενικών υπηρεσιών που απευθύνονται στον ευρύτερο πληθυσμό και τις εξειδικευμένες υπηρεσίες. Γενικές υπηρεσίες στήριξης συμπεριλαμβάνουν τη στήριξη που παρέχεται από κρατικές υπηρεσίες όπως Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, Υπηρεσίες Υγείας, Εργασίας κ.α. που προσφέρονται μακροπρόθεσμα στο ευρύτερο κοινό. Το άρθρο 20 δεσμεύει τα κράτη να καλύψουν και τις ιδιαίτερες ανάγκες των θυμάτων βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης.

Σύμφωνά με την Τ.Ε., αυτό που έχει εντοπιστεί σε σχέση με τη στέγαση, ψυχολογική στήριξη και στήριξη για εξεύρεση εργασίας είναι τα ακόλουθα:

α) Στέγαση - Τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας γενικά έχουν πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες που αναφέρονται στο άρθρο αυτό εκτός από τη στέγαση, για την οποία δεν υπάρχει συγκεκριμένο κρατικό πρόγραμμα. Η στέγαση καλύπτεται από το Σύνδεσμο για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια με κρατική χορηγία.

β) Ψυχολογική/Συμβουλευτική - Το Υπουργείο Υγείας χρειάζεται επιπλέον προσωπικό/επαγγελματίες (Κλινικούς και Συμβουλευτικούς Ψυχολόγους). Υπάρχουν ήδη καταρτισμένοι λειτουργοί για να προσφέρουν ψυχολογική στήριξη στα θύματα βίας, αλλά ο αριθμός είναι μικρός και δεν απασχολούνται αποκλειστικά με αυτό το θέμα.

γ) Βοήθεια για εύρεση εργασίας - Δεν υπάρχει ειδική μεταχείριση για τα θύματα βίας από το Γραφείο Εξευρέσεως Εργασίας/Τμήμα Εργασίας - ούτε προγράμματα κοινωνικής επανένταξης τους γενικότερα.

Εισήγηση:

- Το άρθρο 20 να ενταχθεί στο νομοθετικό πλαίσιο για τη Βία κατά των Γυναικών και την ενδοοικογενειακή βία για θύματα βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης για να τυγχάνουν ειδικής μεταχείρισης από γενικές υπηρεσίες στήριξης του κράτους.

Άρθρο 21 – Βοήθεια σε ατομικές/συλλογικές καταγγελίες

Τα Μέρη θα διασφαλίσουν ότι τα θύματα έχουν πληροφόρηση και πρόσβαση στους ισχύοντες τοπικούς και διεθνείς μηχανισμούς ατομικών/συλλογικών καταγγελιών. Τα Μέρη θα προωθούν την παροχή ευαισθητοποιημένης και καλά ενημερωμένης βοήθειας σε θύματα που υποβάλλουν οποιεσδήποτε τέτοιες καταγγελίες.

Η διάταξη αυτή ορίζει την υποχρέωση των Κρατών να διασφαλίσουν ότι τα θύματα έχουν πρόσβαση στην πληροφόρηση και πρόσβαση σε περιφερειακούς και διεθνείς μηχανισμούς καταγγελιών. Ο όρος "Ισχύοντες" αναφέρεται μόνο σε εκείνους τους περιφερειακούς και διεθνείς μηχανισμούς καταγγελιών που έχουν επικυρωθεί από τα συμβαλλόμενα μέρη της παρούσας Σύμβασης. Τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, είναι συμβαλλόμενα μέρη σε σημαντικό αριθμό περιφερειακών και διεθνών Συνθηκών για τα ανθρώπινα δικαιώματα, και τα περισσότερα έχουν αποδεχθεί τη δικαιοδοσία των αντίστοιχων οργάνων των Συνθηκών και των μηχανισμών καταγγελιών.

Εξαντλώντας όλα τα εθνικά ένδικα μέσα, τα θύματα όλων των μορφών βίας που καλύπτονται από την εν λόγω Σύμβαση μπορούν να προσφύγουν σε μια σειρά υφιστάμενων περιφερειακών και διεθνών μηχανισμών καταγγελιών. Αυτοί οι μηχανισμοί είναι ανοικτοί σε άτομα, τα οποία μπορούν, για παράδειγμα, να προσφύγουν στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ή στην Επιτροπή CEDAW για περαιτέρω ένδικα μέσα. Οι προσφυγές μπορούν επίσης να είναι συλλογικής φύσεως, που σημαίνει ότι είναι διαθέσιμες για ομάδες θυμάτων – για παράδειγμα ο μηχανισμός συλλογικών καταγγελιών στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη.

Το πιο πάνω άρθρο ικανοποιείται ιδιαίτερα για την ενδοοικογενειακή βία σε επίπεδο αρχικής πληροφόρησης, η οποία όμως πληροφόρηση και πρόσβαση θα πρέπει να επεκταθεί για όλες τις μορφές βίας και να συμπεριλάβει και νεοσύστατους τοπικούς μηχανισμούς όπως προνοεί το άρθρο 18. Επίσης, δεν είναι ξεκάθαρο κατά πόσο η πληροφόρηση γίνεται και για τους διεθνείς και περιφερειακούς μηχανισμούς καταγγελιών ως περαιτέρω ένδικων μέσων.

Εισήγηση:

- Η πληροφόρηση για το δικαίωμα προσφυγής σε τοπικούς και διεθνείς μηχανισμούς ατομικών/συλλογικών καταγγελιών συνδέεται με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 19 της Σύμβασης και το δικαίωμα πρέπει να αναφέρεται ρητά στο νομοθετικό πλαίσιο.
- Η Νομική Υπηρεσία καθώς και ΜΚΟ που παρέχουν νομική βοήθεια να είναι σε θέση να παρέχουν βοήθεια σε θύματα που υποβάλλουν οποιεσδήποτε τέτοιες καταγγελίες.

Άρθρο 22 – Εξειδικευμένες υπηρεσίες υποστήριξης

1. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να παρέχουν ή να φροντίσουν, σε κατάλληλη γεωγραφική κατανομή, άμεσες, βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες εξειδικευμένες υπηρεσίες υποστήριξης σε οποιοδήποτε θύμα έχει υποστεί οποιαδήποτε από τις πράξεις βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης.
2. Τα Μέρη θα παρέχουν ή θα μεριμνήσουν για εξειδικευμένες υπηρεσίες υποστήριξης γυναικών για όλες τις γυναίκες που είναι θύματα βίας και τα παιδιά τους.

Το συγκεκριμένο άρθρο απαιτεί από τα κράτη μέρη της Σύμβασης τη δημιουργία ενός εξειδικευμένου τομέα υποστήριξης γυναικών θυμάτων βίας και των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας, με σκοπό να διασφαλιστεί το πολύπλοκο έργο της στήριξης και ενδυνάμωσης των θυμάτων μέσω της βέλτιστης υποστήριξης και βοήθειας, οι οποίες θα μεριμνούν για τις ειδικές ανάγκες τους. Σημαντικό είναι ότι οι επαγγελματίες που προσφέρουν υπηρεσίες είτε είναι ΜΚΟ είτε κυβερνητικές υπηρεσίες, πρέπει να έχουν ως βάση τους τη γνώση για την έμφυλη βία.

Τα κράτη μέρη πρέπει να εξασφαλίσουν ότι τέτοιες υπηρεσίες παρέχουν πλήρη γεωγραφική κάλυψη (και συνεπώς τέτοιες υπηρεσίες πρέπει να καλύπτουν όλη τη Κύπρο) και να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν τις διάφορες μορφές βίας που καλύπτει η Σύμβαση. Τα είδη υποστήριξης πρέπει να περιλαμβάνουν τουλάχιστον την παροχή στέγης και ασφαλή διαμονή, άμεση ιατρική υποστήριξη, τη συλλογή ιατροδικαστικών αποδεικτικών στοιχείων σε περιπτώσεις βιασμού και σεξουαλικής επίθεσης, βραχυπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη ψυχολογική υποστήριξη, τη νομική στήριξη, 24 ώρες τηλεφωνικές γραμμές βοήθειας για τα θύματα και ειδικές υπηρεσίες για τα παιδιά θύματα ή μάρτυρες.

Το Κυπριακό νομικό πλαίσιο για την ενδοοικογενειακή βία, προνοεί και απαριθμεί τις αρμοδιότητες των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ) καθώς και τις αρμοδιότητες των Οικογενειακών Συμβούλων. Ο νόμος είναι συγκεκριμένος σχετικά με τις διαδικασίες που αφορούν περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, όπως για παράδειγμα την καταγγελία, την υποστήριξη θυμάτων κ.λπ., καθώς και την ευθύνη του «οικογενειακού συμβούλου» των ΥΚΕ να παρέχει ψυχολογική υποστήριξη στα θύματα, πρακτική βοήθεια (οικονομική και άλλη), πληροφορίες σχετικά με τις υπηρεσίες των ΥΚΕ, πληροφορίες σχετικά με τις υπηρεσίες άλλων δημοσίων οργανισμών και μη κυβερνητικών οργανώσεων και πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματα των θυμάτων.

Εντούτοις, παρόλο που θεωρητικά υπάρχει μια δομή όσον αφορά τις διαδικασίες για την αντιμετώπιση περιστατικών βίας, δυστυχώς υπάρχει μια μεγάλη αδυναμία στον τομέα του συντονισμού και οργάνωσης σε σχέση με την κατάσταση ετοιμότητας για άμεση ανταπόκριση στα περιστατικά βίας, καθώς και στη στελέχωση και στην κατάρτιση των Οικογενειακών Συμβούλων. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με έρευνα του Μεσογειακού Ινστιτούτου Μελετών

Κοινωνικού Φύλου⁴³, ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα είναι η έλλειψη κατάρτισης εκ μέρους των οικογενειακών συμβούλων, έτσι ώστε να μπορούν να παρέχουν την κατάλληλη βοήθεια στα θύματα. Σημειώνει επίσης, ότι τίθεται ως πρόβλημα το γεγονός ότι όλοι οι Λειτουργοί Κοινωνικών Υπηρεσιών ορίζονται ως Οικογενειακοί Σύμβουλοι για υποθέσεις βίας στην οικογένεια και συνεπώς δεν υπάρχει εξειδίκευση.

Εισήγηση:

- Η υποχρέωση για παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών συνδέεται άμεσα με το Άρθρο 15 - Εκπαίδευση Επαγγελματιών.
- Να ενταχθούν οι υποχρεώσεις για ενίσχυση εξειδικευμένων υπηρεσιών και δημιουργία δομών για παροχή στήριξης στα θύματα όλων των μορφών βίας κατά των γυναικών που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης στο νομοθετικό πλαίσιο.
- Συνδέεται με τα Άρθρα 23-26.

Άρθρο 23 – Καταφύγια

Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να φροντίσουν για τη δημιουργία κατάλληλων, εύκολα προσβάσιμων καταφυγίων σε επαρκή αριθμό για την παροχή ασφαλούς στέγασης και την ενεργή προσέγγιση των θυμάτων, ειδικά για τις γυναίκες και τα παιδιά τους.

Το άρθρο αυτό, σύμφωνα με την επεξηγηματική έκθεση της Σύμβασης, απαιτεί από τα κράτη τη δημιουργία κατάλληλων, προσβάσιμων καταφυγίων τόσο αριθμητικά τόσο και ποιοτικά για την κατάλληλη παροχή προστασίας και στήριξης. Ο σκοπός των καταφυγίων είναι να εξασφαλιστεί η άμεση 24ωρη πρόσβαση σε ασφαλή στέγαση για τα θύματα, ιδίως τις γυναίκες και τα παιδιά, που δεν είναι πλέον ασφαλείς στο σπίτι.

Οι Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμοι του 2000 ως 2015 (Νόμοι 119(I) του 2000 , 212(I) του 2004 και 172(I)/2015) προβλέπουν την ίδρυση και λειτουργία καταφυγίων σύμφωνα με το Άρθρο 31:

31. Επιτρέπεται η ίδρυση και λειτουργία στέγης για παροχή ασφαλούς διαμονής θυμάτων βίας και σε περίπτωση όπου στέγη προστασίας λειτουργεί δυνάμει πιστοποιητικού καταλληλότητας που εκδίδει ο Υπουργός δυνάμει του άρθρου αυτού, τα θύματα βίας που διαμένουν σ' αυτή τυγχάνουν νομικής προστασίας από οποιαδήποτε ενόχληση.

⁴³ Καϊλή, Χριστίνα, και Παύλου, Σουσάνα. 'Δράση κατά της ενδοοικογενειακής βίας αναπτύσσοντας ένα σύστημα στήριξης των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας.' Λευκωσία: Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου, 2011.

Στην Κύπρο σήμερα υπάρχουν τα ακόλουθα καταφύγια :

- Καταφύγια γυναικών

Υπάρχουν δύο καταφύγια για τα θύματα της ενδοοικογενειακής βίας στην Κύπρο και τα δύο είναι προσβάσιμα 24/7 και δωρεάν. Τα καταφύγια διευθύνονται από τον ΣΠΑΒΟ και βρίσκονται στην Λευκωσία και στην Πάφο, με το δεύτερο να λειτουργεί από τον Σεπτέμβριο του 2014 και να βρίσκεται σε χώρο που παραχωρήθηκε από το Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων. Αυτή τη στιγμή, με την επιχορήγηση του EEA Grants/Norwegian Funds, κρατική χρηματοδότηση, με πόρους του ΣΠΑΒΟ και άλλων πόρων, βρίσκεται υπό ανέγερση καινούργιο καταφύγιο για θύματα ενδοοικογενειακής βίας του ΣΠΑΒΟ, στη Λευκωσία. Αναμένεται ότι η ανέγερση θα ολοκληρωθεί το 2016, και θα μπορεί να φιλοξενεί 24 γυναίκες και παιδιά. Τα δύο υπάρχοντα καταφύγια θυμάτων βίας έχουν στο σύνολο τους 17 κρεβάτια, με 9 διαθέσιμα στο καταφύγιο στη Λευκωσία, και 8 στην Πάφο. Το 2014, στα καταφύγια των γυναικών στη Λευκωσία και Πάφο φιλοξενήθηκαν 32 γυναίκες και 40 παιδιά.

Η προσωρινή στέγαση (8 εβδομάδες), όπως λειτουργείται από τον ΣΠΑΒΟ, δεν είναι επαρκής και δεν μπορεί πρακτικά να παρέχει την αναγκαία ολοκληρωμένη υποστήριξη και ενδυνάμωση, αφού τα θύματα αντιμετωπίζουν πολλαπλά προβλήματα που σχετίζονται με την υγεία και την ασφάλεια τους, την οικονομική τους κατάσταση και την ασφάλεια των παιδιών τους. Πρέπει να δημιουργηθούν εξοπλισμένοι χώροι, ώστε να αντιμετωπιστούν οι βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες ανάγκες των γυναικών, ώστε οι υπηρεσίες που προσφέρονται να προσφέρουν τα απαραίτητα εργαλεία στις γυναίκες για να κτίσουν τα θεμέλια της ζωής τους. Τέτοιου είδους καταφύγια κατέχουν κεντρικό ρόλο στη διατμηματική συνεργασία.

Εισήγηση:

Η υποχρέωση του κράτους για δημιουργία καταφυγίων για θύματα βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης να ενταχθεί στο νομοθετικό πλαίσιο για τη Βία κατά των Γυναικών.

- Επέκταση υφιστάμενων καταφυγίων για να καλύπτουν τις πραγματικές ανάγκες των θυμάτων και δημιουργία καταφυγίων παγκύπρια.
- Το κράτος θα πρέπει να διαθέσει τους κατάλληλους οικονομικούς πόρους (Άρθρο 8) για δημιουργία καταφυγίων για όλες τις μορφές βίας κατά των γυναικών που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης
- Υιοθέτηση κανονισμών με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τη λειτουργία καταφυγίων.

Άρθρο 24 – Τηλεφωνικές γραμμές βοήθειας

Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να δημιουργήσουν δωρεάν τηλεφωνικές γραμμές βοήθειας για όλο το κράτος σε εικοσιτετράωρη βάση (24/7) ώστε να παρέχουν συμβουλές σε όσους καλούν, με εμπιστευτικότητα ή με τον δέοντα σεβασμό για την ανωνυμία τους, σε σχέση με όλες τις μορφές βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης.

Τηλεφωνικές γραμμές βοήθειας για θύματα βίας κατά των γυναικών ή/και ενδοοικογενειακής βίας δεν προνοούνται από το νομοθετικό μας πλαίσιο. Εντούτοις λειτουργούν 4 τηλεφωνικές γραμμές στην Κύπρο:

- Γραμμές Βοήθειας Γυναικών- Εθνικές Τηλεφωνικές γραμμές για τη στήριξη γυναικών.

Υπάρχει εθνική τηλεφωνική γραμμή στήριξης το 1440. Η τηλεφωνική γραμμή λειτούργησε το 1990 και διευθύνεται από το Σύνδεσμο για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια (ΣΠΑΒΟ). Τα τηλεφωνήματα λαμβάνονται από επαγγελματίες και εκπαιδευμένους εθελοντές. Δεν λειτουργεί 24/7, λόγω έλλειψης επαρκών οικονομικών πόρων, ωστόσο, είναι δωρεάν και παρέχει υποστήριξη στα αγγλικά και ελληνικά. Εντούτοις, σύμφωνα με το Σύνδεσμο, είναι στα άμεσα σχέδια του Συνδέσμου η τηλεφωνική γραμμή να λειτουργήσει σε 24ωρη βάση. Το 2014, η γραμμή εξυπηρέτησης έλαβε 1.636 κλήσεις, από τις οποίες οι 1.374 (84%) ήταν από γυναίκες.

- Άλλες γραμμές βοήθειας για τα θύματα:
 - Η Γραμμή του Πολίτη (1460) λειτουργεί δωρεάν σε 24ωρη βάση και μπορούν να την καλέσουν και θύματα βίας κατά των γυναικών και ενδοοικογενειακής βίας μεταξύ άλλων. Η γραμμή αυτή διευθύνεται από την Αστυνομία και συνδέεται με λειτουργούς των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας.
 - Γραμμή Βοήθειας για Εξαφανισμένα Παιδιά (116 000) και η Γραμμή για τη Συμπαράσταση Παιδιών και Εφήβων (116 111) που λειτουργούν 24/7 δωρεάν. Τις δυο αυτές γραμμές λειτουργούν από κοινού ο ΣΠΑΒΟ και η ΜΚΟ «Hope for Children».

Εισήγηση:

- Η υποχρέωση του κράτους για παροχή τηλεφωνικών γραμμών βοήθειας που θα λειτουργούν σε εικοσιτετράωρη βάση (24/7) πρέπει να ενταχθεί στο νομοθετικό πλαίσιο για τη Βία κατά των Γυναικών και την ενδοοικογενειακή βία.
- Το κράτος θα πρέπει να διαθέσει τους κατάλληλους οικονομικούς πόρους (Άρθρο 8) για δημιουργία γραμμή βοήθειας για όλες τις μορφές βίας κατά των γυναικών που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης.
- Νοείται ότι τα άτομα που θα απαντούν τις τηλεφωνικές γραμμές πρέπει να εκπαιδευτούν κατάλληλα για όλες τις μορφές έμφυλης βίας καθώς και για θέματα

ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών για να είναι σε θέση να εξυπηρετήσουν τα θύματα (συνδέεται με το Άρθρο 15).

Άρθρο 25 – Υποστήριξη για θύματα σεξουαλικής βίας

Τα μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να φροντίσουν για τη δημιουργία κατάλληλων, εύκολα προσβάσιμων κέντρων παραπομπής θυμάτων βιασμού ή σεξουαλικής βίας, σε επαρκή αριθμό, για την παροχή ιατρικής και ιατροδικαστικής εξέτασης, υποστήριξης τραυμάτων και παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών για τα θύματα.

Δεν υπάρχουν εξειδικευμένα κέντρα παραπομπής θυμάτων βιασμού ή σεξουαλικής βίας και υπηρεσίες στήριξης για θύματα σεξουαλικής βίας. Όπως αναφέρει και η Επιτροπή Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην τοποθέτηση της για την πρόληψη και ποινική μεταχείριση της σεξουαλικής βίας κατά των γυναικών⁴⁴:

Η έλλειψη συνεχούς και προσωπικής στήριξης που να ανταποκρίνεται στις εξατομικευμένες ανάγκες του θύματος σε συνδυασμό με την διαρκή επαφή του με τις αστυνομικές και διωκτικές αρχές αποθαρρύνουν και τραυματίζουν τα θύματα, τα οποία χάνουν τελικά την εμπιστοσύνη τους στο σύστημα δικαιοσύνης.

Η πρόσβαση σε υπηρεσίες στήριξης από εξειδικευμένους επαγγελματίες μπορεί να αποτελέσει καταλυτικό παράγοντα στην απόφαση του θύματος να καταγγείλει το περιστατικό στις διωκτικές αρχές αλλά και στην επιμονή του να συνεχίσει μέχρι το τέλος της ποινικής διαδικασίας. Τα θύματα σεξουαλικής βίας, όπως λέχθηκε, βιώνουν έντονα αισθήματα ντροπής και χρειάζονται πολλή ενθάρρυνση, ώστε να προχωρήσουν σε καταγγελία νιώθοντας σίγουρες ότι δεν θα αντιμετωπιστούν αρνητικά και δεν θα τους επιρριφθούν ευθύνες (“victim blaming”).

Οι γυναίκες που υπέστησαν σεξουαλική βία θα πρέπει να τυγχάνουν ενημέρωσης για όλο το φάσμα φυσιολογικών σωματικών επιπτώσεων και αντιδράσεων συμπεριφοράς που αναμένεται να έχουν και θα πρέπει να τους προσφέρεται συναισθηματική και κοινωνική στήριξη. Σχετικές είναι οι πρόνοιες της Οδηγίας για τα θύματα εγκληματικών ενεργειών, όπου προνοείται μια σειρά υπηρεσιών φροντίδας και στήριξης των θυμάτων.

Μία σημαντική πρωτοβουλία είναι η εφαρμογή πρωτοκόλλου από το Υπουργείο Υγείας στις Πρώτες Βοήθειες, σε όλες τις πόλεις και σε 24ωρη βάση, που καθορίζει τις διαδικασίες που ακολουθούνται στα κρατικά νοσηλευτήρια για θύματα σεξουαλικής βίας και βιασμού.

Παρολαυτά, κρίνεται επιβεβλημένη η δημιουργία εξειδικευμένων κέντρων για τα θύματα βιασμού και σεξουαλικής βίας, τα οποία θα λειτουργούν πολυθεματικά και διατμηματικά με την εμπλοκή όλων των υπηρεσιών συμπεριλαμβανομένων των Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας, των Ιατρικών Υπηρεσιών, των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας, και την Αστυνομία με στόχο την

⁴⁴ Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. 'Τοποθέτηση της Επιτροπής Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ως Εθνικής Ανεξάρτητης Αρχής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για την Πρόληψη και Ποινική Μεταχείριση της Σεξουαλικής Βίας κατά των Γυναικών καθώς και την Παροχή Στήριξης στα Θύματα.' (Α/Δ 9/2014) Λευκωσία, 2014.

http://www.ombudsman.gov.cy/ombudsman/ombudsman.nsf/index_new/index_new?OpenForm

παροχή ολοκληρωμένης και περιεκτικής υποστηρικτικής φροντίδας προς τα θύματα με βάση τις σχετικές κατευθυντήριες γραμμές του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας.⁴⁵

Εισήγηση:

- Ένταξη της υποχρέωσης δημιουργίας εξειδικευμένων υπηρεσιών για τα θύματα βιασμού και υπηρεσίες στήριξης για θύματα σεξουαλικής βίας στο νομοθετικό πλαίσιο.
- Το κράτος θα πρέπει να διαθέσει τους κατάλληλους οικονομικούς πόρους (Άρθρο 8) για δημιουργία εξειδικευμένων υπηρεσιών για τα θύματα βιασμού και υπηρεσίες στήριξης για θύματα σεξουαλικής βίας.
- Εφαρμογή του περί της Θέσπισης Ελάχιστων Προτύπων σχετικά με τα Δικαιώματα, την Υποστήριξη και την Προστασία Θυμάτων της Εγκληματικότητας Νόμου του 2016 (51(I)/2016).

Άρθρο 26 – Προστασία και υποστήριξη για παιδιά μάρτυρες

1. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι στην παροχή υπηρεσιών προστασίας και υποστήριξης σε θύματα, λαμβάνονται επαρκώς υπόψη τα δικαιώματα και οι ανάγκες των παιδιών μαρτύρων όλων των μορφών βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης.
2. Τα μέτρα που λαμβάνονται σύμφωνα με το άρθρο αυτό θα περιλαμβάνουν ψυχολογική συμβουλευτική αναλόγως της ηλικίας για τα παιδιά μάρτυρες όλων των μορφών βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης και θα δίδεται η δέουσα προσοχή για το συμφέρον των παιδιών.

Κρίνουμε ότι σε νομοθετικό επίπεδο, οι ανάγκες των παιδιών μαρτύρων όλων των μορφών βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης καλύπτονται.

Σύμφωνα με τους περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμους του 2000 , 2004 και 2015 Άρθρο (3):

Πράξη ή συμπεριφορά η οποία συνιστά βία, με βάση τα εδάφια (1) και (2) του άρθρου αυτού, ή αδίκημα, με βάση τα άρθρα 174, 175 και 177 του Ποινικού Κώδικα όταν διαπράττεται στην παρουσία ανήλικου μέλους της οικογένειας, θεωρείται βία η οποία ασκείται εναντίον του εν λόγω ανήλικου εφόσον δύναται να προκαλέσει σ' αυτό ψυχική βλάβη. Η εν λόγω πράξη ή συμπεριφορά συνιστά αδίκημα τιμωρούμενο με βάση το εδάφιο (4) του άρθρου αυτού.

Ο Περί της Θέσπισης Ελάχιστων Προτύπων σχετικά με τα Δικαιώματα, την Υποστήριξη και την Προστασία Θυμάτων της Εγκληματικότητας Νόμος του 2016 (51(I)/2016) προβλέπει ειδικά

⁴⁵ World Health Organization (WHO). 'Guidelines for medico-legal care for victims of sexual violence.' Geneva, 2003.
http://www.who.int/violence_injury_prevention/publications/violence/med_leg_guidelines/en/

μέτρα προστασίας για το παιδί θύμα ή/και μάρτυρα βίας, συμπεριλαμβανομένης της έμφυλης βίας, στα άρθρα 17 και 23.

Εισήγηση:

- Εφαρμογή των Άρθρων 17 και 23 του περί της Θέσπισης Ελάχιστων Προτύπων σχετικά με τα Δικαιώματα, την Υποστήριξη και την Προστασία Θυμάτων της Εγκληματικότητας Νόμου του 2016 (51(I)/2016).

Άρθρο 27 - Αναφορά

Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για να ενθαρρύνουν οποιοδήποτε άτομο υπήρξε μάρτυρας σε περιπτώσεις πράξεων βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης ή το οποίο έχει βάσιμους λόγους να πιστεύει ότι μια τέτοια πράξη μπορεί να διαπραχθεί ή ότι και άλλες πράξεις βίας αναμένονται, να το αναφέρει στους αρμόδιους οργανισμούς και αρχές.

Το κοινό δεν είναι υποχρεωμένο να αναφέρει περιπτώσεις βίας στην οικογένεια και επαφίεται στην ευαισθητοποίηση του κάθε πολίτη αν θα το πράξει.

Σύμφωνα με την επεξηγηματική έκθεση της Σύμβασης, πρέπει να ενθαρρύνεται η αναφορά περιστατικών βίας από οποιοδήποτε πρόσωπο, που είναι μάρτυρας βίας ή έχει βάσιμους λόγους να υποπτεύεται ότι μια πράξη βίας, η οποία καλύπτεται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης, μπορεί να διαπραχθεί ή έχει διαπραχθεί. Ο νομοθέτης προσπαθεί να αναδείξει το σημαντικό ρόλο που άτομα - φίλοι, γείτονες, μέλη της οικογένειας, συνάδελφοι, δάσκαλοι ή άλλα μέλη της κοινότητας - μπορούν να έχουν στην αποσιώπηση της βίας. Είναι ευθύνη του κράτους να καθορίζει σε ποιές αρμόδιες αρχές, τέτοιες υποψίες μπορούν να αναφερθούν.

Όσον αφορά τη σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση παιδιών, σύμφωνα με τον Περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Σεξουαλικής Κακοποίησης, της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας Νόμο του 2014 (91(I)/2014), για παράληψη οποιουδήποτε να καταγγείλει περίπτωση που περιέρχεται σε γνώση του, όπου εμπλέκεται παιδί σε αδικήματα που καλύπτονται από το Νόμο, προβλέπεται ποινή φυλάκισης μέχρι δεκαπέντε (15) έτη ή χρηματική ποινή μέχρι είκοσι χιλιάδες ευρώ (€20.000) ή και οι δύο αυτές ποινές.

Σύμφωνα με την έκθεση της Τεχνικής Επιτροπής γίνονται προσπάθειες και εκστρατείες προς αυτή την κατεύθυνση, ιδιαίτερα όσο αφορά την ενδοοικογενειακή βία.

Εισήγηση:

- Περισσότερα πρέπει να γίνουν στον τομέα της ενημέρωσης του κοινού σε σχέση τόσο για την ενδοοικογενειακή βία όσο και για την Βία κατά των Γυναικών.

- Η αύξηση λήψης αναφοράς είτε από τις τηλεφωνικές γραμμές είτε με άλλο τρόπο, μετά ή και κατά την διάρκεια τέτοιων εκστρατειών θα ήταν ένας ενδεικτικός δείκτης αξιολόγησης της επιτυχίας τους.

Άρθρο 28 – Αναφορά από επαγγελματίες

Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι οι κανόνες εμπιστευτικότητας που επιβάλλονται από την εσωτερική νομοθεσία σε ορισμένους επαγγελματίες δεν αποτελούν εμπόδιο στην πιθανότητα, υπό κατάλληλες συνθήκες, της αναφοράς στους αρμόδιους οργανισμούς ή αρχές εάν έχουν επαρκείς λόγους να πιστεύουν ότι μια σοβαρή πράξη βίας που καλύπτεται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης έχει διαπραχθεί και άλλες σοβαρές πράξεις βίας αναμένονται.

Με βάση το παρόν άρθρο τα κράτη πρέπει να εξασφαλίζουν ότι οι επαγγελματίες δεσμεύονται από τους κανόνες περί επαγγελματικού απορρήτου (όπως, για παράδειγμα, οι γιατροί και οι ψυχίατροι), οι οποίοι έχουν τη δυνατότητα να αναφέρουν μια υπόθεση βίας στις αρμόδιες οργανώσεις ή αρχές εάν έχουν εύλογους λόγους να πιστεύουν ότι μια πράξη βίας που καλύπτεται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης έχει διαπραχθεί και ότι αναμένονται περαιτέρω σοβαρές πράξεις βίας.

Παρόλο που το άρθρο αυτό δεν επιβάλλει την υποχρέωση των επαγγελματιών να το αναφέρουν, τους δίνει τη δυνατότητα να το πράξουν χωρίς να παραβούν το επαγγελματικό απόρρητο. Τέτοια θέματα εμπιστευτικότητας και η παραβίαση αυτών μπορούν να διέπονται πχ από κώδικες δεοντολογίας.

Το άρθρο αυτό στοχεύει να άρει το εμπόδιο του κανόνα της εμπιστευτικότητας, ούτως ώστε με την αναφορά σοβαρών πράξεων βίας, να προστατεύεται η ζωή και η σωματική ακεραιότητα των θυμάτων.

Ο όρος «υπό κατάλληλες συνθήκες» σημαίνει ότι τα μέρη μπορούν να προσδιορίσουν τις καταστάσεις ή περιπτώσεις στις οποίες το άρθρο αυτό ισχύει.

Ο όρος «ορισμένους επαγγελματίες» θέλει να καλύψει οποιοδήποτε αριθμό επαγγελματιών των οποίων οι εργασίες τους περιλαμβάνουν την επαφή με τις γυναίκες, άνδρες και παιδιά που μπορεί να είναι θύματα οποιασδήποτε από τις μορφές βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης.

Το 1998, λόγω των αυξημένων περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας και κακοποίησης παιδιών που παρατηρήθηκαν, υιοθετήθηκε/εισήχθη στην Κύπρο ένα σύστημα υποχρεωτικής αναφοράς στο Γραφείο του Γενικού Εισαγγελέα. Ο κύριος σκοπός αυτού του συστήματος υποχρεωτικής αναφοράς ήταν έτσι ώστε να επιτρέπει στην Εισαγγελία να ενεργεί αναλόγως και να ενημερώνει τις υπόλοιπες αρμόδιες υπηρεσίες για το πώς να προχωρήσουν με την υπόθεση βίας. Αυτό θα εξαρτάται και με το είδος της βίαιης πράξης που διεπράχθη. Ένας άλλος στόχος της

υποχρεωτικής αναφοράς είναι η συστηματική παρακολούθηση της ενδοοικογενειακής βίας μέσα από την ανάπτυξη ενός κέντρου συλλογής και ανάλυσης των δεδομένων των διαφόρων περιστατικών. Ένας επιπλέον στόχος της υποχρεωτικής αναφοράς είναι η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των αρμόδιων υπηρεσιών με σκοπό την βελτίωση της διατμηματικής συνεργασίας στα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας.

Λόγω της υποχρεωτικής αναφοράς, όλες οι αρμόδιες υπηρεσίες πρέπει να αναφέρουν το κάθε περιστατικό ενδοοικογενειακής βίας εντός διαστήματος επτά ημερών στο Γραφείο του Γενικού Εισαγγελέα. Το περιεχόμενο της αναφοράς εξαρτάται από το ρόλο και τις αρμοδιότητες που έχει η κάθε υπηρεσία. Για τον λόγο αυτό, δεν υπάρχει ένα συγκεκριμένο πρότυπο ή ένα ενιαίο ερωτηματολόγιο για τη συλλογή των δεδομένων.

Σύμφωνα με την παρούσα κατάσταση, μόνο η Αστυνομία και οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας υπακούουν στις οδηγίες του μηχανισμού της υποχρεωτικής αναφοράς. Επίσης, παρόλο που το Γραφείο του Γενικού Εισαγγελέα είναι ένα κεντρικό σημείο αναφοράς όπου όλα τα δεδομένα και οι πληροφορίες που αφορούν την ενδοοικογενειακή βία θα έπρεπε να καταγράφονται και να αναλύονται, αυτό δεν έχει γίνει στην πράξη. Σύμφωνα με τον εκπρόσωπο του Γραφείου του Γενικού Εισαγγελέα, τα δεδομένα παραμένουν αχρησιμοποίητα λόγω της μη ύπαρξης ενός διορισμένου απόμου που θα έχει ως βασική αρμοδιότητα την συλλογή, ανάλυση, και την σύνταξη εκθέσεων για τα περιστατικά και την κατάσταση της ενδοοικογενειακής βίας στην Κύπρο. Επιπλέον, ο μηχανισμός της υποχρεωτικής αναφοράς δεν φάνηκε να ενισχύει τη διατμηματική συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων υπηρεσιών.⁴⁶

Επαγγελματίες του ιδιωτικού τομέα, συμβουλευόνται να κάνουν αναφορά στο Γενικό Εισαγγελέα, αλλά δεν έχουν υποχρέωση. Επαφίεται στην επαγγελματική τα τους δεοντολογία.

Το κοινό δεν είναι υποχρεωμένο να αναφέρει περιπτώσεις βίας στην οικογένεια και επαφίεται στην ευαισθητοποίηση του κάθε πολίτη αν θα το πράξει.

Εισήγηση:

- Η υποχρέωση αναφοράς πρέπει να ενταχθεί στο νομοθετικό πλαίσιο για όλες τις μορφές βίας κατά των γυναικών και να καλύπτει όλους τους επαγγελματίες που πιθανό να έρχονται σε επαφή με γυναίκες, άνδρες και παιδιά που μπορεί να είναι θύματα οποιασδήποτε από τις μορφές βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης. Το νομοθετικό πλαίσιο θα πρέπει να δίνει τη δυνατότητα οποιουδήποτε επαγγελματία του δημόσιου ή ιδιωτικού τομέα να το πράξει χωρίς να παρέβη το επαγγελματικό απόρρητο. Τέτοια θέματα εμπιστευτικότητας και η παραβίαση αυτών μπορούν να διέπονται πχ από κώδικες δεοντολογίας.

⁴⁶ Panayiotopoulos, Christos. "Mandatory reporting of domestic violence cases in Cyprus; barriers to the effectiveness of mandatory reporting and issues for future practice.", *European Journal of Social Work* 14:3 (2011):379-402.
doi: <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13691457.2010.490936>

10. Κεφάλαιο V – Ουσιαστικό δίκαιο

Άρθρο 29 – Πολιτικές αγωγές και διορθωτικά μέτρα

1 Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να παρέχουν στα θύματα τα κατάλληλα διορθωτικά μέτρα κατά του δράστη.

2 Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να παρέχουν στα θύματα, σύμφωνα με τις γενικές αρχές της διεθνούς νομοθεσίας, κατάλληλα διορθωτικά μέτρα έναντι των κρατικών αρχών που απέτυχαν στο καθήκον τους να λάβουν τα απαραίτητα προληπτικά ή προστατευτικά μέτρα εντός του πεδίου των αρμοδιοτήτων τους.

Βάσει του άρθρου 29 (1) της Σύμβασης, τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να λάβουν μέτρα για να παρέχουν στα θύματα επαρκή/κατάλληλα ένδικα μέσα αστικού δικαίου (διορθωτικά μέτρα) κατά του δράστη. Η Επεξηγηματική Έκθεση απαριθμεί τα ένδικα μέτρα που δύναται ασκηθούν όπως: ασφαλιστικά μέτρα, περιοριστικά και απαγορευτικά διατάγματα, διατάγματα μη κακοποίησης τα οποία προβλέπονται στο άρθρο 53 της Σύμβασης, ή έκτακτα διατάγματα προστασίας τα οποία προβλέπονται στο άρθρο 52 της Σύμβασης.

Στην κυπριακή έννομη τάξη τα αστικά αδικήματα κωδικοποιούνται και θεσμοθετούνται από τον περί Αστικών Αδικημάτων Νόμο Κεφ. 148 και σκοπός έγερσης αγωγής στο αστικό δίκαιο είναι η αποκατάσταση της ζημίας ή απώλειας που υπέστη ο ενάγων/ουσα ως ζημιωθείς/ήσα. Σχετικά με τη Σύμβαση αδικήματα, που καλύπτει ο εν λόγω Νόμος, είναι το αδίκημα της επίθεσης (Αρθ.26) και το αδίκημα της παράνομης κατακράτησης προσώπου (άρθρο. 29).

Συγκεκριμένα:

« 26.-(1) Επίθεση συνίσταται στην εκ προθέσεως χρήση κάθε είδους βίας κατά του προσώπου άλλου, είτε με κτύπημα, επαφή, μετακίνηση είτε άλλως πως, είτε άμεσα είτε έμμεσα, χωρίς τη συναίνεση του, ή με τη συναίνεση του αν η συναίνεση για αυτό λήφθηκε με απάτη, ή κατόπι απόπειρας ή απειλής με πράξη ή χειρονομία χρήσης τέτοιας βίας κατά του προσώπου άλλου αν το πρόσωπο που αποπειράται ή απειλεί τη χρήση βίας προκαλεί στον άλλο πεποίθηση η οποία εδραιώνεται σε εύλογη αιτία, ότι αυτός έχει κατά του εν λόγω χρόνου την πρόθεση και την ικανότητα για πραγμάτωση του σκοπού του.

(2) Για τους σκοπούς του άρθρου αυτού, η έκφραση "χρήση βίας" περιλαμβάνει και τη χρήση θερμότητας, φωτός, ηλεκτρικής ενέργειας, αερίου, οσμής ή οποιασδήποτε άλλης ουσίας ή πράγματος, αν χρησιμοποιούνται σε τέτοιο βαθμό ώστε να προκαλείται ζημιά.»

«29.Παράνομη κατακράτηση προσώπου συνίσταται στην παράνομη ολοσχερή στέρηση της ελευθερίας προσώπου για οποιαδήποτε χρονική περίοδο με φυσικά μέσα ή με επίδειξη εξουσίας:

Νοείται ότι οποιοσδήποτε γονέας, κηδεμόνας ή δάσκαλος δύναται προσωρινά να στερήσει το τέκνο, του κηδεμευόμενου ή το μαθητή, αυτίστοιχα, από την ελευθερία του για τόσο χρόνο ως ήθελε είναι εύλογα αναγκαίος για σωφρονισμό του.»

Σημειώνεται, επίσης, ότι βάσει του Άρθρου 67 του εν λόγω Νόμου «δεν συνιστά κώλυμα σε αγωγή για αστικό αδίκημα το ότι τα γεγονότα επί των οποίων στηρίζεται η αγωγή συνιστούν έγκλημα ή ποινικό αδίκημα βάσει των διατάξεων οποιουδήποτε νομοθετήματος», ενώ βάσει του Άρθρου 10(1) σε περίπτωση αγωγής εναντίον συζύγου «... καθένας από τους συζύγους θα έχει το ίδιο δικαίωμα να εγείρει αγωγή εναυτίου του άλλου για αστικό αδίκημα, ωσάν να μην ήταν συζευγμένοι».

Παράλληλα με τις ανωτέρω πρόνοιες του περί Αστικών Αδικημάτων Νόμου, ο περί Θέσπισης Ελάχιστων Προτύπων σχετικά με τα Δικαιώματα, την Υποστήριξη και την Προστασία Θυμάτων της Εγκληματικότητας Νόμος Ν.51(Ι)/2016, ο οποίος ψηφίστηκε πρόσφατα για σκοπούς εναρμόνισης με την σχετική Ευρωπαϊκή Οδηγία 2012/29/ΕΕ, προνοεί στο άρθρο 15(1) για δικαίωμα θυμάτων σε αποζημίωση: « Άνευ επηρεασμού οποιουδήποτε άλλου ένδικου μέσου ή θεραπείας που προβλέπεται δυνάμει των διατάξεων οποιουδήποτε άλλου νόμο ή κανονισμών, οποιουδήποτε πρόσωπο είναι θύμα κατά την έννοια του παρόντος Νόμου έχει αχώριστο δικαίωμα αποζημιώσεων έναντι του δράστη, για οποιαδήποτε αξιόποινη πράξη που διαπράχθηκε σε βάρος του και ο δράστης υπέχει αντίστοιχη αστική ευθύνη για την καταβολή ειδικών και γενικών αποζημιώσεων προς το θύμα».

Αν και ο ανωτέρω Νόμος του 2016 δεν διέπει ειδικά τις γυναίκες θύματα βίας , εντούτοις , ενσωματώνει στο άρθρο 2 τον ορισμό της «βίας με βάση το φύλο», η οποία συμπεριλαμβάνει μεταξύ άλλων βία στο πλαίσιο στενών σχέσεων (άρθρο (α)), σεξουαλική βία, συμπεριλαμβανομένων του βιασμού, της σεξουαλικής επίθεσης και της σεξουαλικής παρενόχλησης (άρθρο 2 (β)) και διάφορες μορφές επιβλαβών πρακτικών, συμπεριλαμβανομένων του αναγκαστικού γάμου, του ακρωτηριασμού των γεννητικών οργάνων και των λεγομένων «εγκλημάτων τιμής» (άρθρο (ε)). Επίσης το άρθρο 2 περιλαμβάνει και τη «βία στο πλαίσιο στενής σχέσης» η οποία ορίζεται ως « βία που ασκείται από πρόσωπο το οποίο είναι ή υπήρξε σύζυγος ή σύντροφος του θύματος ή είναι άλλο μέλος της οικογένειας του, ανεξάρτητα αν ο δράστης μοιράζεται ή έχει μοιραστεί την ίδια στέγη με το θύμα, και περιλαμβάνει σωματική, ψυχική ή συναισθηματική βλάβη ή οικονομική ζημία».

Κρίνεται ως ιδιαίτερα θετικό το γεγονός ότι τώρα υπάρχει ρητή πρόνοια στον ανωτέρω Νόμο του 2016, βάσει της οποίας μια γυναίκα θύμα βίας, συμπεριλαμβανομένης και ενδοοικογενειακής, μπορεί πλέον να κινηθεί νομικά εναντίον του θύτη για διεκδίκηση ειδικών και γενικών αποζημιώσεων για αποκατάσταση σωματικής, ψυχικής ή συναισθηματικής βλάβης ή οικονομικής ζημίας.

Το άρθρο 29 (2) της Σύμβασης προνοεί ότι τα κράτη μέρη πρέπει να παράσχουν στα θύματα επαρκή ένδικα μέσα αστικού δικαίου (διορθωτικά μέτρα) κατά των κρατικών αρχών, οι οποίες απέτυχαν στο καθήκον τους να λάβουν τα απαραίτητα προληπτικά ή προστατευτικά μέτρα εντός του πεδίου των αρμοδιοτήτων τους. Το καθήκον των κρατικών αρχών περιλαμβάνει ασφαλώς και την υποχρέωση για επιμελή πρόληψη, διερεύνηση και τιμωρία πράξεων βίας που καλύπτονται από τη Σύμβαση και οποιαδήποτε αποτυχία στην τέλεση του καθήκοντος αυτού συνεπάγεται νομική ευθύνη του κράτους. Στόχος των διορθωτικών μέτρων αστικού δικαίου κατά του κράτους είναι η αντιμετώπιση της αποτυχίας αυτής.

Το άρθρο 172 του Συντάγματος προνοεί ότι « *Η Δημοκρατία ευθύνεται δια πάσαν ζημιόγονον άδίκον πράξιν ή παράλειψιν των υπαλλήλων ή αρχών της Δημοκρατίας εν τη ασκήσει των καθηκόντων αυτών ή κατ' επίκλησιν ασκήσεως των καθηκόντων αυτών. Νόμος θέλει καθορίσει τα περί της ευθύνης της Δημοκρατίας*». Εντούτοις, επειδή δεν έχει θεσπιστεί Νόμος που να καθορίζει τα περί της ευθύνης της Δημοκρατίας, όπως προβλέπεται από το Σύνταγμα, εφαρμόζεται ο Περί Αστικών Αδικημάτων Νόμος, για αγωγές εναντίον πράξεων ή και παραλείψεων του κράτους ή και των υπαλλήλων του επ' ονόματι ή και εναντίον του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας δυνάμει το άρθρου 57 του περί Δικαστηρίων Νόμου (Ν.14/1960). Η ευθύνη του κράτους για επιμελή πρόληψη, διερεύνηση και τιμωρία πράξεων βίας που καλύπτονται από τη Σύμβαση δεν καθορίζεται από την υφιστάμενη νομοθεσία και ως εκ τούτου δεν δίνεται στα θύματα βίας, όπως ορίζονται στην Σύμβαση, δικαίωμα έγερσης αγωγής για αποζημίωση ή αποκατάσταση ζημιάς που υπέστη το θύμα/ενάγουσα από την παράβαση του καθήκοντος των κρατικών αρχών/εναγομένων.

Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο. 5 του περί Αστικών Αδικημάτων Νόμου Κεφ. 148 «*Καμιά αγωγή δεν εγείρεται δυνάμει των διατάξεων του Νόμου αυτού σε σχέση με πράξη Κυβέρνησης, δηλαδή, οποιαδήποτε πράξη που προκαλεί βλάβη ή ζημιά σε πρόσωπο, το οποίο κατά το χρόνο της τέλεσης της πράξης δεν είναι πολίτης της Δημοκρατίας, και η οποία πράξη τελέστηκε από εκπρόσωπο των πολιτικών ή στρατιωτικών αρχών της Δημοκρατίας και είτε προηγουμένως εξουσιοδοτήθηκε ή μεταγενέστερα εγκρίθηκε από τη Δημοκρατία*». Συνεπώς, σύμφωνα με την εν λόγω πρόνοια, ένα θύμα βίας, όπως προβλέπεται στην Σύμβαση, ακόμη και αν δύναται να κινηθεί νομικά εναντίον της Δημοκρατία για διορθωτικά μέτρα για οποιαδήποτε πράξη προκάλεσε βλάβη ή ζημία, θα μπορεί να το πράξει μόνο αν είναι πολίτης της Κυπριακής Δημοκρατίας. Κάτι τέτοιο είναι ξεκάθαρα αντίθετο με το πνεύμα και τις πρόνοιες της Σύμβασης, στην οποία τα θύματα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε διορθωτικά μέτρα κατά των αρχών του Κράτους, που απέτυχαν στο καθήκον τους, ανεξάρτητα αν είναι ή όχι πολίτες του εν λόγω Κράτους.

Γενικά δεν υπάρχει ένα ξεκάθαρο νομικό πλαίσιο για την ευθύνη του Κράτους και την εφαρμογή των κανόνων του δικαίου των αστικών αδικημάτων στην ευθύνη του Κράτους, με αποτέλεσμα αυτό να επηρεάζει τη σωστή εφαρμογή της Σύμβασης και κατ' επέκταση τα δικαιώματα των θυμάτων όπως προβλέπονται σε αυτή.

Εισήγηση:

- Πρέπει να υπάρχει ρητή πρόνοια για την υποχρέωση και καθήκον των κρατικών αρχών για επιμελή πρόληψη, διερεύνηση και τιμωρία πράξεων βίας που καλύπτονται από τη Σύμβαση και την νομική ευθύνη του κράτους για οποιαδήποτε αποτυχία στην τέλεση του καθήκοντος αυτού. Η νομική ευθύνη του κράτους δεν πρέπει να περιορίζεται στους υπηκόους της Κυπριακής Δημοκρατίας.
- Συνδέεται με το άρθρο 5 της Σύμβασης

Άρθρο 30 – Αποζημίωση

1. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι τα θύματα έχουν το δικαίωμα να διεκδικήσουν αποζημίωση από τους δράστες για οποιαδήποτε από τα αδικήματα διαπιστώνονται σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση.

2. Κατάλληλη κρατική αποζημίωση θα δίδεται σε εκείνους που έχουν υποστεί σοβαρό

σωματικό τραυματισμό ή βλάβη στην υγεία τους, στο βαθμό που η βλάβη δεν καλύπτεται από άλλες πηγές όπως δράστης, ασφάλεια ή υγειονομικές και κοινωνικές παροχές που χρηματοδοτούνται από το κράτος. Αυτό δεν αποκλείει τα Μέρη από το να διεκδικήσουν επιστροφή για αποζημίωση που δόθηκε από το δράστη, εφόσον δόθηκε η ανάλογη βαρύτητα στην ασφάλεια του θύματος.

3. Τα μέτρα που λαμβάνονται σύμφωνα με την παράγραφο 2 θα διασφαλίζουν την παροχή αποζημίωσης εντός εύλογου χρονικού διαστήματος.

Όσον αφορά το άρθρο. 30 (1), το δικαίωμα του θύματος να διεκδικήσει αποζημίωση καλύπτεται από το νομοθετικό μας πλαίσιο. Σύμφωνα με το άρθρο 26 του Ποινικού Κώδικα το Δικαστήριο δύναται να επιβάλει ποινή καταβολής αποζημίωσης μεταξύ άλλων.

Επίσης ο Περί Θέσπισης Ελάχιστων Προτύπων σχετικά με τα Δικαιώματα, την Υποστήριξη και την Προστασία θυμάτων της Εγκληματικότητας Νόμος του 2016 κάνει ρητή αναφορά στο δικαίωμα του θύματος να διεκδικήσει αποζημίωση στο άρθρο 15:

15. – (1) Άνευ επηρεασμού οποιουδήποτε άλλου ένδικου μέσου ή θεραπείας που προβλέπεται δυνάμει των διατάξεων οποιουδήποτε άλλου νόμου ή κανονισμών, οποιοδήποτε πρόσωπο είναι θύμα κατά την έννοια του παρόντος Νόμου έχει αχώριστο δικαίωμα αποζημιώσεων έναντι του δράστη, για οποιαδήποτε αξιόποινη πράξη που διαπράχθηκε σε βάρος του και ο δράστης υπέχει αντίστοιχη αστική ευθύνη για την καταβολή ειδικών και γενικών αποζημιώσεων προς το θύμα.

(2) Σε περίπτωση θανάτου του θύματος, αχώριστο δικαίωμα για αποζημίωση έχουν τα μέλη της οικογένειας του θύματος, όπως αυτά καθορίζονται στο άρθρο 2.

Παρόλο που το Άρθρο 30 (1) αναγνωρίζει ότι είναι ο δράστης που έχει την κύρια ευθύνη για οποιαδήποτε αποζημίωση στο θύμα για αδικήματα που καλύπτονται από τη Σύμβαση, η παράγραφος (2) ορίζει μια επικουρική υποχρέωση του κράτους να αποζημιώσει το θύμα σε περιπτώσεις **σοβαρής σωματικής βλάβης** ή σοβαρής βλάβης στην υγεία του θύματος. Επίσης η υποχρέωση του κράτους ισχύει μόνο σε περιπτώσεις όπου η αποζημίωση «δεν καλύπτεται από άλλες πηγές όπως δράστης, ασφάλεια ή υγειονομικές και κοινωνικές παροχές που χρηματοδοτούνται από το κράτος».

Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω, θεωρούμε ότι δεν έπρεπε να τεθεί επιφύλαξη στην παράγραφο (2) του άρθρου αυτού. Δεδομένου ότι όλες οι άλλες πηγές αποζημίωσης πρέπει να εξαντληθούν προτού τεθεί σε ισχύει η υποχρέωση του κράτους, η οικονομική επιβάρυνση δεν θα πρέπει να είναι απαγορευτική. Περαιτέρω, το δικαίωμα για αποζημίωση καλύπτεται από το Περί Αποζημίωσης Θυμάτων Βίαιων Εγκλημάτων (Τροποποιητικός) Νόμος του 2006 που διαβάζεται μαζί με τον περί Αποζημίωσης Θυμάτων Βίαιων Εγκλημάτων Νόμο του 1997. Με τον νόμο αυτό το κράτος αναλαμβάνει την υποχρέωση να εξασφαλίσει ένα ελάχιστο όριο αποζημίωσης για θύματα βίαιων εγκλημάτων που διαπράττονται στο έδαφός του, σε περίπτωση που πλήρους αποζημίωση δεν είναι διαθέσιμη από άλλες πηγές.

Εισήγηση:

- Συνιστούμε την άρση της εν λόγω επιφύλαξης και την πλήρη εφαρμογή του περί Αποζημίωσης Θυμάτων Βίαιων Εγκλημάτων Νόμου του 1997 για θύματα αδικημάτων που καλύπτονται από τη Σύμβαση.

Άρθρο 31 - Κηδεμονία, δικαιώματα επικοινωνίας και ασφάλεια

1. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι, στον καθορισμό των δικαιωμάτων κηδεμονίας και επικοινωνίας με τα παιδιά, τα περιστατικά βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης λαμβάνονται υπόψη.
2. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι η άσκηση οποιωνδήποτε δικαιωμάτων επικοινωνίας ή κηδεμονίας δεν θέτει σε κίνδυνο τα δικαιώματα και την ασφάλεια του θύματος ή των παιδιών.

Στο κυπριακό δίκαιο οι σχέσεις Γονέων και Τέκνων, περιλαμβανομένων της γονικής μέριμνας⁴⁷ και επικοινωνίας⁴⁸, ρυθμίζονται από τους περί Σχέσεων Γονέων και Τέκνων Νόμους του 1990 έως 1998 και η λήψη οποιασδήποτε απόφασης σχετικά με αυτές αποσκοπεί στο συμφέρον του τέκνου. Το άρθρο 18 της εν λόγω νομοθεσίας προνοεί για τις συνέπειες κακής άσκησης της γονικής μέριμνας, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε αφαίρεση της και ανάθεση της σε «επίτροπο» (το πρόσωπο στο οποίο ανατίθεται, σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου, η άσκηση της γονικής μέριμνας εν όλω ή εν μέρει). Συγκεκριμένα:

«18.-(1) Αν ο πατέρας ή η μητέρα παραβαίνουν τα καθήκοντα που τους επιβάλλει το λειτούργημα τους για την επιμέλεια του προσώπου του τέκνου ή τη διοίκηση της περιουσίας του, ή αν ασκούν το λειτούργημα αυτό καταχρηστικά ή δεν είναι σε θέση να ανταποκριθούν σ' αυτό, το Δικαστήριο, εφόσον το ζητήσει ο άλλος γονέας ή ο Διευθυντής, μπορεί να διατάξει οποιοδήποτε πρόσφορο μέτρο.

⁴⁷ Ο Περί Σχέσεων Γονέων και Τέκνων Νόμος του 1990 (Ν. 216/1990). Άρθρο 6.
http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/1990_1_216/full.html

⁴⁸ Στο ίδιο, Άρθρο 17.

(2) Το Δικαστήριο μπορεί να αφαιρέσει από τον ένα γονέα την άσκηση της γονικής μέριμνας, εν όλω ή εν μέρει, ή να την αναθέσει αποκλειστικά στον άλλο ή, αν συντρέχουν και στο πρόσωπο αυτού οι προϋποθέσεις του εδαφίου (1), να αναθέσει την επιμέλεια του τέκνου εν όλω ή εν μέρει σε Επίτροπο.

(3) Η αφαίρεση εν όλω ή εν μέρει της επιμέλειας του προσώπου του τέκνου και από τους δυο γονείς και η ανάθεση της σε επίτροπο διατάσσονται από το Δικαστήριο μόνο όταν άλλα μέτρα δεν έφεραν αποτέλεσμα ή όταν κρίνεται ότι δεν επαρκούν για να αποτρέψουν κίνδυνο της σωματικής, πνευματικής ή ψυχικής υγείας του τέκνου.

(4) Το Δικαστήριο αποφασίζει την ανάθεση στον επίτροπο ύστερα από έλεγχο του ήθους, των βιοτικών συνθηκών και της εν γένει καταλληλότητας του. Η συναίνεση του επιτρόπου αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση.

(5) Η ανάθεση της επιτροπείας γίνεται κατά προτίμηση σε συγγενικά πρόσωπα.

(6) Το Δικαστήριο ορίζει την έκταση της γονικής μέριμνας που παραχωρεί στον επίτροπο και τους όρους της άσκησης της.»

Επίσης, το άρθρο 21 του εν λόγω Νόμου προβλέπει για **αφαίρεση γονικής μέριμνας** από γονέα μετά από αίτηση του άλλου γονέα ή του Διευθυντή του Τμήματος Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας στο Δικαστήριο, αν ο γονέας αυτός καταδικάστηκε για αδίκημα που αφορά τη ζωή, την υγεία ή τα ήθη του τέκνου.

Υπογραμμίζεται, επιπρόσθετα, ότι το άρθρο 3 των Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμων του 2000 ως 2015 (Νόμοι 119(I)/2000, 212(I)/2004 και 172(I)/2015) προβλέπει ότι πράξη ή συμπεριφορά η οποία συνιστά βία (όπως σωματική, σεξουαλική ή ψυχική βλάβη σε οποιοδήποτε μέλος της οικογένειας από άλλο μέλος της οικογένειας, περιλαμβανομένης και βίας που ασκείται με σκοπό την επίτευξη σεξουαλικής επαφής χωρίς τη συγκατάθεση του θύματος, καθώς επίσης και τον περιορισμό της ελευθερίας του) όταν διαπράττεται στην παρουσία ανήλικου μέλους της οικογένειας, θεωρείται βία η οποία ασκείται εναντίον του εν λόγω ανήλικου εφόσον δύναται να προκαλέσει σ' αυτό ψυχική βλάβη.

Δεν υπάρχει όμως πρόνοια στην κυπριακή νομοθεσία που να διασφαλίζει ότι η άσκηση οποιωνδήποτε δικαιωμάτων επικοινωνίας ή κηδεμονίας δεν πρέπει να θέτει σε κίνδυνο τα δικαιώματα και την ασφάλεια του θύματος/γονέα του παιδιού ή των παιδιών, όπως προβλέπεται στο άρθρο. 31. 2 της Σύμβασης.

Εισήγηση:

- Οι υφιστάμενες πρόνοιες στην κυπριακή νομοθεσία που διασφαλίζουν ότι η άσκηση οποιωνδήποτε δικαιωμάτων επικοινωνίας ή κηδεμονίας δεν πρέπει να θέτει σε κίνδυνο τα δικαιώματα και την ασφάλεια των παιδιών, πρέπει να ευθυγραμμιστούν με τις πρόνοιες της Σύμβασης, ούτως ώστε να περιλαμβάνουν και ρητή πρόνοια που να διασφαλίζει ότι η άσκηση οποιωνδήποτε δικαιωμάτων επικοινωνίας ή κηδεμονίας δεν

πρέπει να θέτει σε κίνδυνο τα δικαιώματα και την ασφάλεια του θύματος/γονέα του παιδιού ή των παιδιών.

Άρθρο 32 – Αστικές συνέπειες αναγκαστικών γάμων

Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι οι γάμοι που συνάπτονται αναγκαστικά μπορούν να ακυρωθούν ή να διαλυθούν χωρίς να τίθενται περιττά οικονομικά ή διοικητικά εμπόδια για το θύμα.

Το άρθρο αυτό προνοεί για τις νομικές συνέπειες των αναγκαστικών γάμων και απαιτεί όπως οι γάμοι αυτοί είναι ακυρώσιμοι. Όσο αφορά τους αναγκαστικούς γάμους γενικότερα δείτε άρθρα 37 και 59.

Οι αναγκαστικοί γάμοι καλύπτονται από τον Ποινικό Κώδικα, τον Περί Γάμου Νόμο του 2003 (τελευταία τροποποίηση Ν.66(Ι)/2009), και τον Νόμο Περί Εμπορίας Προσώπων [ο Περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμος του 2014 (Ν. 60(Ι)/2014)]

Σύμφωνα με τον Περί Γάμων Νόμο του 2003 άρθρο 14 (παράγραφος 1,2,4) σε περίπτωση των πιο κάτω ο γάμος μπορεί να ακυρωθεί εάν:

«14. (1) Για τη σύναψη γάμου απαιτείται η ελεύθερη συναίνεση των προσώπων που θα συνάψουν το γάμο.

(2) Δεν υπάρχει ελεύθερη συναίνεση των προσώπων που θα συνάψουν το γάμο όπως απαιτεί το εδάφιο (1) του παρόντος άρθρου, αν οποιοδήποτε από αυτά:

(α) είναι ανίκανο για σύναψη γάμου πρόσωπο μέσα στην έννοια του εδαφίου (3) του παρόντος άρθρου, ή

(β) τελεί υπό πλάνη σχετικά με την ταυτότητα του προσώπου του άλλου προσώπου, ή

(γ) έχει εξαναγκαστεί να συνάψει το γάμο με απειλή, όπως καθορίζεται στο εδάφιο (4) του παρόντος άρθρου.»

« (4) Για τους σκοπούς της παραγράφου (γ) του εδαφίου (2) απειλή συνιστά:

(α) κάθε ενέργεια, πράξη ή παράλειψη που δύνανται να επιφέρει φόβο στο μέσο λογικό άνθρωπο, ότι θα εκτεθεί σε άμεσο και σημαντικό κίνδυνο η ζωή, η τιμή, η ελευθερία, η σωματική ακεραιότητα ή η περιουσία του ή εκείνη των μελών της οικογένειάς του, και εκ του φόβου αυτού δίδει τη συγκατάθεση του για τέλεση γάμου. (β) κάθε νόμιμη, παράνομη ή εναντίον των χρηστών ηθών ενέργεια ή πράξη ή δήλωση που επιφέρει φόβο στο μέσο λογικό άνθρωπο και ως εκ του λόγου αυτού αποσπάται η συγκατάθεση του ενός ή και των δύο προσώπων για τέλεση γάμου.»

Περαιτέρω, σύμφωνα με το ίδιο νόμο, άρθρο 16 ο γάμος παύει να είναι ακυρώσιμος:

«(α) Αν, παρά το ότι τελέσθηκε χωρίς την ελεύθερη συναίνεση των προσώπων στη σύναψή του, ακολουθήσει ελεύθερη και πλήρης συναίνεση των συζύγων,

(β) αν, παρά το ότι συνάφθηκε από ανίκανο για σύναψη γάμου πρόσωπο, το εν λόγω πρόσωπο αναγνωρίσει το γάμο, αν και όταν καταστεί ικανό για σύναψη γάμου πρόσωπο,

(γ) αν, παρά το ότι συνάφθηκε χωρίς συγκατάθεση των προσώπων που έχουν τη γονική μέριμνα, δοθεί εκ των υστέρων η γραπτή συγκατάθεσή τους,

(δ) αν, παρά το ότι συνάφθηκε εξαιτίας πλάνης σχετικά με την ταυτότητα του προσώπου του άλλου συζύγου, το πλανηθέν πρόσωπο αναγνωρίσει το γάμο μετά τη διαπίστωση της πλάνης,

(ε) αν, παρά το ότι τελέσθηκε ως αποτέλεσμα εξαναγκασμού οποιουδήποτε προσώπου στο γάμο το εξαναγκασθέν πρόσωπο αναγνωρίσει το γάμο μετά που θα παρέλθει η απειλή.»

Θεωρούμε το άρθρο 16 προβληματικό, αφού δεν έχουμε αντιληφθεί τη λογική του νομοθέτη. Δεν υπάρχουν οποιεσδήποτε ασφαλιστικές δικλίδες για το θύμα. Δηλαδή για παράδειγμα εάν αποκτήσουν παιδιά πόσο ελεύθερη θα μπορεί να είναι η συγκατάθεση της μητέρας για να παραμείνει στον γάμο;

Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι σύμφωνα με το άρθρο 22 (β) του περί Γάμου Νόμο δίνεται το δικαίωμα για αγωγή:

α) από εκάτερον των συζύγων σε περίπτωση γάμου που είναι ακυρώσιμος γιατί δεν υπήρξε ελεύθερη συναίνεση, «ή κατά τα διαλαμβανόμενα στην παράγραφο (α) του εδαφίου (2) του εν λόγω άρθρου, ή επί τω ότι δεν υπήρξε συμμόρφωση με τις διατάξεις του εδαφίου (1) του άρθρου 15»·

«(β) από σύζυγο που πλανήθηκε σε σχέση με την ταυτότητα του άλλου συζύγου, ή που εξαναγκάστηκε στη σύναψη γάμου, αλλά όχι από τους κληρονόμους τους, σε περίπτωση γάμου που είναι ακυρώσιμος κατά τα διαλαμβανόμενα είτε στην παράγραφο (β) είτε στην παράγραφο (γ) του εδαφίου (2) του άρθρου 14» του εν λόγω νομοθετικού πλαισίου.

Όμως, όσο αφορά το συγκεκριμένο άρθρο είναι σημαντικό να τονιστεί ότι η νομική δράση, όπως αυτή απαιτείται με βάση τη συγκεκριμένη διάταξη της Σύμβασης δεν πρέπει να συνιστά υπερβολική οικονομική και διοικητική επιβάρυνση στο θύμα. Δηλαδή, οι διαδικασίες που έχουν συσταθεί για την ακύρωση ή τη διάλυση ενός αναγκαστικού γάμου δεν πρέπει μην παρουσιάζουν ανυπερβλήτες δυσκολίες ή έμμεσα να οδηγήσουν σε οικονομική δυσκολίες το θύμα. Επιπλέον, η μορφή της λήξης και ακύρωσης του γάμου δεν θα πρέπει να θίγει τα δικαιώματα του θύματος. Αυτό δεν φαίνεται να καλύπτεται από τον Περί Γάμο Νόμο του 2003 παρά το δικαίωμα που δίνει για αγωγή.

Εισήγηση:

- Να τροποποιηθεί ο Περί Γάμου Νόμος ώστε να συνάδει με το άρθρο 32 της Σύμβασης.
- Να εξεταστεί το ενδεχόμενο παροχής Νομικής Αρωγής σε θύματα εξαναγκαστικών γάμων για ακύρωση ή διάλυση τους. Οι αιτήσεις για παροχή Νομικής Αρωγής για θύματα εξαναγκαστικών γάμων πρέπει να εξετάζονται κατά προτεραιότητα.
- Να υπάρξει πρόνοια ώστε να εξετάζονται ενδελεχώς από εξειδικευμένους συμβούλους κατά πόσο όντως το θύμα είναι σε θέση να δώσει την εκ των υστέρων ελεύθερα την συναίνεση του ή ότι όντως έχει παρέλθει η απειλή.

Άρθρο 33 – Ψυχολογική βία

Τα μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι η σκόπιμη ενέργεια πρόκλησης σοβαρής φθοράς στην ψυχολογική ακεραιότητα ενός ατόμου μέσω εξαναγκασμού ή απειλών ποινικοποιείται.

Η ψυχολογική βία όπως ορίζεται από τη Σύμβαση καλύπτει κάθε εκ προθέσεως συμπεριφορά που βλάπτει σοβαρά την ψυχολογική ακεραιότητα άλλου ατόμου μέσω εξαναγκασμού ή απειλών. Η ερμηνεία της λέξης "εκ προθέσεως" επαφίεται στο εθνικό δίκαιο, αλλά η απαίτηση για εκ προθέσεως συμπεριφοράς σχετίζεται με όλα τα στοιχεία του αδικήματος.

Η έκταση της παράβασης περιορίζεται σε εκ προθέσεως συμπεριφορά η οποία **βλάπτει σοβαρά** τη ψυχολογική ακεραιότητα ενός ατόμου και μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους και μεθόδους. Η Σύμβαση δεν ορίζει τι σημαίνει σοβαρή βλάβη και ξεκαθαρίζει ότι για να καλύπτεται από τη διάταξη αυτή, το αδίκημα πρέπει να περιλαμβάνει τη χρήση εξαναγκασμού ή απειλών. Επιπρόσθετα, η διάταξη αυτή αναφέρεται σε συστηματική συμπεριφορά και όχι σε μία μεμονωμένη πράξη και μπορεί να συνυπάρχει ταυτόχρονα με άλλες μορφές βίας, όπως η σωματική και η σεξουαλική.

Σύμφωνα με τους Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμους του 2000 ως 2015:

*Άρθρο 3.-(1) Βία, για τους σκοπούς του Νόμου αυτού, σημαίνει οποιαδήποτε πράξη, παράλειψη ή συμπεριφορά με την οποία προκαλείται σωματική, σεξουαλική ή **ψυχική βλάβη** σε οποιοδήποτε μέλος της οικογένειας από άλλο μέλος της οικογένειας και περιλαμβάνει και τη βία που ασκείται με σκοπό την επίτευξη σεξουαλικής επαφής χωρίς τη συγκατάθεση του θύματος, καθώς επίσης και τον περιορισμό της ελευθερίας του.*

Η ψυχολογική βία δεν καλύπτεται από την νομοθεσία μας όπως αυτή ορίζεται από τη Σύμβαση, αφού απουσιάζει η αναφορά σε εξαναγκασμό και απειλές και δεν καλύπτεται η ψυχολογική βία που διαπράττεται εκτός της οικογένειας.

Εισήγηση:

- Να τροποποιηθούν οι Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμοι του 2000 ως 2015 (Νόμοι 119(I) του 2000, 212(I) του 2004 και 172(I)/2015) ώστε να ο ορισμός της ψυχολογικής βίας να καλύπτεται όπως αυτός ορίζεται στη Σύμβαση.
- Να ενταχθεί το άρθρο στη νομοθεσία για τη Βία κατά των Γυναικών.

Άρθρο 34 - Παρενοχλητική παρακολούθηση

Τα μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι η σκόπιμη επαναλαμβανόμενη ενασχόληση με απειλητική ενέργεια που απευθύνεται προς κάποιο άλλο άτομο, προκαλώντας του φόβο για την ασφάλειά του, ποινικοποιείται.

Το άρθρο αυτό ορίζει το αδίκημα της παρενοχλητικής παρακολούθησης, η οποία ορίζεται ως η σκόπιμη επαναληπτική απειλητική συμπεριφορά που απευθύνεται σε άλλο πρόσωπο, προκαλώντας την ή τον να φοβάται για την ασφάλειά του/της. Η Σύμβαση προσδιορίζει με σαφήνεια την παρενοχλητική παρακολούθηση ώστε να περιλαμβάνει ανεπιθύμητη επικοινωνία ή παρακολούθηση είτε αυτή είναι πρόσωπο με πρόσωπο, είτε μέσω τηλεφώνου, ηλεκτρονικού υπολογιστή ή μέσω οποιουδήποτε διαθέσιμου μέσου επικοινωνίας.

Η παρενοχλητική παρακολούθηση δεν καλύπτεται από την νομοθεσία μας και δεν αποτελεί ποινικό αδίκημα.

Εισήγηση

- Να προωθηθεί το σχετικό νομοσχέδιο που ετοιμάζεται από την Νομική Υπηρεσία για τη ρύθμιση της προστασίας προσώπων από παρενόχληση και παρενοχλητική παρακολούθηση ή και να ενταχθεί το άρθρο στη νομοθεσία για τη Βία κατά των Γυναικών.

Άρθρο 35 - Σωματική βία

Τα μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι οι σκόπιμες πράξεις σωματικής βίας ενάντια σε άλλο άτομο, ποινικοποιούνται.

Αυτό το άρθρο ποινικοποιεί οποιαδήποτε εσκεμμένη πράξη φυσικής βίας εναντίον άλλου προσώπου ανεξάρτητα από το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται. Ο όρος "σωματική βία" αναφέρεται σε σωματική βλάβη που υπέστη ως αποτέλεσμα άμεσης και παράνομης σωματικής βίας. Περιλαμβάνει, επίσης, τη βία που οδηγεί στο θάνατο του θύματος.

Σύμφωνα με τους περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμους του 2000 ως 2015:

Άρθρο 3.-(1) Βία, για τους σκοπούς του Νόμου αυτού, σημαίνει οποιαδήποτε πράξη, παράλειψη ή συμπεριφορά με την οποία προκαλείται **σωματική**, σεξουαλική ή ψυχική βλάβη σε οποιοδήποτε μέλος της οικογένειας από άλλο μέλος της οικογένειας και περιλαμβάνει και τη βία που ασκείται με σκοπό την επίτευξη σεξουαλικής επαφής χωρίς τη συγκατάθεση του θύματος, καθώς επίσης και τον περιορισμό της ελευθερίας του.

Επίσης, η **βαριά σωματική βλάβη** καλύπτεται από τον Ποινικό Κώδικα ως εξής:

Άρθρο 228 (Π.Κ.): Όποιος, με σκοπό ακρωτηριασμού, παραμόρφωσης, πρόκλησης αναπηρίας ή βαριάς σωματικής βλάβης σε άλλο ή με σκοπό αντίστασης εναντίον της νόμιμης σύλληψης ή κράτησης οποιουδήποτε προσώπου ή αποτροπής αυτής –

(α) με οποιοδήποτε μέσο τραυματίζει παράνομα ή προκαλεί βαριά σωματική βλάβη σε άλλο · ή

(β) αποπειράται παράνομα να πλήξει με οποιοδήποτε τρόπο άλλο, με κάθε είδους βλήμα ή με μαχαίρι ή με άλλο επικίνδυνο ή επιθετικό όπλο

Άρθρο 231 (Π.Κ.): Όποιος προκαλεί παράνομα βαριά σωματική βλάβη σε άλλο είναι ένοχος κακουργήματος και υπόκειται σε φυλάκιση επτά χρόνων ή σε χρηματική ποινή ή και στις δύο αυτές ποινές.

Άρθρο 243 (Π.Κ.): Όποιος διαπράττει επίθεση που προκαλεί πραγματική σωματική βλάβη, είναι ένοχος πλημμελήματος και υπόκειται σε φυλάκιση τριών χρόνων.

Άρθρο 203 (Π.Κ.): Κάθε πρόσωπο το οποίο εκ προμελέτης επιφέρει το θάνατο άλλου προσώπου με παράνομη πράξη ή παράλειψη, είναι ένοχο του κακουργήματος του φόνου εκ προμελέτης.

Θεωρείται ότι υπάρχει επαρκής κάλυψη της σωματικής βίας από την υφιστάμενη νομοθεσία.

Εισήγηση:

- Θεωρείται ότι υπάρχει επαρκής κάλυψη της σωματικής βίας από σχετικές πρόνοιες του Ποινικού Κώδικα και των Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμων του 2000 ως 2015 .
- Να ενταχθεί η σωματική βία στον ορισμό της βίας κατά των γυναικών σύμφωνα με το Άρθρο 3 της Σύμβασης.

Άρθρο 36 – Σεξουαλική βία, περιλαμβανομένου του βιασμού

1. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι οι ακόλουθες σκόπιμες συμπεριφορές ποινικοποιούνται:

α. συμμετοχή χωρίς συγκατάθεση σε κολπική, πρωκτική ή εκ του στόματος διείσδυση σεξουαλικής φύσεως στο σώμα άλλου ατόμου με οποιοδήποτε όργανο του σώματος ή αντικείμενο,

β. συμμετοχή χωρίς συγκατάθεση σε άλλες πράξεις σεξουαλικής φύσεως με κάποιο άτομο,

γ. εξαναγκασμός άλλου ατόμου να συμμετέχει χωρίς συγκατάθεση σε πράξεις σεξουαλικής φύσεως με τρίτο άτομο.

2. Η συγκατάθεση θα πρέπει να παραχωρείται εθελοντικά ως αποτέλεσμα της ελεύθερης βούλησης του ατόμου που αξιολογείται στο πλαίσιο των περιστάσεων.

3. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι οι διατάξεις τη παραγράφου 1 ισχύουν επίσης και για πράξεις που διαπράχθηκαν κατά πρώην ή νυν συζύγων ή συντρόφων όπως αναγνωρίζονται από την εσωτερική νομοθεσία.

Η σημασία της Σύμβασης έγκειται, συν τοις άλλοις, στο ότι ο βιασμός παρουσιάζεται ως θέμα έλλειψης σεβασμού στα ανθρώπινα δικαιώματα και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια των γυναικών και συνεπώς ως μορφή διάκρισης και όχι ως έγκλημα ενάντια στα ήθη της κοινωνίας όπως ισχύει στον εθνικό μας νόμο.

Στον Κυπριακό Ποινικό Κώδικα, ο βιασμός, η άσεμνη επίθεση και η προαγωγή διαφθοράς γυναίκας με απειλές, δόλο ή χορήγηση φαρμάκων κατατάσσονται στα ποινικά αδικήματα εναντίον των ηθών.

Άρθρο 144 (Π.Κ): *όποιος ανέρχεται σε παράνομη συνουσία με γυναίκα, χωρίς τη συναίνεσή της παθούσας ή με τη συναίνεσή της εφόσον η συναίνεση για αυτό δόθηκε υπό το κράτος βίας ή φόβου σωματικής βλάβης ή προκειμένου για παντρεμένη γυναίκα, με την πλαστοπροσωπία του συζύγου της, είναι ένοχος κακούργηματος το οποίο καλείται βιασμός.*

Άρθρο 145 (Π.Κ): *όποιος διενεργεί το ποινικό αδίκημα του βιασμού, υπόκειται στην ποινή της φυλάκισης διά βίου.*

Το αδίκημα του βιασμού συμπληρώνεται στο ποινικό μας δίκαιο με τις πρόνοιες των Περί της Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμων 2000 ως 2015, οι οποίοι εισάγουν στον ποινικό μας κώδικα το αδίκημα του βιασμού από σύζυγο.

Άρθρο 5 του Ν.119(Ι)/2000: *Παρά τις διατάξεις οποιουδήποτε νόμου, τα αδικήματα του βιασμού, σύμφωνα με τα άρθρα 144 και 145 του Ποινικού Κώδικα και της απόπειρας βιασμού, σύμφωνα με το άρθρο*

146 του Ποινικού Κώδικα, δύναται να θεωρηθεί ότι έχουν διαπραχθεί από σύζυγο εναντίον συζύγου, αν, με βάση τα δεδομένα της υπόθεσης, θα στοιχειοθετούνταν τα αδικήματα αυτά, σε περίπτωση που ο δράστης και το θύμα δεν ήταν συζευγμένοι, και τιμωρούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του Ποινικού Κώδικα.

Ο Ποινικός μας Κώδικας προνοεί και για τη διάπραξη άσεμνης επίθεσης και για την προαγωγή διαφθοράς γυναίκας με απειλές, δόλο ή χορήγηση φαρμάκων σε διαφορετικά άρθρα με διαφορετικές ποινές. Στη Σύμβαση όλα τα προαναφερόμενα αδικήματα, εμπεριέχονται στο ίδιο άρθρο το οποίο τιτλοφορείται «Σεξουαλική βία, συμπεριλαμβανομένου του βιασμού».

Άρθρο 151 (Π.Κ.): Όποιος παράνομα και άσεμνα επιτίθεται εναντίον γυναίκας, είναι ένοχος κακουργήματος και υπόκειται σε ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τα πέντε χρόνια.

Άρθρο 159 (Π.Κ.): Όποιος ή όποια-

(α) με απειλές ή με εκφοβισμό οποιουδήποτε είδους, προάγει γυναίκα σε παράνομη σαρκική επαφή με άντρα ή άντρα σε παράνομη σαρκική επαφή με άντρα, είτε στη Δημοκρατία είτε αλλού ή

(β) με ψευδείς παραστάσεις προάγει γυναίκα σε παράνομη σαρκική επαφή με άντρα ή άντρα σε παράνομη σαρκική επαφή με άντρα, είτε στη Δημοκρατία είτε αλλού ή

(γ) χορηγεί σε γυναίκα ή προκαλεί τη γυναίκα να πάρει οποιοδήποτε φάρμακο ή άλλο πράγμα με σκοπό να ναρκώσει τη γυναίκα ή να εξουδετερώσει τη δύναμη της για αντίσταση, ώστε να δοθεί η δυνατότητα σε άντρα, συγκεκριμένο ή όχι να έρθει σε παράνομη συνουσία με αυτή · ή

(δ) χορηγεί σε άντρα ή προκαλεί τον άντρα να πάρει οποιοδήποτε φάρμακο ή άλλο πράγμα με σκοπό να ναρκώσει τον άντρα ή να εξουδετερώσει τη δύναμή του για αντίσταση, ώστε να δοθεί η δυνατότητα σε άντρα, συγκεκριμένο ή μη να έρθει σε παράνομη συνουσία με αυτό, είναι ένοχος πλημμελήματος:

Νοείται ότι, κανένας δεν καταδικάζεται για ποινικό αδίκημα δυνάμει του άρθρου αυτού βάσει της μαρτυρίας ενός μόνο μάρτυρα, εκτός αν η μαρτυρία αυτή ενισχύεται σε ουσιώδες σημείο της από άλλο ενοχοποιητικό αποδεικτικό στοιχείο για τον κατηγορούμενο.

Η γενική ποινή πλημμελήματος στον Ποινικό Κώδικα είναι φυλάκιση δύο ετών.

Σύμφωνα με την Επεξηγηματική Έκθεση της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, το άρθρο 36 περιλαμβάνει, όχι μόνο βιασμό, αλλά και σεξουαλική βία, η οποία κλασικά στο εθνικό δίκαιο κατηγοριοποιείται ως άσεμνη επίθεση (τιμωρούμενη με 5 χρόνια φυλάκιση).

Για να θεωρηθεί βιασμός, είναι σημαντικό να υπάρχει πρόθεση εκ μέρους του δράστη η οποία πρέπει να εκδηλώνεται σε όλα τα στάδια του αδικήματος (the requirement of intentional conduct relates to all the elements of the offence), αλλά όπως επισημαίνεται στην Επεξηγηματική Έκθεση το τι συνιστά πρόθεση αφήνεται να ερμηνευθεί από το εθνικό δίκαιο εκάστης χώρας.

Το άρθρο 36(1)(α) της Σύμβασης κατηγοριοποιεί ως βιασμό τη διείσδυση με μέρος του σώματος ή με οποιοδήποτε αντικείμενο του κόλπου, στόματος ή πρωκτού άλλου ατόμου, διευρύνοντας ακόμα περισσότερο τον ορισμό του βιασμού. Η σύμβαση όμως θέτει και τον περιορισμό ότι για να διαπραχθεί το αδίκημα θα πρέπει να υπάρχει το στοιχείο της σεξουαλικής φύσης. Η υποπαράγραφος (β) του άρθρου 36(1) συμπεριλαμβάνει οποιαδήποτε μη συναινετική πράξη σεξουαλικής φύσης η οποία υπολείπεται της διείσδυσης. Η υποπαράγραφος (γ) αφορά τα αδικήματα, στα οποία η γυναίκα εξαναγκάζεται από το δράστη να εμπλακεί σε μη συναινετικές πράξεις σεξουαλικής φύσης με τρίτο άτομο.

Όσον αφορά την ελεύθερη συναίνεση, η ίδια η Σύμβαση απαιτεί κατά την ανάλυση του τι συνιστά ελεύθερη συναίνεση να λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των περιστάσεων εκάστης υπόθεσης.

Όπως φαίνεται, η Σύμβαση καθορίζει τα συστατικά στοιχεία του αδικήματος του βιασμού και της σεξουαλικής βίας, αλλά αφήνει ένα «περιθώριο εκτίμησης» στα κράτη-μέλη ως προς την ερμηνεία ορισμένων συστατικών στοιχείων, αλλά σύμφωνα με την Επεξηγηματική Έκθεση κατά την ανάλυση των συστατικών στοιχείων του βιασμού τα κράτη μέλη θα πρέπει να προσδώσουν ιδιαίτερη σημασία στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Βιασμός στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

M.C. v. Bulgaria (39272/98) 4/3/2004:

Οποιαδήποτε άκαμπτη προσέγγιση για την ποινική δίωξη των σεξουαλικών αδικημάτων, όπως για παράδειγμα η απαίτηση για φυσική αντίσταση αφήνει ορισμένους τύπους βιασμού ατιμώρητους θέτοντας έτσι σε κίνδυνο τη σεξουαλική αυτονομία του ατόμου.

Οποιαδήποτε διείσδυση σεξουαλικής φύσης χωρίς τη συγκατάθεση του θύματος συνιστά βιασμό και η συγκατάθεση θα πρέπει να δίνεται εκούσια, ως αποτέλεσμα της ελεύθερης βούλησης του ατόμου, ιδωμένης υπό το σύνολο των περιστάσεων.

Εισήγηση:

- Τροποποίηση του ορισμού του βιασμού σύμφωνα με το άρθρο 36 της Σύμβασης στον Ποινικό Κώδικα και στους Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμους του 2000 ως 2015 (Νόμοι 119(I) του 2000 , 212(I) του 2004 και 172(I) του 2015).
- Να ενταχθεί η σεξουαλική βία όπως ορίζεται στη Σύμβαση σε νομοθεσία για τη Βία κατά των Γυναικών.

Άρθρο 37 - Αναγκαστικός γάμος

1. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι σκόπιμη πράξη εξαναγκασμού ενός ενήλικα ή ενός παιδιού να συνάψει γάμο ποινικοποιείται.
2. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι σκόπιμη πράξη μεταφοράς ενός ενήλικα ή ενός παιδιού στην επικράτεια ενός Μέρους ή Κράτους διαφορετικού από εκείνο που διαμένει με σκοπό τον εξαναγκασμό αυτού του ενήλικα ή του παιδιού να συνάψει γάμο, ποινικοποιείται.

Το παρών νομοθετικό πλαίσιο που περιλαμβάνει το άρθρο 150 του Ποινικού Δικαίου (ΚΕΦ.154), και τον Περί Γάμου Νόμο 104(Ι)/2003, (άρθρο 14), περιέχει ένα ευρύ φάσμα νομοθετικών μέτρων και προϋποθέσεων που ποινικοποιούν την σκόπιμη πράξη εξαναγκασμού ενός ενήλικα ή ενός παιδιού σε γάμο.

Το άρθρο 150 του Ποινικού Δικαίου ορίζει τον **εξαναγκασμό σε γάμο** ως ακολούθως:

«Όποιος με τη χρήση εξαναγκασμού πείθει άλλο να παντρευτεί, παρά τη θέληση του, είναι ένοχος πλημμελήματος» ενώ το Άρθρο 14 του περί Γάμου Νόμου 104(Ι) του 2003 οριοθετεί το ελάχιστο όριο ηλικίας για γάμο στα 18 έτη και ορίζει ότι για τη σύναψη γάμου «απαιτείται η ελεύθερη συναίνεση των προσώπων που θα συνάψουν το γάμο».

Επίσης, ο νόμος ορίζει ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ελεύθερη συναίνεση των προσώπων που θα συνάψουν γάμο εάν κάποιο από αυτά «τελεί υπό πλάνη σχετικά με την ταυτότητα του προσώπου του άλλου προσώπου», «είναι ανίκανο κατά το χρόνο τέλεσης του γάμου να αντιληφθεί και εκτιμήσει την πράξη του ούτως ώστε να συναινέσει στο γάμο, λόγω νοητικής διαταραχής ή ανεπάρκειας, ή λόγω εγκεφαλικής ή άλλης πάθησης ή ασθένειας, ή λόγω εξάρτησης από εξαρτησιογόνες ουσίες» ή «έχει εξαναγκαστεί να συνάψει το γάμο με απειλή». Όπου απειλή συνιστά η «κάθε ενέργεια, πράξη ή παράλειψη που δύναται να επιφέρει φόβο στο μέσο λογικό άνθρωπο, ότι θα εκτεθεί σε άμεσο και σημαντικό κίνδυνο η ζωή, η τιμή, η ελευθερία, η σωματική ακεραιότητα ή η παρουσία του ή εκείνη των μελών της οικογένειάς του, και εκ του φόβου αυτού δίδει τη συγκατάθεση του για τέλεση γάμου» καθώς και «κάθε νόμιμη, παράνομη ή εναντίον των χρηστών ηθών ενέργεια ή πράξη ή δήλωση που επιφέρει φόβο στο μέσο λογικό άνθρωπο και ως εκ του λόγου αυτού αποσπάται η συγκατάθεση του ενός ή και των δύο προσώπων για τέλεση γάμου».

Εισήγηση:

- Θεωρείται ότι υπάρχει επαρκής κάλυψη του αναγκαστικού γάμου στο νομοθετικό πλαίσιο.
- Να ενταχθεί το αδίκημα του αναγκαστικού γάμου όπως ορίζεται στη Σύμβαση σε νομοθεσία για τη Βία κατά των Γυναικών.

Άρθρο 38 – Ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων

Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι οι ακόλουθες σκόπιμες συμπεριφορές ποινικοποιούνται:

α. εκτομή, ακρωτηριασμός ή άλλου τύπου περιτομή στο σύνολο ή σε οποιοδήποτε μέρος των μεγάλων χειλέων, των μικρών χειλέων ή της κλειτορίδας μιας γυναίκας,

β. εξαναγκασμός ή η υποκίνηση να υποβληθεί μια γυναίκα σε οποιαδήποτε από τις πράξεις που αναφέρονται στο σημείο α,

γ. προτροπή, εξαναγκασμός ή υποκίνηση να υποβληθεί ένα κορίτσι σε οποιαδήποτε από τις πράξεις που αναφέρονται στο σημείο α.

Στο κυπριακό νομοθετικό πλαίσιο ο ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων καλύπτεται από τον Ποινικό Κώδικα και συγκεκριμένα το άρθρο 233Α, το οποίο ορίζει και ποινικοποιεί τον ακρωτηριασμό γυναικείων γεννητικών οργάνων με φυλάκιση μέχρι πέντε έτη (Κυπριακός Ποινικός Κώδικας , ΚΕΦ. 154, τελευταία τροποποίηση 43(I)/ 2016). Σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο ο ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων ορίζεται ως «η περικοπή, ή ο με οποιοδήποτε τρόπο ακρωτηριασμός ολόκληρου ή μέρους του μεγάλου χείλους (labia majora) ή του μικρού χείλους (labia minora) του αιδοίου ή της κλειτορίδας γυναίκας». Η συγκατάθεση εκ μέρους της γυναίκας στην οποία εκτελούνται οι πράξεις δεν συνιστά υπεράσπιση, ούτε ελαφρυντικό στην επιμέτρηση της ποινής. Επίσης, «τα Δικαστήρια της Δημοκρατίας έχουν αρμοδιότητα να εκδικάζουν αδίκημα, κατά παράβαση των διατάξεων του παρόντος άρθρου, που διαπράττεται από πολίτη ή μη της Δημοκρατίας και διαπράττεται εντός ή εκτός της Δημοκρατίας» (Αρθ.233Α(4)). Το άρθρο 233Α, δηλώνει ότι «η βοήθεια, προτροπή, συμβουλή ή πρόκληση της εκτέλεσης από τρίτο πρόσωπο, οποιασδήποτε από αυτές τις πράξεις στο σώμα γυναίκας» καθιστά ποινικό αδίκημα το οποίο τιμωρείται με ποινή φυλάκισης.

Η μόνη περίπτωση όπου ο νόμος δεν καταδικάζει πράξεις ακρωτηριασμού είναι όταν εκτελεστεί από ιατρό και «η εκτέλεσή τους είναι αναγκαία, είτε για τη φυσική υγεία της γυναίκας, είτε εκτελούνται σε γυναίκα που βρίσκεται σε οποιοδήποτε στάδιο τοκετού, ή μετά από αυτό, και σχετίζονται με τον τοκετό». Νοείται ότι οι πιο πάνω πράξεις εκτελούνται μόνον κατόπιν γνωμάτευσης δύο άλλων ιατρών.

Ο ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων καλύπτεται άμεσα και από τον Περί Παιδιών Νόμο καθώς δηλώνει ότι η/ο Επίτροπος για την Προστασία των Παιδιών έχει δικαίωμα να **παρέμβει** με σκοπό να προστατεύσει και να εκπροσωπήσει τα συμφέροντα του παιδιού. Επιπλέον, ο Περί Παιδιών Νόμος, Κεφ. 352, απαγορεύει τη

κακομεταχείριση/βαναυσότητα (cruelty) των παιδιών κάτω των 16. Σύμφωνα με το άρθρο 54 του παρόντος νόμου, κακομεταχείριση/βαναυσότητα (cruelty) ορίζεται ως «η εσκεμμένη επίθεση, η κακομεταχείριση, η παραμέληση, η εγκατάλειψη, η έκθεση που είναι πιθανό να προκαλέσει την άσκοπη ταλαιπωρία στα παιδιά ή βλάβης της υγείας, συμπεριλαμβανομένων τραυματισμό ή απώλεια της όρασης, ακοής, της σωματικής ακεραιότητας ή οργάνου » (Περὶ Παιδίων Νόμος, Κεφ. 352).

Η νομοθετική διάταξη 3(Γ) του Περὶ Προσφύγων Νόμου του 2000(Ν. 6(I)/2000, τελευταία τροποποίηση Ν. 59(I)/2014) περιλαμβάνει στις πράξεις δίωξης , μεταξύ άλλων, πράξεις σωματικής ή ψυχικής βίας, συμπεριλαμβανομένων πράξεων σεξουαλικής βίας, καθώς και πράξεις που στοχεύουν το φύλο ή τα παιδιά. Ως εκ τούτου, επιτρέπει σε μια γυναίκα ή ένα κορίτσι που είτε έχει υποβληθεί σε ακρωτηριασμό γυναικείων γεννητικών οργάνων ή φοβάται ότι θα αναγκαστεί να υποστεί ακρωτηριασμό γυναικείων γεννητικών οργάνων όταν επιστρέψει στη χώρα καταγωγής της, να υποβάλει αίτηση για καθεστώς πρόσφυγα. Μια γυναίκα ή ένα κορίτσι μπορεί να ζητήσει άσυλο με βάση το γεγονός ότι ανήκει σε μια συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα, στην οποία ασκείται η πράξη του ακρωτηριασμού γυναικείων γεννητικών οργάνων.

Επίσης, ένα ακόμα θέμα που πρέπει να σημειωθεί σε σχέση με έμφυλες διαδικασίες είναι αυτές που ακολουθούνται για επιβεβαίωση του ακρωτηριασμού γυναικείων γεννητικών οργάνων ως μορφή βασανιστηρίου. Σύμφωνα με το άρθρο 15 του Περὶ Προσφύγων Νόμου:

Άρθρο 15.- (1) Αιτητής, ο οποίος ισχυρίζεται, κατά το χρόνο εκδήλωσης της υποβολής αίτησης για αναγνώρισή του ως πρόσφυγα ή κατά τη διάρκεια της συνέντευξής του από τον αρμόδιο λειτουργό, ότι υπέστη βασανιστήρια στη χώρα ιθαγένειάς του, παραπέμπεται για εξέταση από ιατρό. Σε περίπτωση άρνησης του αιτητή να υποβληθεί σε ιατρική εξέταση, ο ισχυρισμός του θα αγνοείται, εκτός αν δοθούν ικανοποιητικές εξηγήσεις για τους λόγους της άρνησής του.

Ο ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων θα πρέπει να θεωρείται ως ικανοποιητικός λόγος για άρνηση σε υποβολή ιατρικών εξετάσεων.

Εισήγηση:

- Το άρθρο 38 καλύπτεται επαρκώς από το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο.
- Συνδέεται με το άρθρο 60.

Άρθρο 39 – Αναγκαστική άμβλωση και στείρωση

Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι οι ακόλουθες σκόπιμες συμπεριφορές ποινικοποιούνται:

α. πραγματοποίηση άμβλωσης σε μια γυναίκα χωρίς την προηγούμενη και ενημερωμένη συγκατάθεσή της,

β. πραγματοποίηση χειρουργικής επέμβασης που έχει σκοπό ή αποτέλεσμα τον τερματισμό της δυνατότητας μιας γυναίκας για φυσική αναπαραγωγή χωρίς την προηγούμενη ενημερωμένη συγκατάθεσή της ή κατανόηση από εκείνη της διαδικασίας.

Ο Ποινικός Κώδικας αναφέρεται σε απόπειρα άμβλωση ως εξής:

Άρθρο 167 (Π.Κ): Όποιος, με σκοπό να επιφέρει αποβολή σε οποιαδήποτε γυναίκα, που κυοφορεί ή όχι, χορηγεί παράνομα σε αυτή ή προκαλεί ώστε αυτή να πάρει δηλητήριο ή άλλο επιβλαβές πράγμα ή χρησιμοποιεί βία οποιουδήποτε είδους, ή οποιουδήποτε άλλου μέσου, είναι ένοχος κακούργηματος και υπόκειται σε φυλάκιση δεκατεσσάρων χρόνων.

Ο ορισμός της απόπειρας άμβλωσης δεν αναφέρεται στην προηγούμενη και ενημερωμένη συγκατάθεση της γυναίκας. Πιθανό αυτό να οφείλεται στο ότι στην Κυπριακή νομοθεσία δεν αναγνωρίζεται το δικαίωμα ελεύθερης επιλογής οποιασδήποτε γυναίκας για τερματισμό εγκυμοσύνης (όπως εξάλλου αναγνωρίζεται από τον περί της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη κάθε μορφής Διάκρισης σε Βάρος της Γυναίκας (Κυρωτικός) Νόμο του 1985.

Η παράγραφος β. καλύπτεται έμμεσα από τον Περί της Κατοχύρωσης και της Προστασίας των Δικαιωμάτων των Ασθενών Νόμο του 2004 (Ν. 1(Ι)/2005) ο οποίος κατοχυρώνει τα δικαιώματα των ασθενών που αφορούν την υγειονομική περίθαλψη καθώς και την σύσταση αποτελεσματικού μηχανισμού για την παρακολούθηση του σεβασμού των δικαιωμάτων αυτών. Μια σημαντική απαίτηση που ορίζεται από τον παρών Νόμο του 2004 για την παροχή υγειονομικής περίθαλψης είναι η συγκατάθεση του ασθενούς:

11.-(1) Προϋπόθεση για την παροχή φροντίδας υγείας είναι η συγκατάθεση του ασθενούς που δίδεται ύστερα από ολοκληρωμένη ιατρική πληροφόρηση, που παρέχεται από τον παροχέα υπηρεσιών υγείας στον ασθενή, σε κατάλληλο χρόνο και κατά τρόπο καταληπτό από τον ασθενή, ούτως ώστε ο τελευταίος να μπορεί να αντιλαμβάνεται τις πληροφορίες που του παρέχονται και να αποφασίζει ελεύθερα και ανεπηρέαστα:

Επίσης, ο/η κάθε ασθενής, μετά από μια ολοκληρωμένη ιατρική πληροφόρηση, πρέπει να δώσει γραπτή ή προφορική συγκατάθεση, νοουμένου ότι η προφορική συγκατάθεση θα διατυπωθεί γραπτώς το συντομότερο δυνατό.

Ο Νόμος του 2004, προβλέπει μόνο τρεις εξαιρετικές περιπτώσεις όπου μπορεί να παρασχεθεί ιατρική περίθαλψη, χωρίς τη συγκατάθεση του ασθενούς.

3.-(1) Όταν ο ασθενής δεν είναι σε θέση, λόγω της πνευματικής ή φυσικής του κατάστασης, να εκφράσει τη βούλησή του και είναι απαραίτητη άμεση παροχή φροντίδας υγείας, η συγκατάθεσή του θεωρείται δεδομένη, εκτός εάν είναι πρόδηλο από προηγούμενως εκφρασθείσες επιθυμίες ότι θα αρνείτο.

(2) Σε περίπτωση κατά την οποία, λόγω της κατάστασης του ασθενούς, διορίζεται κατά νόμο ή θα έπρεπε να διοριστεί πρόσωπο του οποίου η συγκατάθεση είναι αναγκαία και η παροχή φροντίδας υγείας επείγει, η φροντίδα υγείας μπορεί να παρασχεθεί, εάν η συγκατάθεση δεν μπορεί να εξασφαλιστεί έγκαιρα, εκτός εάν είναι πρόδηλο ότι, υπό τις συνθήκες, το εν λόγω πρόσωπο θα αρνείτο:

Νοείται ότι, όταν η συγκατάθεση του προσώπου που διορίστηκε κατά νόμο είναι αναγκαία, ο ασθενής εμπλέκεται στη διαδικασία στο βαθμό που η ικανότητά του και οι συνθήκες το επιτρέπουν.

(3) Όπου, σύμφωνα με το νόμο, ανήλικος δεν έχει την ικανότητα να συγκατατεθεί σε λήψη φροντίδας υγείας, η φροντίδα υγείας παρέχεται μόνο με την εξουσιοδότηση του γονέα ή άλλου προσώπου, το οποίο δύναμει του νόμου δύναται να παράσχει τέτοια εξουσιοδότηση και εφαρμόζονται κατ'αναλογία οι διατάξεις του εδαφίου (2):

Νοείται ότι, η γνώμη του ανήλικου λαμβάνεται υπόψη ως αποφασιστικός παράγοντας του οποίου η σημασία αυξάνεται ανάλογα με την ηλικία και το βαθμό ωριμότητας.

Ένα εξίσου σημαντικό δικαίωμα, συμφυές με την απαίτηση για συγκατάθεση, είναι το δικαίωμα των ασθενών στην πληροφόρηση. Κάθε ασθενής έχει δικαίωμα σε μια πλήρη ιατρική πληροφόρηση που περιλαμβάνει:

- α) διάγνωση της ιατρικής κατάστασης του ασθενούς και πρόγνωση αυτής, εάν τούτο είναι εφικτό ·
- β) περιγραφή του σκοπού, του επιδιωκόμενου οφέλους και της πιθανότητας επιτυχίας της προτεινόμενης θεραπείας ·
- γ) τους κινδύνους που εμπεριέχονται στην προτεινόμενη θεραπεία, συμπεριλαμβανομένων των παρενεργειών, του πόνου και της δυσφορίας ·
- δ) την πιθανότητα επιτυχίας και τους κινδύνους των διαφόρων μορφών θεραπείας ή μη θεραπείας.

Εισήγηση:

- Ο ορισμός της απόπειρας άμβλωσης στον Ποινικό Κώδικα να τροποποιηθεί και να αναφέρεται ρητά στην προηγούμενη και ενημερωμένη συγκατάθεση της γυναίκας όπως εξάλλου αναγνωρίζεται από τον Περί της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη κάθε μορφής Διάκρισης σε Βάρος της Γυναίκας (Κυρωτικός) Νόμο του 1985.
- Η αναγκαστική άμβλωση και στείρωση όπως ορίζεται στη Σύμβαση να ενταχθεί σε νομοθεσία για τη Βία κατά των Γυναικών ανεξάρτητα με τις πρόνοιες για προηγούμενη συγκατάθεση και πληροφόρηση στον Περί της Κατοχύρωσης και της Προστασίας των Δικαιωμάτων των Ασθενών Νόμο του 2004 (Ν. 1(Ι)/2005).

Άρθρο 40 – Σεξουαλική παρενόχληση

Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι οποιαδήποτε μορφή μη επιθυμητής λεκτικής, μη λεκτικής ή σωματικής συμπεριφοράς σεξουαλικής φύσεως με σκοπό ή αποτέλεσμα την παραβίαση της αξιοπρέπειας ενός ατόμου, ιδιαίτερα όταν δημιουργεί ένα εκφοβιστικό, εχθρικό, υποβαθμιστικό, ταπεινωτικό ή προσβλητικό κλίμα, υπόκειται σε ποινικές ή άλλες νομικές κυρώσεις.

Σύμφωνα με τον Περί Ίσης Μεταχείρισης Ανδρών και Γυναικών στην Απασχόληση και στην Επαγγελματική Εκπαίδευση Νόμο του 2002 (Ν. 205(I)/2002) και τροποποιητικό Νόμο 40(I) 2006, η **Σεξουαλική Παρενόχληση** ορίζεται ως η οποιαδήποτε ανεπιθύμητη από τον αποδέκτη της συμπεριφορά σεξουαλικής φύσης που εκφράζει λόγω ή έργω και έχει ως σκοπό ή αποτέλεσμα την προσβολή της αξιοπρέπειας ενός προσώπου, ιδίως όταν δημιουργεί ένα εκφοβιστικό, εχθρικό, εξευτελιστικό, ταπεινωτικό ή επιθετικό περιβάλλον, κατά την απασχόληση ή την επαγγελματική εκπαίδευση ή κατάρτιση ή κατά την πρόσβαση σε απασχόληση ή επαγγελματική εκπαίδευση ή κατάρτιση.

Παρενόχληση, σύμφωνα πάντα με την Κυπριακή Νομοθεσία, σημαίνει ανεπιθύμητη από τον αποδέκτη της, συμπεριφορά σχετιζόμενη με το φύλο ενός προσώπου, η οποία έχει ως σκοπό ή αποτέλεσμα την προσβολή της αξιοπρέπειας ενός προσώπου, ιδίως όταν δημιουργεί ένα εκφοβιστικό, εχθρικό, εξευτελιστικό, ταπεινωτικό ή επιθετικό περιβάλλον. Απαγορεύεται επίσης, οποιαδήποτε πράξη, οποιουδήποτε φυσικού ή νομικού προσώπου, είτε μεμονωμένη, είτε επαναλαμβανόμενη, η οποία συνιστά παρενόχληση ή σεξουαλική παρενόχληση ή αποτελεί άμεση ή έμμεση δυσμενή μεταχείριση εξαιτίας της.

Εισήγηση:

- Παρόλο που το νομοθετικό πλαίσιο για την σεξουαλική παρενόχληση στο χώρο εργασίας καλύπτεται ικανοποιητικά από τον Περί Ίσης Μεταχείρισης Ανδρών και Γυναικών στην Απασχόληση Νόμο, η Σύμβαση ξεκαθαρίζει ότι η εφαρμογή της διάταξης αυτής δεν πρέπει να περιοριστεί στο χώρο εργασίας αλλά να καλύπτει και σεξουαλική παρενόχληση εκτός του εργασιακού χώρου.
- Να ενταχθεί η σεξουαλική παρενόχληση όπως ορίζεται στη Σύμβαση σε νομοθεσία για τη Βία κατά των Γυναικών.

Άρθρο 41 – Βοήθεια ή εξώθηση και απόπειρα

1. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να καθιερώσουν ως αδικήμα, όταν διαπράττεται σκόπιμα, τη βοήθεια ή την εξώθηση στη διάπραξη των αδικημάτων που καθιερώθηκαν σύμφωνα με τα Άρθρα 33, 34, 35, 36, 37, 38.α και 39 της παρούσας Σύμβασης.
2. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να καθιερώσουν ως αδικήματα, όταν διαπράττονται σκόπιμα, τις προσπάθειες για διάπραξη των αδικημάτων που καθιερώθηκαν σύμφωνα με τα Άρθρα 35, 36, 37, 38.α και 39 της παρούσας Σύμβασης.

Το άρθρο 41.1 της Σύμβασης προνοεί την λήψη νομοθετικών ή άλλων μέτρων από τα συμβαλλόμενα κράτη, για να διασφαλίσουν ότι η εκ προθέσεως βοήθεια και υποκίνηση για διάπραξη των αδικημάτων που προβλέπονται στη Σύμβαση στα άρθρα 33-39 (Άρθρο.33 ψυχολογική βία, άρθρο 34 παρενοχλητική παρακολούθηση, άρθρο 35 σωματική βία, άρθρο 36 σεξουαλική βία, συμπεριλαμβανομένου βιασμού, άρθρο 37 εξαναγκασμός σε γάμο, άρθρο 38 ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων, άρθρο 39 εξαναγκαστική άμβλωση και εξαναγκαστική στειρώση) υπόκεινται σε νομικές κυρώσεις.

Στην κυπριακή έννομη τάξη, το άρθρο 20 του Ποινικού Κώδικα (Κεφ. 154) προνοεί ότι πρόσωπο που παρέχει βοήθεια ή συμβουλή ή παρακινεί ή προάγει άλλον για διάπραξη ποινικού αδικήματος δύναται να διωχθεί ως αυτουργός. Περαιτέρω, στην περίπτωση που πρόσωπο συμβουλεύει ή προάγει άλλον για διάπραξη ποινικού αδικήματος, «ο υπαίτιος δύναται να διωχτεί είτε ως αυτουργός του ποινικού αδικήματος είτε σε ποινικό αδίκημα της παροχής συμβουλής ή της προαγωγής για διάπραξη τέτοιου αδικήματος.

Καταδίκη για το αδίκημα της παροχής συμβουλής ή της προαγωγής για διάπραξη ποινικού αδικήματος, συνεπάγεται ίδιες συνέπειες από κάθε άποψη, καθώς και καταδίκη για διάπραξη τέτοιου αδικήματος.

Εκείνος που προάγει άλλο στη διενέργεια πράξης ή παράλειψης τέτοιας φύσης ώστε, αν γινόταν από τον ίδιο θα διενεργείτο από αυτό κάποιο ποινικό αδίκημα, είναι ένοχος ποινικού αδικήματος του ίδιου είδους και υπόκειται στην ίδια ποινή, όπως αν είχε διενεργήσει ο ίδιος τέτοια πράξη ή παράλειψη δύναται να διωχτεί δε όπως αν είχε διενεργήσει το ίδιος τέτοια πράξη ή παράλειψη.»⁴⁹

Επιπρόσθετα το άρθρο 22 Π.Κ. προβλέπει:

«22. Αν κάποιος διαπράξει με τη συμβουλή άλλου ποινικό αδίκημα, είναι αδιάφορο αν το ποινικό αδίκημα που διαπράχτηκε είναι πράγματι το ίδιο ή διαφορετικό από εκείνο το οποίο του εδόθηκε η συμβουλή ή αν διαπράχτηκε με τον τρόπο που υποδείχτηκε ή με διαφορετικό τρόπο, νοουμένου ότι σε κάθε μια από τις περιπτώσεις που συνιστούν τα περιστατικά, το ποινικό αδίκημα που διαπράχτηκε, είναι πιθανή συνέπεια εκτέλεσης της συμβουλής.

⁴⁹ Ο Περί Ποινικού Κώδικα Νόμος (ΚΕΦ.154). Άρθρο 20.
http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/0_154/full.html

Σε κάθε μια περίπτωση, εκείνος που παρέχει τη συμβουλή θεωρείται ότι συμβούλευσε τον άλλο για διάπραξη του ποινικού αδικήματος που πράγματι διαπράχτηκε.»

Σημειώνεται, ωστόσο, ότι τόσο ο Ποινικός Κώδικας, όσο και η κυπριακή νομοθεσία γενικά δεν καλύπτουν πλήρως τα αδικήματα που προνοούνται στην Σύμβαση, με αποτέλεσμα αυτό να επηρεάζει και την εφαρμογή του άρθρου 41.1 της Σύμβασης, εφόσον δεν είναι δυνατή η λήψη οποιωνδήποτε μέτρων για δίωξη του υπαίτιου ως αυτουργού για εκ προθέσεως παροχή βοήθειας και υποκίνηση, αν δεν προνοείται πρώτα δίωξη για την καθ' αυτή διάπραξη των αδικημάτων. Ενδεικτικά, αναφέρεται ότι δεν υπάρχει πρόνοια στον Π.Κ. για το αδίκημα της παρενοχλητικής παρακολούθησης ή της εξαναγκαστικής στείρωσης, τα οποία προβλέπονται στο άρθρο 34 και 39 τη Σύμβασης αντίστοιχα, ενώ πρόνοια για ψυχολογική βία υπάρχει στους περί Βία τους Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία) Νόμους του 2000 ως 2015 χωρίς όμως να ανταποκρίνεται πλήρως στην αντίστοιχη πρόνοια της Σύμβασης (άρθρο 33 -Βλ. ανωτέρω ανάλυση άρθρο 33.).

Παράλληλα το άρθρο 41.2 της Σύμβασης προνοεί ότι τα συμβαλλόμενα κράτη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα, για να διασφαλίσουν ότι η εκ προθέσεως προσπάθεια διάπραξης των αδικημάτων που προβλέπονται στα άρθρα 35-39 υπόκεινται σε κυρώσεις. Ο Ποινικός Κώδικας καλύπτει ρητά:

- απόπειρα βιασμού (άρθρο 146),
- απόπειρα συνουσίας δια της βίας (άρθρο 173),
- απόπειρα άμβλωσης (άρθρο 167)
- απόπειρα διαφθοράς νεαρής γυναίκας ηλικίας κάτω των 13 ετών (άρθρο 153(2)),
- απόπειρα διαφθοράς νεαρής γυναίκας ηλικίας κάτω των 16 ετών (άρθρο 154),
- απόπειρα διαφθοράς γυναίκας με μειωμένο νοητικό (άρθρο 155).

Επίσης, ορίζει την απόπειρα στο άρθρο 366 ως εξής:

«366. Όποιος προτίθεται να διαπράξει ποινικό αδίκημα, αρχίζει να θέτει την πρόθεση του σε εφαρμογή με μέσα που είναι πρόσφορα για την πραγμάτωση της και φανερώνει τέτοια πρόθεση με κάποια έκδηλη πράξη, αλλά δεν πραγματώνει την πρόθεση του σε τέτοιο βαθμό ώστε να διαπράξει το ποινικό αδίκημα, θεωρείται ότι αποπειράται να το διαπράξει.

Είναι αδιάφορο, εκτός καθόσον αφορά στην ποινή, κατά πόσο ο υπαίτιος διενήργησε οτιδήποτε το οποίο ήταν αναγκαίο εκ μέρους του για συμπλήρωση της διάπραξης του ποινικού αδικήματος ή κατά πόσο η πλήρης πραγμάτωση της πρόθεσης του αποτράπηκε λόγω περιστατικών ανεξάρτητων από τη βούληση του ή κατά πόσο υπαναχώρησε εκούσια από την περαιτέρω επιδίωξη της πρόθεσης του.

Είναι αδιάφορο ότι, λόγω περιστατικών που δεν είναι γνωστά στον υπαίτιο, η πραγμάτωση του ποινικού αδικήματος ήταν εξ αντικειμένου αδύνατος.»

Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 367 Π.Κ. «όποιος αποπειράται να διαπράξει κακούργημα ή πλημμέλημα, είναι ένοχος πλημμελήματος εκτός αν προνοείται διαφορετικά».

Σύμφωνα με τα πιο πάνω, εφόσον ο Ποινικός Κώδικας περιλαμβάνει τα αδικήματα του εξαναγκασμού σε γάμο (άρθρο 150 Π.Κ), του ακρωτηριασμού γυναικείων γεννητικών οργάνων (άρθρο 233Α Π.Κ.), της άσεμνης επίθεσης (άρθρο 151 Π.Κ.), της κοινής επίθεσης (άρθρο 242 Π.Κ.) και της βαριάς σωματικής βλάβης (άρθρο 167), κατ' επέκταση καλύπτεται και η απόπειρα διάπραξής τους. Η απουσία όμως συγκεκριμένης πρόνοιας για το αδίκημα της αναγκαστικής στέρωσης, το οποίο προβλέπεται στο άρθρο 39 της Σύμβασης, στο κυπριακό δίκαιο, συνεπάγεται μη πρόνοια κυρώσεων για απόπειρα διάπραξής του.

Εισήγηση:

- Ευθυγράμμιση των ορισμών των αδικημάτων που καλύπτει η κυπριακή νομοθεσία με τις αντίστοιχες πρόνοιες της Σύμβασης και όπου δεν προβλέπονται ρητά νομικές κυρώσεις για την εκ προθέσεως βοήθεια και υποκίνηση για διάπραξη ή απόπειρα διάπραξης των εν λόγω αδικημάτων τότε να γίνουν οι απαραίτητες τροποποιήσεις για περίληψη τους.

Άρθρο 42 - Απαράδεκτες δικαιολογίες για εγκληματικές ενέργειες, περιλαμβανομένων και εγκλημάτων που διαπράχθηκαν στο όνομα της επονομαζόμενης «τιμής»

1. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαιτητά νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι, σε ποινικές διαδικασίες που ξεκινούν μετά τη διάπραξη οποιασδήποτε από τις πράξεις βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης, η κουλτούρα, τα έθιμα, η θρησκεία, η παράδοση ή η επονομαζόμενη «τιμή» δεν θα θεωρούνται δικαιολογία για τις πράξεις αυτές. Αυτό καλύπτει, συγκεκριμένα, ισχυρισμούς ότι το θύμα έχει παραβεί πολιτιστικούς, θρησκευτικούς, κοινωνικούς ή παραδοσιακούς κανόνες ή έθιμα αρμόζουσας συμπεριφοράς.

2. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι η υποκίνηση, από οποιοδήποτε άτομο, ενός παιδιού να διαπράξει οποιαδήποτε από τις πράξεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1 δεν θα μειώσει την ποινική ευθύνη του ατόμου αυτού για τις πράξεις που διαπράχθηκαν

Δεν υπάρχει καμία πρόνοια για τα λεγόμενα εγκλήματα «τιμής» στο Ποινικό Δίκαιο ή σε οποιαδήποτε άλλη νομοθεσία, συμπεριλαμβανομένου των Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμων του 2000 ως 2015 (Νόμοι 119(I) του 2000 , 212(I) του 2004 και 172(I) του 2015). Τα Δικαστήρια κρίνουν τους ελαφρυντικούς παράγοντες ανάλογα με το πώς παρουσιάζονται από τον δικηγόρο υπεράσπισης.

Εισήγηση:

- Ένταξη του άρθρου 42 της Σύμβασης σε νομοθεσία για τη Βία κατά των Γυναικών.
- Τροποποίηση των Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμων του 2000 ως 2015 (Νόμοι 119(I) του 2000 , 212(I) του 2004 και 172(I) του 2015).
ώστε να ενταχθεί το συγκεκριμένο Άρθρο.

Άρθρο 43 – Ισχύς των ποινικών αδικημάτων

Αδικήματα που καθιερώνονται σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση θα ισχύουν ανεξάρτητα από τη φύση της σχέσης ανάμεσα στο θύμα και το δράστη.

Στη Κυπριακή νομοθεσία το είδος της σχέσης μεταξύ θύματος και δράστη δεν εμποδίζουν την εφαρμογή οποιωνδήποτε αδικημάτων όπως καθορίζονται στη Σύμβαση.

Οι Περί Βίας στην Οικογένεια Νόμοι ποινικοποιούν πράξεις βίας που τελούνται από ένα μέλος της οικογένειας προς ένα άλλο. Επιπρόσθετα, ο συγκεκριμένος Νόμος προβλέπει ιδιαίτερα αυξημένες ποινές για αδικήματα του Ποινικού Κώδικα (άρθρα 141, 152, 153(1) και (2), 154, 155, 171, 172, 173(2), 231, 234, 242) όταν ο δράστης και θύμα είναι μέλη οικογένειας όπως ορίζεται στον Νόμο.⁵⁰ Περαιτέρω, ποινικοποιείται ο βιασμός εντός γάμου με την ίδια ποινή όπως ο βιασμός.

Εισήγηση:

- Παρόλο που το άρθρο 43 καλύπτεται επαρκώς από την Κυπριακή νομοθεσία, να γίνει ρητή αναφορά σε νομοθεσία για τη Βία κατά των Γυναικών.

⁵⁰ Ως μέλη της οικογένειας ορίζονται άντρας και γυναίκα που:

(α) έχουν τελήσει γάμο ή συζούν ή συζούσαν ως αντρόγυνο

(β) γονείς των προσώπων που αναφέρονται στην παράγραφο (α) ·

(γ) τέκνα των προσώπων που αναφέρονται στην παράγραφο (α) ανεξάρτητα αν αυτά είναι φυσικά ή υιοθετημένα τέκνα του ενός ή και των δύο εν λόγω προσώπων καθώς και τα εγγόνια των προσώπων που αναφέρονται στην παράγραφο (α) ·

(δ) κάθε πρόσωπο το οποίο διαμένει με οποιοδήποτε από τα πιο πάνω πρόσωπα ·

Άρθρο 44 – Δικαιοδοσία

1. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να ορίσουν τη δικαιοδοσία για οποιοδήποτε αδίκημα καθιερώνεται με την παρούσα Σύμβαση, όταν το αδίκημα διαπράττεται:

α. στην επικράτειά τους ή,

β. πάνω σε πλοίο που φέρει τη σημαία τους ή,

γ. πάνω σε αεροπλάνο που υπόκειται στη νομοθεσία τους ή,

δ. από έναν από τους υπηκόους τους ή,

ε. από άτομο του οποίου η συνήθης κατοικία βρίσκεται στην επικράτειά τους.

2. Τα Μέρη θα προσπαθήσουν να πάρουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να ορίσουν τη δικαιοδοσία για οποιοδήποτε αδίκημα καθιερώνεται σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση στις περιπτώσεις που το αδίκημα διαπράττεται ενάντια σε έναν από τους υπηκόους τους ή ένα άτομο του οποίου η συνήθης κατοικία βρίσκεται στην επικράτειά τους.

3. Για τη δίωξη των αδικημάτων που καθιερώνεται σύμφωνα με τα Άρθρα 36, 37, 38 και 39 της παρούσας Σύμβασης, τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι η δικαιοδοσία τους δεν μειώνεται με την προϋπόθεση ότι οι πράξεις ποινικοποιούνται στην επικράτεια όπου διαπράχθηκαν.

4. Για τη δίωξη των αδικημάτων που καθιερώνονται σύμφωνα με τα Άρθρα 36, 37, 38 και 39 της παρούσας Σύμβασης, τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι η δικαιοδοσία τους αναφορικά με τα σημεία δ και ε της παραγράφου 1 δεν μειώνεται με την προϋπόθεση ότι η δίωξη μπορεί να ξεκινήσει μόνο μετά την αναφορά του αδικήματος από το θύμα ή την υποβολή των πληροφοριών από το Κράτος του τόπου όπου διαπράχθηκε το αδίκημα.

5. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να ορίσουν τη δικαιοδοσία για τα αδικήματα που καθιερώθηκαν σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση, σε περιπτώσεις όπου ένας υποτιθέμενος δράστης βρίσκεται στην επικράτειά τους και δεν τον ή την εκδώσουν σε άλλο Μέρος, μόνο με βάση την εθνικότητά του ή της.

6. Όταν περισσότερα Μέρη από ένα διεκδικούν δικαιοδοσία για ένα υποτιθέμενο αδίκημα που καθιερώθηκε σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση, τα Μέρη που εμπλέκονται, όπου χρειάζεται, θα συνεννοούνται μεταξύ τους με σκοπό να καθορίσουν την πιο κατάλληλη δικαιοδοσία για τη δίωξη.

7. Χωρίς να θίγονται οι γενικοί κανόνες του διεθνούς δικαίου η παρούσα Σύμβαση δεν εξαιρεί καμία ποινική δικαιοδοσία που ασκείται από ένα Μέρος σύμφωνα με την εσωτερική του νομοθεσία

Η υφιστάμενη κυπριακή νομοθεσία προνοεί για δικαιοδοσία εκδίκασης ποινικών αδικημάτων, τα οποία διαπράττονται:

- στην επικράτεια της Κυπριακής Δημοκρατίας, ή
- πάνω σε πλοίο υπό Κυπριακή σημαία, ή
- πάνω σε αεροπλάνο που υπόκειται σε κυπριακή Νομοθεσία,
- από ή εναντίον οποιοδήποτε προσώπου, συμπεριλαμβανομένων Κύπριων πολιτών και προσώπων, των οποίων η συνήθης διαμονή βρίσκεται στην Κύπρο.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 20 των Περί Δικαστηρίων Νόμων 14/1960 έως 119 (I)/2014 το Κακουργιοδικείο έχει δικαιοδοσία να εκδικάζει όλα τα αδικήματα τιμωρούμενα από τον Ποινικό Κώδικα (σχετική πρόνοια υπάρχει και στο άρθρο. 5 Π.Κ), όπως επίσης και αδικήματα που τελέστηκαν κατά παράβαση των Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμων (εφόσον αποτελούν ειδικό ποινικό νομοθέτημα), τα οποία διεπράχθησαν:

«(α) εντός των ορίων της Δημοκρατίας, ή

(β) εντός των Κυριάρχων Περιοχών των Βάσεων υπό Κυπρίου εναυτίου ή εν σχέσει προς Κύπριον, ή

(γ) εις οιαδήποτε ξένην χώραν υπό πολίτου της Δημοκρατίας ενώ ούτος διετέλει εν τη υπηρεσία της Δημοκρατίας, ή

(δ) επί πλοίου ή αεροπλάνου εγγεγραμμένου εν τη Δημοκρατία, ή

(ε) εις τοιαύτα άλλα μέρη και υπό τοιαύτας περιστάσεις δι' ας δυνατόν να γίνη πρόβλεψις διά νόμου.»

Στην ανωτέρω πρόνοια δεν υπάρχει οποιοσδήποτε περιορισμός σχετικά με την υπηκοότητα ή συνήθη διαμονή του θύτη ή του θύματος.

Σύμφωνα όμως με το άρθρο 44.1 της Σύμβασης τα συμβαλλόμενα κράτη υποχρεώνονται να ασκήσουν δίωξη *κατά υπηκόων τους και κατά προσώπων*, των οποίων η συνήθης διαμονή βρίσκεται στην επικράτειά τους, που διαπράττουν αδικήματα κατά παράβαση της εν λόγω Σύμβασης, *ανεξάρτητα από το αν διαπράχθηκαν εκτός της Δημοκρατίας*. Παράλληλα το Αρθ. 44.2 της Σύμβασης προβλέπει την λήψη νομοθετικών μέτρων από τα συμβαλλόμενα κράτη για θεμελίωση δικαιοδοσίας διερεύνησης αδικημάτων που διαπράττονται κατά παράβαση της εν λόγω Σύμβασης, *εναντίον υπηκόων ή προσώπων*, των οποίων η συνήθης διαμονή βρίσκεται στην Κύπρο, *ανεξάρτητα από το αν τα αδικήματα διαπράχθηκαν εκτός της Δημοκρατίας*.

Εντούτοις, δεν υπάρχει στο κυπριακό δίκαιο ευρεία δικαιοδοσία διερεύνησης πράξεων που διαπράττονται στο εξωτερικό από ή εναντίον πολιτών ή/ και προσώπων, των οποίων η συνήθης διαμονή βρίσκεται στην Κύπρο. Εξαιρέση αποτελούν:

(α) η περίπτωση διάπραξης ποινικών αδικημάτων από πολίτη της Δημοκρατίας στο εξωτερικό, εφόσον αυτός/η βρίσκεται στη υπηρεσία της Δημοκρατίας, όπως προνοούν τα άρθρο. 20 (γ) των Περί Δικαστηρίων Νόμων 14/1960 έως 119 (Ι)/2014 και Άρθ.5 (γ) του Ποινικού Κώδικα

(β) η διάπραξη αδικήματος στο εξωτερικό από πολίτη της Δημοκρατίας, αν το αδίκημα τιμωρείται στη Δημοκρατία με φυλάκιση που υπερβαίνει τα δύο χρόνια και η πράξη ή η παράλειψη που συνιστά το αδίκημα, είναι *επίσης αξιόποινη πράξη* σύμφωνα με το νόμο της χώρας όπου αυτό διαπράχθηκε, όπως προνοεί το άρθρο 5.1 (δ) του Ποινικού Κώδικα, και

(γ) η διάπραξη αδικήματος στο εξωτερικό από οποιοδήποτε πρόσωπο, σύμφωνα με το Άρθρο. 5.1 (ε) του Ποινικού Κώδικα, μεταξύ άλλων, αν είναι ένα από τα αδικήματα για τα οποία, δυνάμει οποιασδήποτε Διεθνούς Συνθήκης ή Σύμβασης που δεσμεύει τη Δημοκρατία, εφαρμόζεται ο νόμος της Δημοκρατίας (άρθρο 5.1 (ε) (ν) του Ποινικού Κώδικα).

(δ) η διάπραξη αδικήματος του **ακρωτηριασμού γυναικείων γεννητικών οργάνων** αφού σύμφωνα με το άρθρο 233Α (4), τα Δικαστήρια της Δημοκρατίας έχουν αρμοδιότητα να εκδικάζουν το εν λόγω αδίκημα, που διαπράττεται από *πολίτη ή μη της Δημοκρατίας* και διαπράττεται *εντός ή εκτός της Δημοκρατίας*.

Σχετικά με τα άρθρο 44 (1) και 44(2) , υπάρχει γνωμάτευση από την Νομική Υπηρεσία σύμφωνα με την οποία, θα πρέπει να τροποποιηθεί ο Ποινικός Κώδικας, ούτως ώστε να προβλέπεται ότι τα κυπριακά Δικαστήρια θα έχουν δικαιοδοσία να δικάζουν ποινικά αδικήματα που προβλέπονται στη Σύμβαση, τα οποία διεπράχθησαν από ή εναντίον οποιουδήποτε προσώπου που έχει τη συνήθη διαμονή του στη Δημοκρατία και ανεξάρτητα από το αν διαπράχθηκαν εκτός της Δημοκρατίας και αν αποτελούν αδίκημα στη χώρα όπου διαπράχθηκαν.

Το άρθρο 44.3 της Σύμβασης προνοεί ότι όσον αφορά τα σοβαρότερα αδικήματα που καλύπτει η Σύμβαση, ήτοι σεξουαλική βία, συμπεριλαμβανομένου του βιασμού, αναγκαστικός γάμος, ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων, αναγκαστική έκτρωση και αναγκαστική στέρωση (άρθρα 36 έως 39) δεν ακολουθείται η απαίτηση του διττού αξιόποινου. Δηλαδή έχοντας ως στόχο τη διευκόλυνση κίνησης ποινικής διαδικασίας, για αδικήματα που συνήθως διαπράττονται εκτός της επικράτειας των συμβαλλόμενων κρατών, άρετε η απαίτηση ότι η διάπραξη των αδικημάτων ποινικοποιείται τόσο στη χώρα όπου διαπράχθηκε όσο και την χώρα στην οποία διώκεται. Επιπρόσθετα, το άρθρο 44.4 προνοεί την λήψη νομοθετικών μέτρων από τα συμβαλλόμενα κράτη για να διασφαλίσουν τη δικαιοδοσία τους αναφορικά με αδικήματα που διαπράττονται από υπηκόους τους ή πρόσωπα, των οποίων η συνήθης διαμονή βρίσκεται στην Κύπρο, χωρίς να υπόκειται στην προϋπόθεση ότι η δίωξη τους μπορεί να ξεκινήσει μόνο

με την καταγγελία του αδικήματος από το θύμα ή τη υποβολή πληροφοριών από το κράτος, στην επικράτεια του οποίου διαπράχθηκε το αδίκημα.

Τα άρθρα 44 (3) και 44 (4) έχουν τεθεί σε επιφύλαξη, γιατί σύμφωνα με την γνωμάτευση της Νομικής Υπηρεσίας η παράγραφος αυτή επιβάλλει ότι τα κράτη μέλη θα έχουν δικαιοδοσία εκδίκασης των ποινικών αδικημάτων που προβλέπονται στα άρθρα 36, 37, 38 και 39, ακόμα και αν οι πράξεις διαπράχτηκαν από μη πολίτη και δεν είναι ποινικά κολάσιμες στη χώρα όπου διαπράχθηκαν, καθότι σύμφωνα με το άρθρο 5 Ποινικού Κώδικα, δεν υπάρχει τέτοια δικαιοδοσία στα κυπριακά δικαστήρια.

Τα άρθρα 44 (4), 44 (5), 44 (6) και 44 (7) θα πρέπει να διερευνηθούν από την Νομική Υπηρεσία κατά πόσο συνάδουν με την Νομοθεσία μας ή αν χρειάζεται οποιαδήποτε τροποποίηση.

Εισήγηση:

- Άρση της επιφύλαξης για το άρθρο 44.3 και τροποποίηση της υφιστάμενης νομοθεσίας, ώστε να μην υπάρχει η προϋπόθεση του διττού αξιόποινου για τα σοβαρότερα αδικήματα που καλύπτει η Σύμβαση στα άρθρα 36-39.
- Διερεύνηση από την Νομική Υπηρεσία κατά πόσο είναι δυνατή η τροποποίηση της υφιστάμενης νομοθεσίας για να συνάδει με τις πρόνοιες του άρθρου 44.4, ούτως ώστε να προχωρήσει η άρση της επιφύλαξης για το εν λόγω άρθρο.
- Περαιτέρω διερεύνηση από την Νομική Υπηρεσία κατά πόσο τα άρθρα 44 (5), 44 (6) και 44 (7) συνάδουν με την Νομοθεσία μας ή αν χρειάζεται οποιαδήποτε τροποποίηση.

Άρθρο 45 – Κυρώσεις και μέτρα

1. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι τα αδικήματα που καθιερώθηκαν σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση είναι αξιόποινα με αποτελεσματικές, ανάλογες και αποτρεπτικές κυρώσεις, λαμβάνοντας υπόψη τη σοβαρότητά τους. Οι κυρώσεις αυτές θα περιλαμβάνουν, αναλόγως, ποινές που αφορούν στέρηση της ελευθερίας που μπορεί να οδηγήσει σε έκδοση.

2. Τα Μέρη μπορούν να υιοθετήσουν άλλα μέτρα σε σχέση με τους δράστες, όπως:

- παρακολούθηση ή επιτήρηση των ατόμων που καταδικάστηκαν,
- στέρηση των γονικών δικαιωμάτων, εάν το συμφέρον του παιδιού, που μπορεί να περιλαμβάνει την ασφάλεια του θύματος, δεν μπορεί να διασφαλιστεί με άλλο τρόπο.

Το άρθρο 45 απαιτεί από τα μέρη να καθορίσουν κυρώσεις για αδικήματα που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης που να είναι ανάλογες με τη σοβαρότητα των αδικημάτων και που να είναι «αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές». Το είδος του αδικήματος που αξίζει ποινή φυλάκισης αφήνεται στα συμβαλλόμενα μέρη.

Σύμφωνα με τους Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμους του 2000 ως 2015:

Άρθρο. 3(4) Οποιοσδήποτε ασκεί βία με βάση το εδάφιο (1) διαπράττει αδίκημα δυνάμει του Νόμου αυτού, που τιμωρείται, εκτός από την περίπτωση της κοινής επίθεσης που τιμωρείται με δύο χρόνια φυλάκιση και στην περίπτωση που σε άλλο ή στον παρόντα Νόμο προβλέπεται αυστηρότερη ποινή, **με ποινή φυλάκισης μέχρι πέντε χρόνια ή με χρηματική ποινή μέχρι τρεις χιλιάδες λίρες ή και με τις δύο ποινές.**

Όπως περιγράφεται πιο κάτω (βλ. άρθρο 46) οι Περί Βίας στην Οικογένεια Νόμοι προβλέπουν ιδιαίτερα αυξημένες ποινές για διάφορα αδικήματα του Ποινικού Κώδικα όταν ο δράστης και θύμα είναι μέλη οικογένειας όπως ορίζεται από το συγκεκριμένο Νόμο. Τα αδικήματα του Ποινικού Κώδικα (άρθρα 141, 152, 153(1) και (2), 154, 155, 171, 172, 173(2), 231, 234, 242) θεωρούνται, για τους σκοπούς του Νόμου αυτού, αυξημένης σοβαρότητας και το Δικαστήριο, και δύναται να επιβάλει αυξημένες ποινές.

Όμως το άρθρο 25 (1) του ίδιου Νόμου δίνει τη δυνατότητα του Δικαστηρίου «αντί να επιβάλει στον κατηγορούμενο οποιαδήποτε άλλη ποινή, να δεχθεί αίτημα του να τον θέσει υπό κηδεμονία... με τον ειδικό όρο ότι θα υποβληθεί σε θεραπευτική αγωγή αυτοελέγχου από ειδικούς ή με άλλους όρους που το Δικαστήριο θα κρίνει αναγκαίους, για να αποφευχθεί η επανάληψη πράξεων βίας.» Η απόφαση αυτή αφήνεται στη κρίση του Δικαστηρίου. Επίσης, το άρθρο 25 (2) δίνει τη δυνατότητα στο Δικαστήριο να επιβάλει στον κατηγορούμενο ποινή φυλάκισης με αναστολή υπό ειδικού όρους.

Σύμφωνα με μια έκθεση⁵¹ που αναλύει τις ποινικές έρευνες των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας κατά τη διάρκεια του 2005, μόνο το 38% των περιστατικών που καταγράφηκαν από το δικαστήριο κατέληξαν σε καταδίκη (το 66% αυτών των περιστατικών ολοκληρώθηκε στο δικαστήριο) και το 34% των περιστατικών κατέληξαν σε αθώωση. Αποθαρρυντική, επίσης, είναι και η φύση των ποινών που επιβάλλονται στους θύτες ενδοοικογενειακής βίας. Η πλειοψηφία των ποινών που επιβλήθηκαν ήταν πρόστιμα (σε ποσοστό 74%), φυλάκιση ή/και αναστολή της ποινής (σε ποσοστό 21%) και δικαστική επιτήρηση (σε ποσοστό 5%). Επομένως, υπάρχει σαφής και συντριπτική προτίμηση στην επιβολή χρηματικών προστίμων και οικονομικών εγγυήσεων. Γενικά οι ποινές είναι έως 5 ετών φυλάκιση ή χρηματική ποινή ή συνδυασμός των δύο. Σύμφωνα με τον Βέη, το ελάχιστο χρηματικό πρόστιμο που έχει επιβληθεί είναι περίπου 50 ευρώ και το μέγιστο περίπου 3.850 ευρώ. Όσον αφορά στις ποινές φυλάκισης, η μέγιστη ποινή ήταν 12 χρόνια και η ελάχιστη μόλις 10 ημέρες. Η μέση ποινή φυλάκισης κατά τη διάρκεια της υπό μελέτη περιόδου ήταν 6 μήνες και το μέσο χρηματικό πρόστιμο ήταν περίπου 500 ευρώ.⁵²

⁵¹ Βέης, Κωνσταντίνος. 'Η ποινική εξέλιξη περιστατικών βίας στην οικογένεια: προεκτάσεις και ζητήματα που εγείρονται.' *Επιθεώρηση Κυπριακού Και Ευρωπαϊκού Δικαίου* 11 (2010):102-126. Δικαιονομία-Νομικές εκδόσεις.

⁵² Βέης, Κωνσταντίνος. 'Η ποινική εξέλιξη περιστατικών βίας στην οικογένεια: προεκτάσεις και ζητήματα που

Είναι προφανές ότι οι ποινές που επιβάλλονται δεν λειτουργούν ως αποτρεπτικά μέτρα για τους θύτες και δεν έχουν προληπτική λειτουργία σε ευρύτερο κοινωνικό επίπεδο. Επιπροσθέτως, αν λάβουμε υπόψη την προστασία του θύματος, η οποία αποτελεί κεντρικό σημείο της κυπριακής νομοθεσίας σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία, οι ποινές που επιβάλλονται δεν θεωρούνται επαρκείς για τη διασφάλιση της προστασίας του θύματος από τους άμεσους κινδύνους που διατρέχει από τον θύτη. Η προτίμηση προς τα χρηματικά πρόστιμα μπορεί επίσης να επηρεάσει, άμεσα ή έμμεσα, το θύμα, ιδίως όταν το θύμα και ο θύτης είναι ακόμα νόμιμα παντρεμένοι.

Επιπρόσθετα, δεν προβλέπεται στη νομοθεσία μας παρακολούθηση και επιτήρηση των ατόμων που έχουν καταδικαστεί. . Συνεπώς, τα θέματα αυτά θα πρέπει να συμπεριληφθεί στο νομοθετικό μας πλαίσιο μέσω τροποποίησης των Περί Βίας στην Οικογένεια Νόμων ή/και ένταξη του σε ένα ολοκληρωμένο νομοσχέδιο που θα καλύπτει όλες τις μορφές βίας που καλύπτει η Σύμβαση. Στην περίπτωση ενσωμάτωσης του 45(2) στη νομοθεσία μας, η αρμοδιότητα της παρακολούθησης και επιτήρησης θα πρέπει να αναληφθεί/αποδοθεί από την/στην Αστυνομία.

Η στέρηση των γονικών δικαιωμάτων στο πλαίσιο των δικαιωμάτων και συμφέρον του παιδιού καλύπτεται από τους περί Σχέσεων Γονέων και Τέκνων Νόμους του 1999 έως 1998.

21.-(1) Το Δικαστήριο ύστερα από αίτηση του άλλου γονέα ή του Διευθυντή μπορεί να αφαιρέσει από γονέα την άσκηση της γονικής μεριμνάς αν αυτός καταδικάστηκε για αδίκημα που αφορά τη ζωή, την υγεία ή τα ήθη του τέκνου.

(2) Το Δικαστήριο μπορεί σ' αυτή την περίπτωση, εκτιμώντας τις περιστάσεις να αφαιρέσει από το γονέα τη γονική μέριμνα και για τα υπόλοιπα τέκνα του, ύστερα από αίτηση του άλλου γονέα ή του Διευθυντή.

Εισήγηση:

- Να τροποποιηθεί η νομοθεσία ούτως ώστε όταν ο γονέας έχει καταδικαστεί για αδικήματα σοβαρής βίας όπως ορίζεται στους Περί Βίας στην Οικογένεια Νόμους και στον Ποινικό Κώδικα να του αφαιρούνται αυτόματα τα γονικά δικαιώματα, λαμβάνοντας υπόψη το συμφέρον του παιδιού.

Άρθρο 46 – Επιβαρυντικές περιστάσεις

Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι οι ακόλουθες συνθήκες, εφόσον δεν αποτελούν ήδη μέρος των συστατικών στοιχείων του αδικήματος, μπορούν, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις της εσωτερικής νομοθεσίας, να ληφθούν υπόψη ως επιβαρυντικές περιστάσεις για τον προσδιορισμό της ποινής σε σχέση με τα αδικήματα που καθιερώνονται σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση:

α. το αδίκημα διαπράχθηκε κατά πρώην ή νυν συζύγου ή συντρόφου όπως αναγνωρίζεται από την εσωτερική νομοθεσία, από μέλος της οικογένειας, άτομο που συζεί με το θύμα ή άτομο που έχει κάνει κατάχρηση της εξουσίας του,

β. το αδίκημα, ή τα σχετιζόμενα αδικήματα, διαπράχθηκαν κατ' εξακολούθηση,

γ. το αδίκημα διαπράχθηκε εναντίον ατόμου που είχε καταστεί ευάλωτο από συγκεκριμένες συνθήκες,

δ. το αδίκημα διαπράχθηκε ενάντια ή παρουσία ενός παιδιού,

ε. το αδίκημα διαπράχθηκε από δύο ή περισσότερα άτομα που ενήργησαν μαζί,

στ. του αδικήματος προηγήθηκαν ή το αδίκημα συνοδεύτηκε από ακραία επίπεδα βίας,

ζ. το αδίκημα διαπράχθηκε με τη χρήση ή την απειλή όπλου,

η. το αδίκημα οδήγησε σε σοβαρή σωματική ή ψυχολογική βλάβη για το θύμα,

θ. ο δράστης είχε προηγουμένως καταδικαστεί για παρόμοια αδικήματα.

Όσον αφορά το άρθρο 46(α) όπως αναφέρθηκε πιο πάνω (βλ. άρθρο 43), οι Περί Βίας στην Οικογένεια Νόμοι προβλέπουν ιδιαίτερα αυξημένες ποινές για διάφορα αδικήματα του Ποινικού Κώδικα **όταν ο δράστης και θύμα είναι μέλη οικογένειας** όπως ορίζεται από το συγκεκριμένο Νόμο. Τα αδικήματα του Ποινικού Κώδικα (άρθρα 141, 152, 153(1) και (2), 154, 155, 171, 172, 173(2), 231, 234, 242) θεωρούνται, για τους σκοπούς του Νόμου αυτού, αυξημένης σοβαρότητας και το Δικαστήριο, και δύναται να επιβάλει αυξημένες ποινές.

Τα αδικήματα του Ποινικού Κώδικα στα οποία αναφέρεται είναι τα εξής:

<u>Αδικήματα</u>		<u>Άρθρο</u>	<u>Ποινή</u>
(α)	Ασεμνη επίθεση εναντίον γυναίκας.	151	Η φυλάκιση αυξάνεται από δύο σε πέντε χρόνια.

(β)	Άσεμνη επίθεση εναντίον άντρα.	152	Η φυλάκιση αυξάνεται από δύο σε πέντε χρόνια.
(γ)	Διαφθορά νεαρής γυναίκας ηλικίας κάτω των δεκατριών χρόνων.	153(1)	Ισόβια φυλάκιση (η ποινή παραμένει ως έχει).
(δ)	Απόπειρα διαφθοράς νεαρής γυναίκας ηλικίας κάτω των δεκατριών χρόνων.	153(2)	Η φυλάκιση αυξάνεται από τρία σε επτά χρόνια.
(ε)	Διαφθορά νεαρής γυναίκας ηλικίας δεκατριών χρόνων μέχρι δεκαέξι.	154	Η φυλάκιση αυξάνεται από δύο σε δέκα χρόνια.
(στ)	Διαφθορά γυναίκας ηλίκιας ή με μειωμένο νοητικό.	155	Η φυλάκιση αυξάνεται από δύο σε δώδεκα χρόνια.
(ζ)	Συνουσία μεταξύ αρρένων.	171	Η φυλάκιση αυξάνεται από πέντε σε δέκα χρόνια.
(η)	Συνουσία δια βίας.	172	Η φυλάκιση αυξάνεται από δεκατέσσερα χρόνια σε ισόβια φυλάκιση.
(θ)	Απόπειρες.	173(2)	Η φυλάκιση αυξάνεται από επτά σε δέκα χρόνια.
(ι)	Βαριά σωματική βλάβη.	231	Η φυλάκιση αυξάνεται από επτά σε δέκα χρόνια ή επιβάλλεται η προβλεπόμενη χρηματική ποινή ή και οι δύο ποινές.
(ια)	Τραυματισμός και ανάλογες πράξεις.	234	Η φυλάκιση αυξάνεται από τρία

			σε πέντε χρόνια.
(ιβ)	Κοινή επίθεση.	242	Η φυλάκιση αυξάνεται από ένα σε δύο χρόνια ή επιβάλλεται η προβλεπόμενη χρηματική ποινή ή και οι δύο ποινές.

Σχετικά με το άρθρο 46(δ) της Σύμβασης, όσον αφορά αδικήματα που διαπράττονται εις βάρος ενός παιδιού ή υπό την παρουσία ενός παιδιού, οι Περί Βίας στην Οικογένεια Νόμοι ξεκαθαρίζουν ότι οποιαδήποτε πράξη ή συμπεριφορά η οποία συνιστά βία ή αδικήμα σύμφωνα με συγκεκριμένα άρθρα του Ποινικού Κώδικα, όταν διαπράττεται στην παρουσία ανήλικου μέλους της οικογένειας, θεωρείται βία η οποία ασκείται πάνω του. Αδικήματα του Ποινικού Κώδικα (άρθρα 141, 152, 153(1) και (2), 154, 155, 171, 172, 173(2), 231, 234, 242) θεωρούνται αυξημένης σοβαρότητας από το Δικαστήριο, και δύνανται να επιβάλει αυξημένες ποινές.

Επίσης, ο πρόσφατος Νόμος που αναθεωρεί το νομικό πλαίσιο που διέπει την πρόληψη και καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας (Ν. 91(1)/2014)⁵³ αυξάνει τις προβλεπόμενες ποινές για τα αδικήματα σεξουαλικής φύσης με θύματα ανήλικους.

Όσον αφορά αδικήματα εις βάρος ατόμων που έχουν καταστεί ευάλωτα από συγκεκριμένες συνθήκες, η Επεξηγηματική Έκθεση περιλαμβάνει στα ευάλωτα άτομα έγκυες γυναίκες ή γυναίκες με μικρά παιδιά, άτομα με αναπηρίες, άτομα που ζουν σε αστικές περιοχές, γυναίκες στην πορνεία, άτομα εθισμένοι στα ναρκωτικά, άτομα από άλλη εθνική ή εθνοτική καταγωγή, μετανάστες/τριες συμπεριλαμβανομένων και αυτών χωρίς χαρτιά και πρόσφυγες, άτομα ΛΟΑΤ, άτομα οροθετικά, άστεγους, παιδιά και ηλικιωμένους.

Για τις επιβαρυντικές περιστάσεις που αναφέρονται στο 46β, 46γ, 46ε, 46στ, 46ζ, και 46θ, παρόλο που δεν αναφέρονται όλες ρητά στη νομοθεσία της Κύπρου, με βάση νομολογία μπορούν να ληφθούν υπόψη από το Δικαστήριο, εφόσον δεν αποτελούν ήδη μέρος των συστατικών στοιχείων του αδικήματος. Μέχρι σήμερα αυτό επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια του δικαστή.

⁵³ Ο Περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Σεξουαλικής Κακοποίησης, της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας Νόμος του 2014 (Ν. 91 (I)/2014)
http://www.cylaw.org/nomoi/indexes/2014_1_91.html

Εισήγηση:

- Όλες οι επιβαρυντικές περιστάσεις που αναφέρονται στο Άρθρο 46 της Σύμβασης να συμπεριληφθούν σε νομοθεσία για τη Βία κατά των Γυναικών, ώστε οι δικαστές να τις λαμβάνουν υπόψη σε ποινικές διαδικασίες που αφορούν αδικήματα που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης.

Άρθρο 47 – Ποινές που επιβλήθηκαν από άλλο Μέρος

Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα που προβλέπουν την πιθανότητα να ληφθούν υπόψη οι τελικές ποινές που επιβλήθηκαν από άλλο Μέρος σε σχέση με τα αδικήματα που καθιερώθηκαν σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση κατά τον προσδιορισμό της ποινής

Ο σκοπός του άρθρου αυτού είναι οι προηγούμενες ποινές που επιβλήθηκαν από άλλο συμβαλλόμενο Κράτος σε σχέση με τα αδικήματα που καθορίζονται από την Σύμβαση, να λαμβάνονται υπόψη κατά τον προσδιορισμό της ποινής, αναγνωρίζοντας με αυτό τον τρόπο ότι επαναλαμβανόμενη αξιόποινη συμπεριφορά αποτελεί επιβαρυντικό παράγοντα.

Σύμφωνα με την τροποποίηση του περί Ποινικής Δικονομίας Νόμου (ΚΕΦ.155) για σκοπούς εναρμόνισης με το κοινοτικό δίκαιο⁵⁴, υπάρχει σχετική πρόνοια για συνεκτίμηση προηγούμενων καταδικών που εκδόθηκαν από ποινικά δικαστήρια κρατών μελών της ΕΕ στο άρθρο 80. Συγκεκριμένα:

« 80Α.(1) Το Δικαστήριο κατά την επιμέτρηση της ποινής ή σε οποιοδήποτε άλλο στάδιο της ποινικής διαδικασίας δύναται, μεταξύ άλλων, να λαμβάνει υπόψη και να συνεκτιμά προηγούμενες καταδικαστικές αποφάσεις για πράξεις που συνιστούν αδίκημα σύμφωνα και με τους νόμους της Δημοκρατίας οι οποίες εκδόθηκαν κατά του κατηγορουμένου από δικαστήρια που ασκούν ποινική δικαιοδοσία σε άλλα κράτη μέλη και για τις οποίες διατίθενται επαρκείς κατά την κρίση του Δικαστηρίου πληροφορίες, κατά τον ίδιο τρόπο και στο βαθμό που θα μπορούσε να λάβει υπόψη και να συνεκτιμήσει προηγούμενες καταδικαστικές αποφάσεις που εκδόθηκαν από Δικαστήρια στη Δημοκρατία»

Τονίζεται ωστόσο, ότι η επιμέτρηση προηγούμενων καταδικών περιορίζεται σε καταδίκες που επιβλήθηκαν από δικαστήρια που ασκούν ποινική δικαιοδοσία μόνο σε κράτη μέλη της ΕΕ και η Νομική Υπηρεσία θα πρέπει να διερευνήσει κατά πόσο μπορούν να ληφθούν νομοθετικά ή άλλα μέτρα που να προβλέπουν την πιθανότητα επιμέτρησης προηγούμενων καταδικών που επιβλήθηκαν από άλλα συμβαλλόμενα κράτη στην Σύμβαση, τα οποία όπως δεν είναι κράτη μέλη της ΕΕ.

⁵⁴ Συγκεκριμένα με την, Ευρωπαϊκή Επιτροπή. 'Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή από τα κράτη μέλη της απόφασης-πλαίσιο 2008/675/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 24ης Ιουλίου 2008, για τη συνεκτίμηση των καταδικαστικών αποφάσεων μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης επ' ενκαιρία νέας ποινικής διαδικασίας.' Βρυξέλες, 2014.
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52014DC0312>

Εισήγηση:

- Η Νομική Υπηρεσία θα πρέπει να διερευνήσει κατά πόσο μπορούν να ληφθούν νομοθετικά ή άλλα μέτρα που να προβλέπουν την πιθανότητα επιμέτρησης προηγούμενων καταδικών που επιβλήθηκαν από άλλα συμβαλλόμενα κράτη στην Σύμβαση, τα οποία όπως δεν είναι κράτη μέλη της ΕΕ.

Άρθρο 48 - Απαγόρευση υποχρεωτικών διαδικασιών για εναλλακτικούς τρόπους επίλυσης των διαφορών ή επιβολή ποινής

1 Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να απαγορεύσουν τις υποχρεωτικές διαδικασίες εναλλακτικών τρόπων επίλυσης διαφορών, περιλαμβανομένης της διαμεσολάβησης και του συμβιβασμού, σε σχέση με όλες τις μορφές βίας που καλύπτεται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης.

2 Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι εάν διαταχθεί η καταβολή προστίμου, θα ληφθεί υπόψη η δυνατότητα του δράστη να αναλάβει τις οικονομικές του ή της υποχρεώσεις απέναντι στο θύμα.

Σύμφωνα με την επεξηγηματική έκθεση της Σύμβασης, ειδικότερα στο οικογενειακό δίκαιο, οι μέθοδοι επίλυσης διαφορών είναι μια εναλλακτική λύση αφού θεωρείται ότι γίνεται καλύτερη εξυπηρέτηση των οικογενειακών σχέσεων ούτως ώστε να επιλυθούν οι διαφορές τους. Σε ορισμένα συστήματα, οι διαδικασίες εναλλακτικής επίλυσης διαφορών ή επιβολή ποινής, όπως η διαμεσολάβηση ή συνδιαλλαγή χρησιμοποιούνται επίσης στο ποινικό δίκαιο.

Αν και οι νομοθέτες της Σύμβασης δεν αμφισβητούν τα πλεονεκτήματα αυτών των εναλλακτικών μεθόδων, την ίδια στιγμή τονίζουν και τις αρνητικές συνέπειες που μπορούν να έχουν αυτές οι μέθοδοι στις περιπτώσεις βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας σύμβασης, ειδικότερα εάν η συμμετοχή σε αυτές τις εναλλακτικές μεθόδους επίλυσης διαφορών είναι υποχρεωτική και αντικαθιστά τη δικαστική διαδικασία. Τα θύματα βίας δεν μπορούν να είναι ισότιμα με τους δράστες σε διεργασίες εναλλακτικών επιλύσεων διαφορών. Λόγω της φύσης των αδικημάτων αυτών, που καλύπτονται από το πεδίο της Σύμβασης, τα θύματα πολλές φορές έχουν ένα αίσθημα ντροπής, ανικανότητας και ευπάθειας, ενώ ο δράστης αποπνέει μια αίσθηση δύναμης και κυριαρχίας. Για να αποφευχθεί η εκ νέου ιδιωτικοποίηση της ενδοοικογενειακής βίας και της βίας κατά των γυναικών και για να μπορέσει το θύμα να προσφύγει στη δικαιοσύνη, ενώπιον του δικαστηρίου, η παράγραφος 1 απαιτεί από τα κράτη να απαγορεύσει στο εθνικό τους δίκαιο την υποχρεωτική συμμετοχή σε οποιοδήποτε διαδικασίες εναλλακτικής επίλυσης διαφορών.

Στην Κύπρο δεν επιβάλλεται οποιαδήποτε υποχρεωτική εναλλακτική διαδικασία όπως για παράδειγμα τη Διαμεσολάβηση σε Οικογενειακές Υποθέσεις για τις μορφές βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης αυτής.

Η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 48 αποσκοπεί στην πρόληψη άλλης ακούσιας συνέπειας που μπορεί να έχει στο θύμα η λήψη νομικών μέτρων. Πολλοί από τους δράστες των αδικημάτων που προβλέπονται από τη Σύμβαση είναι μέλη της οικογένειας του θύματος που πολλές φορές είναι και το μοναδικό στήριγμα της οικογένειας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, ο θύτης, να είναι η μόνη πηγή ενός ενδεχομένως περιορισμένου οικογενειακού εισοδήματος. Η καταβολή ενός προστίμου στο δράστη μπορεί, κατά συνέπεια, να επηρεάσει το οικογενειακό εισόδημα ή την ικανότητά του θύτη να πληρώσει το επίδομα διατροφής και να οδηγήσει σε οικονομικές δυσκολίες το θύμα. Ένα τέτοιο μέτρο μπορεί έτσι να παρουσιάσει μια έμμεση τιμωρία προς το θύμα. Ως εκ τούτου, η παράγραφος αυτή απαιτεί από τα κράτη να διασφαλίσουν ότι οποιοδήποτε πρόστιμο επιβάλλει στο δράστη να καταβάλει δεν θα οδηγήσει έμμεσα σε οικονομική δυσκολία το θύμα. Πρέπει να σημειωθεί ότι αυτή η παράγραφος δεν πρέπει να επηρεάζει τις διατάξεις του Άρθρου 45 το οποίο προβλέπει ότι η ποινές που καταβάλλονται στο θύτη πρέπει να είναι αποθαρρυντικές και ισοτίμες με τη βλάβη που υπέστη το θύμα.

Εισήγηση:

- Να αναφέρεται ρητά σε νομοθεσία για τη Βία κατά των Γυναικών ότι οποιοδήποτε πρόστιμο επιβάλλεται στο δράστη από το δικαστήριο να μην οδηγήσει έμμεσα σε οικονομική δυσκολία το θύμα.
- Να τροποποιηθούν οι περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμων του 2000 ως 2015 (Νόμοι 119(I) του 2000 , 212(I) του 2004 και 172(I) του 2015), ούτως ώστε να αναφέρεται ρητά ότι οποιοδήποτε πρόστιμο επιβάλλεται στο δράστη από το δικαστήριο να μην οδηγήσει έμμεσα σε οικονομική δυσκολία το θύμα.

11. Κεφάλαιο VI – Έρευνα, δίωξη, ποινική δικονομία και προστατευτικά μέτρα

Άρθρο 49 – Γενικές υποχρεώσεις

1. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι οι έρευνες και οι δικαστικές διαδικασίες σε σχέση με όλες τις μορφές βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης διεξάγονται χωρίς αδικαιολόγητες καθυστερήσεις ενώ λαμβάνονται υπόψη τα δικαιώματα του θύματος σε όλα τα στάδια της ποινικών διώξεων.
2. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα, σύμφωνα με τις θεμελιώδεις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και λαμβάνοντας υπόψη την κατά φύλο κατανόηση της βίας, για να διασφαλίσουν την αποτελεσματική έρευνα και δίωξη των αδικημάτων που καθιερώνονται με την παρούσα Σύμβαση.

Σκοπός του άρθρου 49 (1) της Σύμβασης είναι να εξασφαλίσει ότι οι έρευνες και δικαστικές διαδικασίες σε σχέση με όλες τις μορφές της βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης πραγματοποιούνται χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση, λαμβάνοντας πάντα υπόψη τα δικαιώματα του θύματος σε όλα τα στάδια των ποινικών διώξεων.

Το άρθρο 15 των Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία) Νόμων του 2000 ως 2015 προνοεί ότι για οποιαδήποτε πράξη βίας με βάση τους εν λόγω νόμους, οι ανακρίσεις θα διεξάγονται και οι υποθέσεις θα εκδικάζονται χωρίς καθυστέρηση. Επίσης, περιλαμβάνει πρόνοιες για προστασία του θύματος κατά την έρευνα όπως η λήψη κατάθεσης από αστυνομικό του ιδίου φύλου (άρθρο 9) ή χρήση οπτικογραφημένης κατάθεσης (άρθρο 10). Σημειώνεται ωστόσο ότι οι πρόνοιες των νόμων αυτών καλύπτουν μόνο περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας.

Οι πρόνοιες του άρθρου 49(1) της Σύμβασης, συμπληρώνονται από το άρθρο 49(2), σύμφωνα με το οποίο τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να διασφαλίσουν την αποτελεσματική έρευνα και δίωξη των αδικημάτων που καλύπτει η Σύμβαση, σύμφωνα με τις θεμελιώδεις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και λαμβάνοντας υπόψη την κατά φύλο κατανόηση της βίας.

Ο Περί της Θέσπισης Ελάχιστων Προτύπων σχετικά με τα Δικαιώματα, την Υποστήριξη και την Προστασία Θυμάτων της Εγκληματικότητας Νόμος του 2016 (Ν. 51(I)/2016), περιέχει αναλυτικές πρόνοιες για προστασία των θυμάτων βίας, κατά την έρευνα και ποινική διαδικασία. Ιδιαίτερης σημασίας για τους σκοπούς της παρούσας Σύμβασης κρίνεται το άρθρο 4 (1) (ζ) και (η) αφού κάθε εμπλεκόμενη υπηρεσία και ή κυβερνητικός οργανισμός κατά την εφαρμογή του περί της Θέσπισης Ελάχιστων Προτύπων σχετικά με τα Δικαιώματα, την Υποστήριξη και την Προστασία Θυμάτων της Εγκληματικότητας Νόμου «διασφαλίζει ότι παρέχεται σε πρόσωπο που υπέστη βία με βάση το φύλο ειδική υποστήριξη και προστασία λόγω του

υψηλού κινδύνου δευτερογενούς και επαναλαμβανόμενης θυματοποίησης, εκφοβισμού και αντεκδίκησης που συνδέονται με τέτοιου είδους βία» και «σε περίπτωση που η βία διαπράττεται στο πλαίσιο στενής σχέσης, παρέχει ειδικά μέρα προστασίας στο θύμα ειδικότερα στην περίπτωση γυναίκας η οπούς είναι εξαρτημένη από το δράστη οικονομικά, κοινωνικά ή όσον αφορά το δικαίωμα διαμονής της».

Εισήγηση:

- Να επεκταθεί η πρόνοια για την χωρίς καθυστέρηση διεξαγωγή ανακρίσεων και εκδίκαση υποθέσεων για περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας ούτως ώστε να καλύπτει όλες τις μορφές βίας κατά των γυναικών.

Άρθρο 50 – Άμεση ανταπόκριση, πρόληψη και προστασία

1 Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι οι αρμόδιες υπηρεσίες επιβολής του νόμου ανταποκρίνονται σε όλες τις μορφές βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης εγκαίρως και καταλλήλως προσφέροντας την αρμόζουσα και άμεση προστασία στα θύματα.

2 Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι οι αρμόδιες υπηρεσίες επιβολής του νόμου ασχολούνται εγκαίρως και καταλλήλως με την πρόληψη και την προστασία κατά όλων των μορφών βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης, περιλαμβανομένης της υιοθέτησης προληπτικών λειτουργικών μέτρων και της συλλογής αποδεικτικών στοιχείων.

Η παράγραφος 1 απαιτεί από τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου να ανταποκρίνονται εγκαίρως και καταλλήλως σε όλες τις μορφές βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης, προσφέροντας επαρκή και άμεση προστασία στα θύματα, ενώ η παράγραφος 2 καλεί τις αρμόδιες υπηρεσίες να υιοθετήσουν προληπτικά μέτρα και άμεση συλλογή αποδεικτικών στοιχείων.

Το άρθρο αυτό απευθύνεται κυρίως στην αστυνομία και τα δικαιώματα και υποχρεώσεις της σε σχέση με τη Βία κατά των Γυναικών. Η συμμόρφωση με την υποχρέωση αυτή περιλαμβάνει, για παράδειγμα, τα εξής:

- Το δικαίωμα της αστυνομίας να εισέλθει σε οποιοδήποτε χώρο όπου βρίσκεται άτομο σε κίνδυνο.
- Την παροχή συμβουλών από την αστυνομία στα θύματα με κατάλληλο τρόπο.
- Άμεση ακρόαση των θυμάτων, από ειδικά εκπαιδευμένο προσωπικό, σε εγκαταστάσεις που είναι ειδικά σχεδιασμένες για τη δημιουργία μιας σχέσης εμπιστοσύνης μεταξύ θύματος και Αστυνομίας.

- Την εξασφάλιση επαρκούς αριθμού γυναικών αστυνομικών συμπεριλαμβανομένων σε θέσεις ευθύνης.

Η Αστυνομία έχει το δικαίωμα άμεσης παρέμβασης σε χώρο όπου βρίσκεται άτομο σε κίνδυνο. Όμως στην πράξη σε περιπτώσεις βίας στην οικογένεια, πολύ συχνά το δικαίωμα αυτό συνδέεται με την συγκατάθεση ή/και καταγγελία του θύματος. Κατά συνέπεια, επηρεάζεται η ικανότητα της Αστυνομίας να συλλέξει αποδεικτικά στοιχεία και να προβεί σε έγκαιρη αξιολόγηση κινδύνου με αποτέλεσμα να τεθεί το θύμα ευάλωτο για επαναθυματοποίηση ή σοβαρής μορφής βίας.

Η παροχή συμβουλών στα θύματα από την Αστυνομία και άλλες εμπλεκόμενες υπηρεσίες καλύπτεται επαρκώς από τον Περί της Θέσπισης Ελάχιστων Προτύπων σχετικά με τα Δικαιώματα, την Υποστήριξη και την Προστασία Θυμάτων της Εγκληματικότητας Νόμο του 2016 (Ν.51(Ι)/2016). Ο νόμος αυτός περιλαμβάνει εκτενή αναφορά στις υποχρεώσεις της Αστυνομίας για ατομική αξιολόγηση του θύματος με σκοπό, μεταξύ άλλων, τον προσδιορισμό των ειδικών αναγκών προστασίας του.

Όσον αφορά την εκπαίδευση επαγγελματιών, η νομοθεσία μας κάνει γενική αναφορά σε εκπαιδεύσεις κρατικών λειτουργών. Για παράδειγμα, στους Περί Βίας στην Οικογένεια Νόμους αναφέρεται ότι η Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια θα προβαίνει στην ενημέρωση και διαφώτιση των επαγγελματιών με διάφορα μέσα (άρθρο 7(β)). Ο Περί Προστασίας Δικαιωμάτων θυμάτων Εγκληματικότητας Νόμος προβλέπει στο Άρθρο 24 τη γενική και ειδική εκπαίδευση και κατάρτιση κρατικών λειτουργών που έρχονται σε επαφή με θύματα. Τέλος, το άρθρο 54 του Περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Σεξουαλικής Κακοποίησης Παιδιών Νόμου αναφέρει ότι «οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες έχουν υποχρέωση να προωθούν την τακτική κατάρτιση των υπαλλήλων που ενδέχεται να έλθουν σε επαφή με παιδιά, θύματα κακοποίησης ή εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένων των αστυνομικών που εργάζονται στην πρώτη γραμμή, με σκοπό να τους διευκολύνουν να εντοπίζουν τα θύματα και τα δυνητικά θύματα σεξουαλικής κακοποίησης ή εκμετάλλευσης».

Όσον αφορά το δικαίωμα του θύματος να προβεί σε καταγγελία ή να λαμβάνει οποιαδήποτε βοήθεια από την Αστυνομία ή άλλη εμπλεκόμενη υπηρεσία, από άτομο του ίδιου φύλου, καλύπτεται από το Άρθρο. 9 των Περί Βίας στην Οικογένεια Νόμων ως εξής:

9. Σε περίπτωση καταγγελίας η κατάθεση του θύματος λαμβάνεται από αστυνομικό του ίδιου φύλου, εκτός αν ζητηθεί διαφορετικά από το θύμα ή τον οικογενειακό σύμβουλο όταν το θύμα είναι ανήλικο πρόσωπο.

Και από τον Περί Προστασίας Δικαιωμάτων θυμάτων Εγκληματικότητας Νόμο:

22 (2) (δ) κάθε συνέντευξη θύματος σεξουαλικής βίας, βίας με βάση το φύλο ή βίας στο πλαίσιο στενών σχέσεων, διεξάγεται από πρόσωπο του ίδιου με το θύμα φύλου, εφόσον το επιθυμεί το θύμα, εφόσον δεν θίγεται η πορεία της ποινικής διαδικασίας.

23 (3) Με την επιφύλαξη των δικαιωμάτων της υπεράσπισης του κατηγορούμενου, οι διωκτικές αρχές διασφαλίζουν ότι, στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας, οι συνεντεύξεις με το παιδί θύμα –

(γ) διεξάγονται, εφόσον είναι αναγκαίο, από επαγγελματία εκπαιδευμένο προς το σκοπό αυτό ή με τη βοήθειά του και από πρόσωπο του ιδίου με το παιδί φύλου·

Εισήγηση:

- Παρόλο που οι διατάξεις του άρθρου 50 καλύπτονται εν μέρη από υφιστάμενες νομοθεσίες, θα πρέπει να ενταχθεί εξολοκλήρου σε νομοθεσία για τη Βία κατά των Γυναικών, ούτως ώστε να καλύπτει θύματα όλων των μορφών βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης.

Άρθρο 51 – Αξιολόγηση κινδύνου και διαχείριση κινδύνου

1. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι η αξιολόγηση του κινδύνου φονικότητας, της σοβαρότητας της κατάστασης και του κινδύνου επαναλαμβανόμενης βίας διεξάγεται από όλες τις σχετικές αρχές ώστε να διαχειριστούν τον κίνδυνο και εάν είναι απαραίτητο να παρέχουν συντονισμένη ασφάλεια και υποστήριξη.

2. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι η αξιολόγηση που αναφέρεται στην παράγραφο 1 λαμβάνει δεόντως υπόψη, σε όλα τα στάδια της έρευνας και της εφαρμογής προστατευτικών μέτρων, το γεγονός ότι οι αυτουργοί των πράξεων βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης έχουν στην κατοχή τους ή έχουν πρόσβαση σε πυροβόλα όπλα.

Το άρθρο 51 της Σύμβασης δίνει έμφαση στην ασφάλεια του θύματος που έχει υποστεί οποιοδήποτε τύπο βίας. Η ασφάλεια του θύματος αποτελεί υψίστης προτεραιότητας σε κάθε διαδικασία που παρέχεται από τις αρμόδιες υπηρεσίες. Ως εκ τούτου, η Σύμβαση τονίζει την υποχρέωση που έχουν όλες οι αρμόδιες αρχές, χωρίς αυτές να περιορίζονται στην Αστυνομία, να δημιουργήσουν ένα τυποποιημένο σχέδιο δράσης το οποίο θα προϋποθέτει την διατμηματική συνεργασία μεταξύ τους αλλά και μια αποτελεσματική διαχείριση και αξιολόγηση του κινδύνου που διατρέχει το θύμα (νοείται ότι κάθε περίπτωση/υπόθεση πρέπει να εξετάζεται ξεχωριστά).

Το νομικό πλαίσιο στην Κύπρο δεν προνοεί κανέναν μηχανισμό αξιολόγησης και διαχείρισης του κινδύνου για πιθανή θυματοποίηση ή/και επαναθυματοποίηση.

Συγκεκριμένα, οι Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμοι του 2000 ως 2015 προνοούν την ύπαρξη,

- α) **Οικογενειακού Συμβούλου** που έχει ως αρμοδιότητες, να «δέχεται παράπονα σχετικά με πιθανή άσκηση βίας και να διεξάγει τις αναγκαίες έρευνες, να συμβουλεύει και να

μεσολαβεί για την απάμβλυνση προβλημάτων της οικογένειας που πιθανόν να οδηγήσαν ή δυνατό να οδηγήσουν στην άσκηση βίας» παρόλα αυτά δεν προνοεί ούτε αναφέρεται συγκεκριμένα σε κάποια διαδικασία αξιολόγησης του κινδύνου για την θυματοποίηση ή/και θυματοποίηση του παραπονούμενου αλλά **περιορίζεται μόνο** στην διερεύνηση της «οικονομικής κατάστασης της οικογένειας γενικά και του δράστη ειδικά στην περίπτωση που ενδέχεται να εκδοθεί διάταγμα αποκλεισμού» και γύρω από «τη διαμονή του κατηγορούμενου ή της οικογένειάς του σε περίπτωση έκδοσης διατάγματος αποκλεισμού».[3] (άρθρο 6)

β) Συμβουλευτική Επιτροπή με σκοπό την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας στην οικογένεια που έχει ως γενικές αρμοδιότητες την επιμόρφωση και την ενημέρωση των επαγγελματιών που χειρίζονται τις υποθέσεις αυτές και ταυτόχρονα να αξιολογεί την αποτελεσματικότητα των αρμόδιων υπηρεσιών αλλά και το αν τηρούνται οι νομοθεσίες των Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμων του 2000 ως 2015 Παρόλα αυτά, η Επιτροπή δεν έχει εκτελεστική εξουσία παρά μόνο συμβουλευτική, με αποτέλεσμα το κράτος να είναι η μόνη υπεύθυνη δύναμη για το εάν θα υιοθετήσει και υλοποιήσει τις εισηγήσεις και προτάσεις της Επιτροπής (άρθρο 7).

γ) Πολυθεματική ομάδα «με μέλη πρόσωπα τα οποία κατέχουν τα αναγκαία προσόντα και την αναγκαία πείρα για την παροχή συμβουλών, απόψεων, γνωματεύσεων, καθώς και κάθε άλλης βοήθειας, αναφορικά με την καλύτερη μεταχείριση ανηλίκων ή άλλων προσώπων τα οποία είναι θύματα βίας». (άρθρο 8)

Παρά τα πιο πάνω, **δεν υπάρχει μια κοινή στρατηγική ή ένας μηχανισμός** που να χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση κινδύνου του θύματος από τις υπηρεσίες, αλλά ούτε και διατμηματική συνεργασία για την διεκπεραίωση των αναγκαίων ενεργειών για την άμεση παροχή βοήθειας και την προστασία των θυμάτων από τους σχετικούς φορείς.

Η δεύτερη παράγραφος του συγκεκριμένου άρθρου, επεκτείνει την υποχρέωση των κρατών να εξασφαλίσουν ότι η αξιολόγηση του κινδύνου που αναφέρεται στην πρώτη παράγραφο του παρόντος άρθρου θα λαμβάνει υπόψη αξιόπιστες πληροφορίες σχετικά με την κατοχή πυροβόλων όπλων από δράστες. Η κατοχή πυροβόλων όπλων από τους δράστες αποτελεί όχι μόνο ένα ισχυρό μέσο για να ασκήσει έλεγχο επί των θυμάτων, αλλά επίσης αυξάνει τον κίνδυνο της ανθρωποκτονίας. Η Κύπρος δεν αποτελεί εξαίρεση σε περιστατικά ενδοοικογενειακή βίας που διαπράχθηκαν με τη χρήση όπλων. Για το λόγο αυτό, οι νομοθέτες θεωρούν απαραίτητο και υποχρεώνουν τα Κράτη να εξασφαλίσουν ότι σε κάθε εκτίμηση του κινδύνου θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη, σε όλα τα στάδια της έρευνας και της εφαρμογής των προστατευτικών μέτρων, η (νόμιμη ή παράνομη) κατοχή ή πρόσβαση σε όπλα, προκειμένου να διασφαλιστεί η ασφάλεια των θυμάτων.

[3] Οι όροι αναφοράς για τους Συμβούλους οικογενειακής βίας δεν ορίζονται ούτε από τον Νόμο Περί Βίας στην Οικογένεια ούτε από το Εγχειρίδιο Διατμηματικών Διαδικασιών με αποτέλεσμα πολλοί από αυτούς τους συμβούλους να είναι απλώς υπάλληλοι των ΥΚΕ χωρίς να κατέχουν την αναγκαία τεχνογνωσία, κατάρτιση και πείρα στην αντιμετώπιση περιστατικών ενδοοικογενειακής βία.

Σύμφωνα με την Τεχνική Επιτροπή, στην Κύπρο, δεν υπάρχει καμία συγκεκριμένη νομοθεσία που να εστιάζεται στον έλεγχο για τυχόν κατοχή όπλου από δράστη ενδοοικογενειακής βίας. Σύμφωνα με την Αστυνομία Κύπρου, στην περίπτωση κατόχου/ιδιοκτήτη όπλου, εκτιμάται ότι πρακτικά υπάρχουν τρόποι αφαίρεσης/κατάσχεσης του όποιου πυροβόλου όπλου, αλλά χρειάζεται και εξεύρεση τρόπου άμεσης νόμιμης αφαίρεσης του όπλου από την Αστυνομία, πράγμα που ενδεχομένως να προϋποθέτει σχετική νομική ρύθμιση. Στην περίπτωση αυτουργού που έχει πρόσβαση σε πυροβόλο όπλο που ανήκει σε άλλο πρόσωπο (συγγενή/φίλο) υφίστανται πρόσθετα προβλήματα στην αφαίρεση τέτοιου όπλου, και τούτο θα πρέπει να τύχει ειδικής ρύθμισης.

Εισήγηση:

- Να ενταχθεί σχετική πρόνοια για αξιολόγηση και διαχείριση του κινδύνου σε νομοθεσία για τη Βία κατά των Γυναικών.
- Εφαρμογή του άρθρου 8 των Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμων του 2000 ως 2015 (Νόμοι 119(I) του 2000 , 212(I) του 2004 και 172(I) του 2015 για ενεργοποίηση των πολυθεματικών ομάδων.

Άρθρο 52 - Έκτακτα απαγορευτικά μέτρα

Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι οι αρμόδιες αρχές έχουν την εξουσία να διατάξουν, σε περιπτώσεις άμεσου κινδύνου, έναν δράστη ενδοοικογενειακής βίας να εγκαταλείψει την κατοικία του θύματος ή του ατόμου που βρίσκεται σε κίνδυνο για αρκετό χρονικό διάστημα και να απαγορεύσουν στο δράστη να εισέλθει στην κατοικία ή να επικοινωνήσει με το θύμα ή το άτομο που βρίσκεται σε κίνδυνο. Τα μέτρα που λαμβάνονται σύμφωνα με το παρόν άρθρο θα δίνουν προτεραιότητα στην ασφάλεια των θυμάτων ή των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο.

Στα πλαίσια των Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμων υπάρχουν σχετικές πρόνοιες που καλύπτουν το θέμα ασφάλειας των θυμάτων ή των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο (βλ. άρθρο 53). Ο νόμος, ωστόσο, δεν προβλέπει έκτακτα μέτρα όπως αυτά ορίζονται στη Σύμβαση και περιγράφονται στην Επεξηγηματική Έκθεση (σελ. 44). Η διάταξη αυτή καθιερώνει την υποχρέωση του κράτους και των αρμόδιων αρχών να εξασφαλίσουν την άμεση σωματική απόσταση μεταξύ του θύματος και του δράστη χωρίς να πρέπει το θύμα να εγκαταλείψει την οικογενειακή κατοικία, λαμβάνοντας υπόψη ότι συχνά συνοδεύεται από μικρά παιδιά.

Θεωρούμε ότι το άρθρο 22 των Περί Βίας στην Οικογένεια Νόμων, οι οποίοι προβλέπουν την έκδοση προσωρινού διατάγματος αποκλεισμού υπόπτου ή απομάκρυνσης θύματος, δεν αποτελεί έκτακτο μέτρο όπως αυτό ορίζεται από τη Σύμβαση γιατί αδυνατεί να παρέχει άμεση προστασία και ασφάλεια στο θύμα λόγω της χρονοβόρας διαδικασίας για έκδοση του. Για την αποτελεσματική και άμεση προστασία του θύματος σε περιπτώσεις αποδεδειγμένης βίας (με άμεση παρέμβαση στην Αστυνομίας), υπάρχει ανάγκη έκτακτων μέτρων (π.χ.

προσωποκράτησης του θύτη για τουλάχιστον μία εβδομάδα) ούτως ώστε να δοθεί ο απαραίτητος χρόνος στο θύμα να προχωρήσει με τη διαδικασία έκδοσης προσωρινού διατάγματος.

Εισήγηση:

- Τροποποίηση των Περί βίας στην Οικογένεια Νόμων ώστε να δίνεται η εξουσία στις αρμόδιες αρχές (π.χ. στην Αστυνομία) για άμεση απομάκρυνση ή αποκλεισμού του θύτη μέχρι το θύμα να προχωρήσει με τη διαδικασία έκδοσης προσωρινού διατάγματος .

Άρθρο 53 – Περιοριστικά ή προστατευτικά μέτρα

1. Τα Μέρη θα λάβουν απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι κατάλληλες περιοριστικές ή προστατευτικές εντολές διατίθενται για τα θύματα όλων των μορφών βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης.

2. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι οι περιοριστικές ή προστατευτικές εντολές που αναφέρονται στην παράγραφο 1:

- είναι διαθέσιμες για άμεση προστασία και χωρίς περιττά οικονομικά ή διοικητικά εμπόδια για το θύμα,
- έχουν εκδοθεί για συγκεκριμένη περίοδο ή έως ότι τροποποιηθούν ή αποσυρθούν,
- όπου είναι απαραίτητο, έχουν εκδοθεί σε ex parte (μονομερή) βάση που έχει άμεση ισχύ,
- διατίθενται ανεξάρτητα από, ή μαζί με, άλλες νομικές διαδικασίες,
- επιτρέπεται να παρουσιαστούν σε επόμενες νομικές διαδικασίες.

3. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι οι παραβιάσεις των περιοριστικών ή προστατευτικών εντολών που εκδόθηκαν σύμφωνα με την παράγραφο 1 θα υπόκεινται σε αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές ποινικές ή άλλες νομικές κυρώσεις.

Η πρώτη παράγραφος προβλέπει κατάλληλα περιοριστικά ή προστατευτικά μέτρα για τα θύματα **όλων των μορφών βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης**. Επιπλέον, θεσπίζει μια σειρά κριτηρίων για τέτοια μέτρα για να εξασφαλιστεί ότι εξυπηρετούν το σκοπό τους και προσφέρουν με αποτελεσματικό τρόπο την προστασία του θύματος από περαιτέρω πράξεις βίας.

Περιοριστικά και προστατευτικά μέτρα προβλέπονται από τους Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία) Νόμους του 2000 ως 2015. Συγκεκριμένα, η νομοθεσία προβλέπει τα πιο κάτω προστατευτικά μέτρα:

- Άρθρο 21 - Διάταγμα απομάκρυνσης ανήλικου
- Άρθρο 22 - Προσωρινό διάταγμα αποκλεισμού υπόπτου ή απομάκρυνσης θύματος.
- Άρθρο 23 - Διάταγμα αποκλεισμού

Η παράγραφος 2 του άρθρου αυτού περιέχει μια σειρά από προδιαγραφές για διατάγματα προστασίας ή/και αποκλεισμού. Η πρώτη απαιτεί όπως τα διατάγματα προσφέρουν **άμεση προστασία** και να είναι διαθέσιμα χωρίς αδικαιολόγητη οικονομική ή διοικητική επιβάρυνση στα θύματα. Αυτό σημαίνει ότι το διάταγμα θα πρέπει να τεθεί σε ισχύ αμέσως μετά από την έκδοση του από το Δικαστήριο και να είναι διαθέσιμο χωρίς χρονοβόρες δικαστικές διαδικασίες.

Το άρθρο 22 των Περί Βίας στην Οικογένεια Νόμων δεν έχει αποτελεσματική εφαρμογή γιατί αδυνατεί να παρέχει **άμεση προστασία και ασφάλεια** στο θύμα λόγω της χρονοβόρας διαδικασίας για έκδοση προσωρινού διατάγματος. Για την αποτελεσματική και άμεση προστασία του θύματος σε περιπτώσεις αποδεδειγμένης βίας (με άμεση παρέμβαση στην Αστυνομίας), υπάρχει ανάγκη έκτακτων μέτρων (π.χ. προσωποκράτησης του θύτη για τουλάχιστον μία εβδομάδα), ούτως ώστε να δοθεί ο απαραίτητος χρόνος στο θύμα να προχωρήσει με τη διαδικασία έκδοσης προσωρινού διατάγματος.

Όσον αφορά την έκδοση προσωρινού διατάγματος σε ex parte (μονομερή) βάση με άμεση ισχύ, εισήγηση μας είναι όπως εφαρμοστεί το άρθρο 22 των Περί της Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμων, **οπότε το Δικαστήριο, μετά από αίτημα μέλους της οικογένειας, ή της αστυνομίας, ή του κατηγορού, ή του Οικογενειακού Συμβούλου, ή άλλου προσώπου που ενεργεί για λογαριασμό οποιουδήποτε από αυτούς**, θα μπορεί να εκδίδει τα εν λόγω διατάγματα αποκλεισμού υπόπτου.

Επιπλέον, η δυνατότητα έκδοσης προσωρινού ή άλλου περιοριστικού ή άλλου διατάγματος **δεν πρέπει** να συνδέεται με πιθανή επίσημη καταγγελία του θύματος και την καταχώριση ποινικής δίωξης εναντίον υπόπτου. Για παράδειγμα, σε χώρες όπου υπάρχουν περιοριστικά και προστατευτικά μέτρα, έρευνες έχουν δείξει ότι πολλά θύματα διστάζουν να αιτηθούν για αυτά επειδή δεν είναι έτοιμες να προβούν σε ποινικές διαδικασίες εναντίον του υπόπτου.

Όσον αφορά την παράγραφο 3 του άρθρου που προβλέπει αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές κυρώσεις για κάθε παραβίαση περιοριστικών και προστατευτικών μέτρων, το άρθρο 23 (7) των Περί της Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμων προβλέπει ποινή φυλάκισης μέχρι **δύο έτη**.

Εισήγηση:

- Εφαρμογή του άρθρου 22 των Περί της Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμων, οπότε το Δικαστήριο, μετά από αίτημα μέλους της οικογένειας, ή της αστυνομίας, ή του κατηγορού, ή του Οικογενειακού Συμβούλου, ή άλλου προσώπου που ενεργεί για λογαριασμό οποιουδήποτε από αυτούς, θα μπορεί να εκδίδει τα εν λόγω διατάγματα αποκλεισμού υπόπτου.
- Ένταξη των προνοιών του Άρθρου 53 σε νομοθεσία για τη Βία κατά των Γυναικών ώστε να καλύπτονται θύματα όλων των μορφών βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης.

Άρθρο 54 – Έρευνες και αποδεικτικά στοιχεία

Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι, σε όλες τις αστικές ή ποινικές διαδικασίες, τα αποδεικτικά στοιχεία που σχετίζονται με το σεξουαλικό ιστορικό και τη συμπεριφορά του θύματος θα επιτρέπονται μόνο όταν είναι σχετικά και απαραίτητα.

Πολλές φορές αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με το σεξουαλικό ιστορικό και τη συμπεριφορά ενός θύματος αποτελούν αντικείμενα εκμετάλλευσης σε ποινικές διαδικασίες με σκοπό να δυσφημιστούν τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν από το θύμα και να αμφισβητηθεί η αξιοπιστία του θύματος, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις σεξουαλικής βίας και βιασμού.

Στο άρθρο 54 οι νομοθέτες τονίζουν ότι οποιεσδήποτε προηγούμενες σεξουαλικές συμπεριφορές του θύματος δεν μπορούν να θεωρηθούν ως δικαιολογία για πράξεις βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας επιτρέποντας την απαλλαγή του δράστη ή μείωση της ευθύνης του.

Στην Κύπρο η αποδεκτότητα της σεξουαλικής ιστορίας του θύματος στο δικαστήριο εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη διακριτική ευχέρεια του δικαστή και δεν υπάρχουν σχετικοί κανόνες που να τη ρυθμίζουν.

Εισήγηση:

- Να ενταχθεί το Άρθρο 54 σε νομοθεσία για τη Βία κατά των Γυναικών ώστε η αποδεκτότητα αποδεικτικών στοιχείων που σχετίζονται με τη σεξουαλική ιστορία και συμπεριφορά του θύματος σε όλες τις αστικές ή ποινικές διαδικασίες να μην εξαρτάται εξ' ολοκλήρου στη διακριτική ευχέρεια του δικαστή.

Άρθρο 55 - Ex parte (μονομερείς) και ex officio (αυτεπάγγελτες) διαδικασίες

1 Τα Μέρη θα διασφαλίσουν ότι οι έρευνες ή η δίωξη αδικημάτων που καθιερώθηκαν με τα Άρθρα 35, 36, 37, 38 και 39 της παρούσας Σύμβασης δεν θα εξαρτώνται εξ' ολοκλήρου από μια αναφορά ή καταγγελία που υπεβλήθη από το θύμα εάν το αδίκημα διεπράχθη ολόκληρο ή εν μέρει στην επικράτειά του και οι διαδικασίες μπορεί να εξακολουθήσουν ακόμη και αν το θύμα αποσύρει τη δήλωση ή την καταγγελία του ή της.

2 Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από την εσωτερική τους νομοθεσία, τη δυνατότητα κρατικοί και μη-κρατικοί οργανισμοί και σύμβουλοι ενδοοικογενειακής βίας να βοηθούν ή/και αν υποστηρίζουν τα θύματα, κατ' αίτημά τους, κατά τη διάρκεια των ερευνών και των δικαστικών διαδικασιών σχετικά με όλα τα αδικήματα που καθιερώνονται σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση.

Ο σκοπός των διατάξεων του άρθρου 55 είναι να διευκολύνει τη διεξαγωγή ποινικών ερευνών και διαδικασιών από τις αρμόδιες αρχές χωρίς να τοποθετείται το βάρος στο θύμα. Δηλαδή, η παράγραφος 1 θέτει την υποχρέωση στα κράτη να εξασφαλίσουν ότι οι έρευνες δεν θα εξαρτώνται εξ' ολοκλήρου στην καταγγελία και στην μαρτυρία του θύματος. Επιπλέον οι διαδικασίες που βρίσκονται σε εξέλιξη μπορούν να συνεχιστούν ακόμα και σε περιπτώσεις που το θύμα αποσύρει την καταγγελία του. Η συγκεκριμένη παράγραφος τονίζει ότι οι ποινικές έρευνες και διαδικασίες που αφορούν τα αδικήματα σχετικά με τα άρθρα 35-39 είναι υποχρέωση και ευθύνη του κράτους και των αρμοδίων αρχών. Η διάταξη αυτή υποχρεώνει την Αστυνομία να ενεργεί με τέτοιο τρόπο ώστε να συλλέγει αποδεικτικά στοιχεία όπως μαρτυρίες, ιατρικά στοιχεία κ.α. προκειμένου η υπόθεση να μη βασίζεται στην μαρτυρία του θύματος. Το συγκεκριμένο άρθρο είναι εξαιρετικής σημασίας για τα δεδομένα της Κύπρου αφού σύμφωνα με έρευνα⁵⁵ υπάρχει υψηλό ποσοστό πρόωρης λήξης (attrition) σε υποθέσεις βίας στην οικογένεια λόγω απόσυρσης καταγγελιών από τα θύματα⁵⁶.

Η απουσία υποστηρικτικού συστήματος για θύματα βίας κατά τη διάρκεια των ερευνών και των δικαστικών διαδικασιών συνδέεται άμεσα με την πρόωρη λήξη και απόσυρση καταγγελιών από θύματα. Η παράγραφος 2 διασφαλίζει το υποστηρικτικό σύστημα για τα θύματα βίας από κρατικούς φορείς και μη κυβερνητικούς οργανισμούς.

Εισήγηση:

- Ένταξη της παραγράφου 1 σε νομοθεσία για τη Βία κατά των Γυναικών και τροποποίηση των Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμων του 2000 ως 2015 (Νόμοι 119(I) του 2000 , 212(I) του 2004 και 172(I) του 2015),

⁵⁵Βέης, Κωνσταντίνος, 'Η ποινική εξέλιξη περιστατικών βίας στην οικογένεια: προεκτάσεις και ζητήματα που εγείρονται.' *Επιθεώρηση Κυπριακού Και Ευρωπαϊκού Δικαίου* 11 (2010):102-126. Δικαιονομία-Νομικές εκδόσεις

⁵⁶Ibid. (βλ. σελ.67)

ώστε να διευκολύνει τη διεξαγωγή ποινικών ερευνών και διαδικασιών από τις αρμόδιες αρχές χωρίς να τοποθετείται το βάρος στο θύμα.

- Επιπλέον, να ενταχθεί η παράγραφος 2 σε νομοθεσία για τη Βία κατά των Γυναικών και τροποποίηση των Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμων του 2000 ως 2015, ώστε οποιαδήποτε οργάνωση, ίδρυμα, σωματείο ή μη κυβερνητική οργάνωση, η οποία έχει στο καταστατικό της ως σκοπό την στήριξη και προστασία θυμάτων των αδικημάτων που προβλέπονται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης να μπορεί, εφόσον το θύμα συναινεί σε αυτό, να βοηθά και να στηρίζει το θύμα κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας.

Άρθρο 56 – Μέτρα προστασίας

1. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να προστατεύσουν τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των θυμάτων, περιλαμβανομένων των ειδικών αναγκών τους ως μάρτυρες, σε όλα τα στάδια των ερευνών και των δικαστικών διαδικασιών και ιδιαίτερα:

(α) φροντίζοντας για την προστασία τους, καθώς και για την προστασία των οικογενειών και των μαρτύρων τους, από εκφοβισμό, αντίποινα και επαναλαμβανόμενη θυματοποίηση,

(β) διασφαλίζοντας ότι τα θύματα ενημερώνονται, τουλάχιστον σε περιπτώσεις όπου τα θύματα και η οικογένεια μπορεί να διατρέχουν κίνδυνο, όταν ο δράστης αποδράσει ή αφηθεί προσωρινά ή οριστικά ελεύθερος,

(γ) ενημερώνοντάς τα, σύμφωνα με τις συνθήκες που προβλέπονται από την εσωτερική νομοθεσία, για τα δικαιώματά τους και τις υπηρεσίες που έχουν στη διάθεσή τους και την παρακολούθηση που γίνεται στις καταγγελίες τους, για τις κατηγορίες, τη γενική πρόοδο της έρευνας ή των δικαστικών διαδικασιών και το ρόλο τους σε αυτές, καθώς και για το αποτέλεσμα της υπόθεσής τους,

(δ) παρέχοντας στα θύματα τη δυνατότητα, με τρόπο σύμφωνο με τους διαδικαστικούς κανόνες της εσωτερικής νομοθεσίας, να ακουστούν, να παρέχουν στοιχεία και να παρουσιάσουν τις απόψεις, τις ανάγκες και τις ανησυχίες τους, άμεσα ή μέσω ενδιάμεσου και να ληφθούν υπόψη,

(ε) παρέχοντας στα θύματα τις κατάλληλες υπηρεσίες υποστήριξης ώστε τα δικαιώματα και τα συμφέροντά τους να παρουσιάζονται δεόντως και να λαμβάνονται υπόψη,

(στ) διασφαλίζοντας ότι μπορούν να υιοθετηθούν μέτρα για την προστασία του απορρήτου και της εικόνας του θύματος,

(ζ) διασφαλίζοντας ότι η επικοινωνία ανάμεσα στα θύματα και τους δράστες εντός των χώρων του δικαστηρίου και της υπηρεσίας επιβολής του νόμου αποφεύγεται όπου είναι δυνατό,

(η) παρέχοντας στα θύματα ανεξάρτητους και ικανούς διερμηνείς όταν τα θύματα είναι μέρη σε δικαστικές διαδικασίες ή όταν παρέχουν στοιχεία,

(θ) δίνοντας στα θύματα τη δυνατότητα να καταθέσουν, σύμφωνα με τους κανόνες που προβλέπονται από την εσωτερική τους νομοθεσία, στην αίθουσα του δικαστηρίου χωρίς να παρίστανται ή τουλάχιστον χωρίς την παρουσία του υποτιθέμενου δράστη, ιδιαίτερα με τη χρήση κατάλληλων τεχνολογιών επικοινωνίας, όπου διατίθενται.

2. Σε ένα παιδί θύμα και ένα παιδί μάρτυρα πράξεων βίας κατά γυναικών και ενδοοικογενειακής βίας, θα παρέχονται, όπου χρειάζεται, ειδικά μέτρα προστασίας λαμβάνοντας υπόψη το συμφέρον του παιδιού.

Η διάταξη αυτή εμπνέεται από το άρθρο 31, παράγραφος 1 της Σύμβασης για την Προστασία των Παιδιών από τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση και Σεξουαλική κακοποίηση (Σύμβαση Λανζαρότε). Η παράγραφος 1 της Σύμβασης Λανζαρότε περιέχει ένα μη εξαντλητικό κατάλογο των διαδικασιών που αποσκοπούν στην προστασία των θυμάτων όλων των μορφών βίας που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Σύμβασης σε όλα τα στάδια των ποινικών ερευνών και διαδικασιών.

Η διατάξεις του άρθρου 56 καλύπτονται επαρκώς από τις πιο κάτω νομοθεσίες:

- Ο Περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Σεξουαλικής Κακοποίησης, της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας Νόμος του 2014 (Ν.91(Ι)/2014).
- Ο Περί της Θέσπισης Ελάχιστων Προτύπων σχετικά με τα Δικαιώματα, την Υποστήριξη και την Προστασία Θυμάτων της Εγκληματικότητας Νόμος του 2016 (Ν.51(Ι)/2016).
- Οι Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμοι του 2000 ως 2015 (Νόμοι 119(Ι) του 2000 , 212(Ι) του 2004 και 172(Ι) του 2015).Ο Περί Προστασίας Μαρτύρων Νόμος του 2001 (Ν. 95(Ι)/2001).

Εισήγηση:

- Παρόλο που οι πρόνοιες του άρθρου 56 καλύπτονται επαρκώς από υφιστάμενες νομοθεσίες συνιστούμε όπως το άρθρο ενταχθεί σε συγκεκριμένη νομοθεσία για τη Βία κατά των Γυναικών.

Άρθρο 57 – Νομική βοήθεια

Τα Μέρη θα παρέχουν το δικαίωμα νομικής αρωγής και δωρεάν νομικής βοήθειας στα θύματα σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από την εσωτερική τους νομοθεσία.

Σε πολλές περιπτώσεις, είναι δύσκολο για τα θύματα να έχουν πρόσβαση στα ένδικα μέσα, λόγω του υψηλού κόστους. Για το λόγο αυτό, η Σύμβαση θεωρεί απαραίτητη την υποχρέωση των κρατών να παρέχουν το δικαίωμα σε νομική βοήθεια και σε δωρεάν νομική βοήθεια για τα θύματα υπό τους όρους που προβλέπονται από την εσωτερική τους νομοθεσία.

Στην Κύπρο καλύπτεται το δικαίωμα νομικής αρωγής από τον Περί Νομικής Αρωγής Νόμο του 2002 (Ν.165(I)2002) που εφαρμόζεται σε διαδικασίες παραβίασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και σε Οικογενειακές υποθέσεις, μεταξύ άλλων.

Η νομική αρωγή με βάση τον Περί Νομικής Αρωγής Νόμο περιλαμβάνει **συμβουλή , βοήθεια και αντιπροσώπευση**.

Ωστόσο, για την εξασφάλιση δωρεάν νομικής αρωγής λαμβάνεται υπόψη το κατά πόσο η οικονομική κατάσταση του/της αιτητή/ριας και, στην περίπτωση που ο/η αιτητής/ριας είναι εξαρτώμενο μέλος οικογένειας, η οικονομική κατάσταση της οικογένειας του/της , δεν του/της επιτρέπει να εξασφαλίσει νομική αρωγή.

Εισήγηση:

- Κάθε θύμα, ανεξάρτητα από την προθυμία του να συνεργαστεί με τις διωκτικές αρχές, για την ποινική έρευνα, δίωξη ή δίκη, έχει δικαίωμα άμεσης πρόσβασης σε νομικές συμβουλές σε κάθε στάδιο της διαδικασίας και σε περίπτωση που δεν έχει επαρκείς πόρους έχει δικαίωμα σε δωρεάν νομική αρωγή.
- Αιτήσεις για νομική αρωγή σε σχέση με αδικήματα που καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης να εξετάζονται με προτεραιότητα και να εξετάζεται η οικονομική κατάσταση του θύματος μόνο και όχι της οικογένειας.
- Επιπλέον, οποιαδήποτε οργάνωση, ίδρυμα, σωματείο ή μη κυβερνητική οργάνωση, η οποία έχει στο καταστατικό της ως σκοπό την στήριξη και προστασία θυμάτων των αδικημάτων που προβλέπονται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης να μπορεί, εφόσον το θύμα συναινεί σε αυτό, να βοηθά και να στηρίζει το θύμα κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας.

Άρθρο 58 – Χρόνος παραγραφής

Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά και άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι ο χρόνος παραγραφής για την έναρξη οποιωνδήποτε νομικών διαδικασιών αναφορικά με τα αδικήματα που καθιερώνονται σύμφωνα με τα Άρθρα 36, 37, 38 και 39 της παρούσας Σύμβασης θα συνεχίζεται για μια χρονική περίοδο που είναι επαρκής και ανάλογη με τη βαρύτητα του εν λόγω αδικήματος, για να επιτρέπεται η επαρκής κίνηση των διαδικασιών αφού το θύμα ενηλικιωθεί.

Σύμφωνα με την επεξηγηματική έκθεση, το άρθρο 58 προβλέπει ότι ο χρόνος παραγραφής για την έναρξη νομικών διαδικασιών συνεχίζει να τρέχει για ένα επαρκές χρονικό διάστημα ούτως ώστε να επιτρέψει στο θύμα να κινήσει νομικές διαδικασίες, εφόσον έχει ενηλικιωθεί.. Ως εκ τούτου, η υποχρέωση αυτή ισχύει σε σχέση με θύματα παιδιά, τα οποία συχνά αδυνατούν, για διάφορους λόγους, να αναφέρουν τα αδικήματα που διαπράττονται εναντίον τους πριν φτάσουν στην ενηλικίωση. Οι νομοθέτες περιόρισαν την εφαρμογή της αρχής αυτής στα αδικήματα που προβλέπονται στα άρθρα 36, 37, 38 και 39, για τα οποία υπάρχει δικαιολογία για την επέκταση του χρόνου παραγραφής.

Ο χρόνος παραγραφής για την έναρξη αστικών νομικών διαδικασιών ρυθμίζεται από τον Περί Παραγραφής Αγωγήμων Δικαιωμάτων Νόμο του 2012 (Ν. 66(I)/2012). Παράλληλα όμως, το άρθρο 36 παράγραφος 1, του Περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Σεξουαλικής Κακοποίησης, της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας Νόμου του 2014 (Ν. 91(I)/2014) αναφέρει ότι:

(6) Ανεξάρτητα από τις διατάξεις του περί Παραγραφής Αγωγήμων Δικαιωμάτων Νόμου, όπως αυτός εκάστοτε τροποποιείται ή αντικαθίσταται, το αγωγήμο δικαίωμα του παιδιού θύματος δεν παραγράφεται.

Εισήγηση:

- Ο χρόνος παραγραφής του αγωγήμου δικαιώματος πρέπει να επεκταθεί για όλα τα αδικήματα που προβλέπονται στα άρθρα 36, 37, 38 και 39 της Σύμβασης, προκειμένου να δοθεί επαρκής χρόνος στα θύματα να ξεπεράσουν το τραύμα τους και να έχουν τη δυνατότητα να υποβάλουν καταγγελία.
- Να ενταχθεί το άρθρο 58 σε νομοθεσία για τη Βία κατά των Γυναικών.

12. Κεφάλαιο VII – Μετανάστευση και άσυλο

Άρθρο 59 – Καθεστώς διαμονής

1. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι τα θύματα το οποίων το καθεστώς διαμονής εξαρτάται από εκείνο του/της συζύγου ή συντρόφου όπως αναγνωρίζεται από την εσωτερική νομοθεσία, σε περίπτωση λύσης του γάμου ή της σχέσης, λαμβάνουν σε περίπτωση ιδιαίτερα δύσκολων συνθηκών, κατόπιν αίτησης, αυτόνομη άδεια διαμονής ανεξάρτητα από τη διάρκεια του γάμου ή της σχέσης. Οι όροι που σχετίζονται με την παραχώρηση και τη διάρκεια της αυτόνομης άδειας διαμονής καθορίζονται από την εσωτερική νομοθεσία.
2. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι τα θύματα μπορούν να πετύχουν διακοπή των διαδικασιών απέλασης που ξεκίνησαν σε σχέση με καθεστώς διαμονής που εξαρτάται από εκείνο του/της συζύγου ή συντρόφου όπως αναγνωρίζεται από την εσωτερική νομοθεσία, για να τους δώσουν τη δυνατότητα να υποβάλλουν αίτηση για αυτόνομη άδεια διαμονής.
3. Τα Μέρη θα εκδώσουν ανανεώσιμη άδεια διαμονής σε θύματα, σε μία από τις παρακάτω δύο περιπτώσεις ή και στις δύο: α στην περίπτωση που η αρμόδια αρχή θεωρήσει ότι η διαμονή τους είναι απαραίτητη λόγω της προσωπικής τους κατάστασης, β στην περίπτωση που η αρμόδια αρχή θεωρήσει ότι η παραμονή τους είναι απαραίτητη για το σκοπό της συνεργασίας τους με τις αρμόδιες αρχές για την έρευνα ή τις ποινικές διαδικασίες.
4. Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι τα θύματα αναγκαστικού γάμου που μεταφέρθηκαν σε άλλη χώρα με σκοπό το γάμο και που, ως αποτέλεσμα, έχασαν το καθεστώς διαμονής τους στη χώρα όπου κατοικούν συνήθως, μπορούν να το επανακτήσουν.

Μελέτες και έρευνες δείχνουν ότι ο εκφοβισμός για απέλαση ή απώλεια του καθεστώτος διαμονής είναι ένα πολύ ισχυρό εργαλείο που χρησιμοποιείται από τους δράστες, ώστε τα θύματα βίας κατά των γυναικών και ενδοοικογενειακής βίας να μη ζητήσουν βοήθεια από τις αρχές ή να απομακρυνθούν από το δράστη.

Φαίνεται ότι τα περισσότερα κράτη μέρη προαπαιτούν από συζύγους ή συντρόφους να παραμείνουν παντρεμένοι ή σε μια σχέση για ένα χρονικό διάστημα που κυμαίνεται από ένα έως τρία έτη ώστε να αποκτήσουν αυτόνομο καθεστώς διαμονής. Ως αποτέλεσμα, πολλά από τα θύματα, των οποίων το καθεστώς παραμονής εξαρτάται από εκείνο του δράστη, παραμένουν σε σχέσεις όπου είναι αναγκασμένοι/ες να υπομείνουν καταστάσεις κακοποίησης και βίας για μεγάλη χρονική περίοδο.

Με βάση τον Νόμο Περί του Δικαιώματος των Πολιτών της Ένωσης και των Μελών των Οικογενειών τους να Κυκλοφορούν και να Διαμένουν Ελεύθερα στη Δημοκρατία, σε περίπτωση υπηκόου τρίτης χώρας που είναι σύζυγος Ευρωπαίου πολίτη, *«Το διαζύγιο ή η ακύρωση του γάμου, δε συνεπάγεται απώλεια του δικαιώματος διαμονής των μελών της οικογένειας του πολίτη της Ένωσης, τα οποία δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους, αν τούτο υπαγορεύεται από ιδιαιτέρως δυσχερείς καταστάσεις, περιλαμβανομένης της περίπτωσης που το μέλος της οικογένειας κατέστη θύμα βίας στην οικογένεια όπως αυτό καθορίζεται στον περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμο, ενόσω υφίστατο ο γάμος (άρθρο 26.2.γ).»* Παρατηρείται, δηλαδή, το παράδοξο η νομοθεσία να παρέχει προστασία, αντίστοιχη αυτής που κατοχυρώνεται στο άρθρο 59 της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, στις συζύγους Ευρωπαίους πολιτών, αλλά όχι και στις μετανάστριες συζύγους Κυπρίων πολιτών, με την εξαίρεση μεταναστριών συζύγων Κυπρίων πολιτών με παιδιά. Όσον αφορά τις μετανάστριες χωρίς χαρτιά, θύματα οποιασδήποτε μορφής βίας, δεν υπάρχει νομοθεσία που να τις καλύπτει. Σημειώνεται ότι οι μετανάστριες χωρίς χαρτιά είναι ακόμη πιο ευάλωτες, και ως εκ τούτου πιθανόν να μην αναφέρουν περιστατικά βίας λόγω φόβου απέλασης.

Πρέπει να σημειωθεί ότι δεν υπάρχει νομοθεσία που να καλύπτει άλλες μορφές βίας κατά των γυναικών μεταναστριών όμως για παράδειγμα εκβιασμό, βιασμό κτλ εκτός γάμου.

Όσον αφορά τις μετανάστριες οικιακές εργαζόμενες που αντιμετωπίζουν βία στο χώρο εργασίας τους (σε οικία) όπου επίσης είναι και ο χώρος διαμονής, αυτές καλύπτονται από τους Περί Βίας στην Οικογένεια Νόμους [άρθρο 2. (δ)], οι οποίοι ορίζουν ως *«"μέλος της οικογένειας" [...] «κάθε πρόσωπο το οποίο διαμένει με οποιοδήποτε από τα πιο πάνω πρόσωπα»*. Αυτή η πρόνοια όμως, δεν ενεργοποιείται όταν πρόκειται για οικιακή εργαζόμενη μετανάστρια.

Οι Περί Αλλοδαπών και Μετανάστευσης Κανονισμοί παρέχουν την εξουσία στον Υπουργό Εσωτερικών να χορηγεί ειδική άδεια σε οποιοδήποτε πρόσωπο, αν αυτό κρίνεται θεμιτό [Κανονισμός 15 παρ. (1)(β) και (4)]. Συνεπώς αιτήματα που αφορούν τέτοιες περιπτώσεις εξετάζονται από το Υπουργείο έκαστη περίπτωση ξεχωριστά, και λαμβάνεται απόφαση.

Αν το άτομο αυτό αποδειχθεί θύμα εμπορίας προσώπων, θα τύχει χειρισμού βάσει του Ν.60(Ι)/2014 και θα λάβει άδεια παραμονής ως θύμα.

Τέλος, όσον αφορά τις διατάξεις της παραγράφου 4, πρέπει να σημειωθεί ότι οι αναγκαστικοί γάμοι καλύπτονται από τον Ποινικό Κώδικα, τον Περί Γάμων Νόμο [ο Περί Γάμου Νόμος του 2003 (Ν.104(Ι)/2003)], και τον Νόμο Περί Εμπορίας Προσώπων [ο Περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Εμπορίας και Εκμετάλλευσης Προσώπων και της Προστασίας των Θυμάτων Νόμος του 2014 (Ν. 60(Ι)/2014)]. Ωστόσο καμία νομοθεσία, πολιτική ή πρακτική δεν καλύπτει την πιο πάνω παράγραφο. Σύμφωνα με την έκθεση της Τεχνικής Επιτροπής, το Υπουργείο Εσωτερικών επιχειρηματολόγησε ως προς το πιο πάνω άρθρο ότι: *«Είναι πολύ γενικό το άρθρο αυτό και δεν περιλαμβάνει οποιοδήποτε ασφαλιστικές δικλείδες για αντιμετώπιση τυχόν καταχρήσεων και επειδή ήδη το καθεστώς παραμονής των αλλοδαπών στη*

Δημοκρατία, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων των οποίων το καθεστώς διαμονής εξαρτάται από εκείνο του/της συζύγου, ρυθμίζεται από ευρωπαϊκές οδηγίες και την εσωτερική νομοθεσία, το Υπουργείο Εσωτερικών θεωρεί ότι πρέπει να τεθεί επιφύλαξη για την εφαρμογή του άρθρου αυτού».

Θεωρούμε ότι λανθασμένα δόθηκε το πιο πάνω επιχείρημα γιατί υπερισχύει η καχυποψία περί κατάχρησης αντί υποψιών για περιπτώσεις Βίας κατά των Γυναικών ως παραβίαση ανθρώπινου δικαιώματος.

Εισήγηση:

- Συνιστούμε την άρση της εν λόγω επιφύλαξης και την πλήρη ένταξη του άρθρου 59 σε νομοθεσία για τη Βία κατά των Γυναικών ανεξαρτήτως του καθεστώσ νομιμότητας της μετανάστριας.
- Εφαρμογή των Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμων του 2000 ως 2015 (Νόμοι 119(I) του 2000 , 212(I) του 2004 και 172(I) του 2015) για να διασφαλιστούν τα δικαιώματα των οικιακών εργαζομένων.

Άρθρο 60 – Αιτήματα ασύλου με βάση το φύλο

1 Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι η βία κατά γυναικών με βάση το φύλο μπορεί να αναγνωρισθεί ως μορφή διωγμού στο πλαίσιο της ερμηνείας του Άρθρου 1, Α (2) της Σύμβασης του 1951 σχετικά με το Καθεστώς των Προσφύγων και ως μορφή σοβαρής βλάβης που επιζητά συμπληρωματική/βοηθητική προστασία.

2 Τα Μέρη θα διασφαλίσουν ότι καθένας από τους λόγους της Σύμβασης ερμηνεύεται λαμβάνοντας υπόψη την ισότητα των φύλων και ότι όπου έχει καθιερωθεί ότι η εκδίωξη για την οποία υφίσταται φόβος οφείλεται σε έναν ή περισσότερους από αυτούς τους λόγους, οι αιτούντες θα πρέπει να λαμβάνουν την ιδιότητα του πρόσφυγα σύμφωνα με τα σχετικά ισχύοντα κείμενα.

3 Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να αναπτύξουν διαδικασίες υποδοχής σε σχέση με το φύλο και υπηρεσίες υποστήριξης για τους αιτούντες άσυλο καθώς και οδηγίες ανάλογα με το φύλο και διαδικασίες ασύλου σε σχέση με το φύλο, περιλαμβανομένου του καθορισμού του καθεστώτος πρόσφυγα και την αίτηση για διεθνή προστασία.

Υπάρχει επαρκής κάλυψη της παραγράφου 1 στην κυπριακή νομοθεσία με τον περί Προσφύγων Νόμο του 2000 (Ν. 6(I)/2000). Επίσης, η Κύπρος έχει ως στόχο να μεταφέρει στην εθνική νομοθεσία και τις οδηγίες της ΕΕ για τις κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας και σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (2013). Οι οδηγίες περιέχουν διατάξεις σχετικές με το άρθρο 60 της Σύμβασης.

Πρακτικά, συνήθως οι άνδρες σύζυγοι (ως αρχηγοί των οικογενειών τους) υποβάλουν αίτηση εκ μέρους όλων των εξαρτωμένων τους συμπεριλαμβανομένου και των γυναικών συζυγών τους. Ο Περί Προσφύγων Νόμος άρθρο 11(4)(α) τονίζει ότι *«Ο αιτητής δικαιούται να υποβάλει αίτηση εξ ονόματος των εξαρτωμένων από αυτόν προσώπων, νοουμένου ότι οι εξαρτώμενοι ενήλικες συναινούν στην κατάθεση της αίτησης εξ ονόματός τους.»*

Η προαναφερόμενη συναίνεση ζητείται κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης ή, το αργότερο, κατά την προσωπική συνέντευξη με τον εξαρτώμενο ενήλικα. Στην πράξη, παρόλο που τις περισσότερες φορές γίνονται ξεχωριστές συνεντεύξεις και ζητείται η συναίνεση, κάποιες φορές το συγκεκριμένο άρθρο δεν ενεργοποιείται και παραμένει στην διακριτική ευχέρεια του/ της εξεταστή/ τριας να ζητήσει την εν λόγω συναίνεση.

Το πιο πάνω άρθρο θα καταργηθεί και αντικατασταθεί με το πιο κάτω άρθρο όταν γίνει η μεταφορά στην κυπριακή νομοθεσία της Οδηγίας της ΕΕ για τις κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (2013):

Άρθρο 7 (2). Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ότι ο αιτών μπορεί να υποβάλει αίτηση εξ ονόματος των εξαρτωμένων από αυτόν προσώπων. Σε αυτές τις περιπτώσεις, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι εξαρτώμενοι ενήλικες να συναινούν στην κατάθεση της αίτησης εξ ονόματός τους ή, εάν αυτό δεν ισχύει, να μπορούν να υποβάλουν την αίτησή τους αυτοπροσώπως.

Μέχρι την αντικατάσταση, θα μπορούσαν να γίνουν βελτιώσεις κατά τη χρονική στιγμή που υποβάλλεται η αίτηση για να διασφαλιστεί η πρόσβαση στη διαδικασία όλων των γυναικών που μπορεί να έχουν ανεξάρτητο αίτημα από αυτό του συζύγου τους:

- Για να διασφαλιστεί ότι οι γυναίκες θα λάβουν τις απαραίτητες πληροφορίες ώστε να μπορούν να υποβάλουν ξεχωριστή αίτηση και να ενημερωθούν ότι η δίωξη λόγω φύλου αποτελεί λόγο για να υποβάλουν αίτηση για άσυλο.

- Ότι οι γυναίκες θα λάβουν ολοκληρωμένη ενημέρωση για το δικαίωμα τους σε ξεχωριστή αίτηση από το σύζυγο τους και τις συνέπειες σε περίπτωση που δεν υποβάλουν ξεχωριστή αίτηση, ειδικότερα εάν υπάρχει βάσιμος λόγος αίτησης ασύλου.

Για την τρίτη παράγραφο δεν υπάρχουν νομοθετικά μέτρα σε σχέση με έμφυλες διαδικασίες υποδοχής ή έμφυλες υπηρεσίες στήριξης. Οι έμφυλες διαδικασίες συνέντευξης ακολουθούνται σε κάποιο βαθμό, όπως για παράδειγμα ο εξεταστής/ τρια και μεταφραστής/ τρια να είναι το ίδιο φύλο με το άτομο που υποβάλει αίτηση για άσυλο. Όμως όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, υπάρχει η Οδηγία της ΕΕ για τις συνθήκες υποδοχής (2013) η οποία δεν έχει μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο. Η Οδηγία στο κεφάλαιο IV περιέχει διατάξεις σχετικά με τα ευάλωτα άτομα (άρθρο 21 (Γενική αρχή) και άρθρο 22 (Αξιολόγηση των ειδικών αναγκών υποδοχής των ευάλωτων προσώπων) όπου εμπίπτουν και οι γυναίκες αιτούντες άσυλο. Ταυτόχρονα το άρθρο 18 (3): τονίζει ότι *«τα κράτη μέλη λαμβάνουν υπόψη το φύλο και την ηλικία-συγκεκριμένες ανησυχίες και την κατάσταση των ευάλωτων προσώπων σε σχέση με τους αιτούντες εντός των χώρων και των*

κέντρων φιλοξενίας [...]» και η παράγραφος 4 του ιδίου άρθρου τονίζει ότι «Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για την πρόληψη της επίθεσης και της βίας με βάση το φύλο, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής επίθεσης και παρενόχλησης, στους χώρους και τα κέντρα φιλοξενίας [...]».

Επίσης, ένα ακόμα θέμα που πρέπει να σημειωθεί σε σχέση με έμφυλες διαδικασίες είναι αυτές που ακολουθούνται για επιβεβαίωση του ακρωτηριασμού γυναικείων γενετικών οργάνων ως μορφή βασανιστηρίου. Σύμφωνα με το Άρθρο 15 του Περί Προσφύγων Νόμο:

Άρθρο 15.- (1) Αιτητής, ο οποίος ισχυρίζεται, κατά το χρόνο εκδήλωσης της υποβολής αίτησης για αναγνώρισή του ως πρόσφυγα ή κατά τη διάρκεια της συνέντευξής του από τον αρμόδιο λειτουργό, ότι υπέστη βασανιστήρια στη χώρα ιθαγένειάς του, παραπέμπεται για εξέταση από ιατρό. Σε περίπτωση άρνησης του αιτητή να υποβληθεί σε ιατρική εξέταση, ο ισχυρισμός του θα αγνοείται, εκτός αν δοθούν ικανοποιητικές εξηγήσεις για τους λόγους της άρνησής του.

Ο ακρωτηριασμός γυναικείων γενετικών οργάνων θα πρέπει να θεωρείται ως ικανοποιητικός λόγος για άρνηση σε υποβολή ιατρικών εξετάσεων.

Εισήγηση:

- Άμεση ψήφιση των νόμων που αφορούν την μεταφορά των Οδηγιών της ΕΕ για τις κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας και σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (2013).
- Να υιοθετηθούν έμφυλες διαδικασίες υποδοχής σε μορφή κανονισμών και να δημιουργηθούν έμφυλες υπηρεσίες στήριξης για γυναίκες αιτούντες ασύλου που έχουν υποστεί οποιαδήποτε μορφή βίας που καλύπτεται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης.

Άρθρο 61 - Μη επαναπροώθηση

1 Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα σεβασμού της αρχής της μη επαναπροώθησης σύμφωνα με τις υπάρχουσες υποχρεώσεις βάσει της διεθνούς νομοθεσίας.

2 Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι τα θύματα βίας κατά γυναικών που χρειάζονται προστασία, ανεξάρτητα από την κατάσταση ή το καθεστώς διαμονής, δεν θα επιστρέφονται σε καμία περίπτωση σε οποιαδήποτε χώρα όπου θα διέτρεχε κίνδυνο η ζωή τους ή όπου μπορεί να υποβληθούν σε βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία.

Το άρθρο αυτό περιλαμβάνεται στην εθνική νομοθεσία και συγκεκριμένα στον περί Προσφύγων Νόμο του 2000 (Ν. 6(Ι)/2000). Σύμφωνα με το άρθρο 4 «Πρόσφυγας ή αιτητής δεν απελαύνεται σε χώρα ή δεν αποστέλλεται στα σύνορα χώρας όπου, λόγω φύλου, φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας, ιδιότητας μέλους συγκεκριμένου κοινωνικού συνόλου ή πολιτικών αντιλήψεων, η ζωή ή η

ελευθερία του θα τεθεί σε κίνδυνο ή θα υποβληθεί σε βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή καταδίωξη».

Σημαντικό όμως είναι να αναφερθεί ότι εάν στην πράξη δεν γίνεται ξεχωριστή συνέντευξη στις γυναίκες συζύγους (βλ. άρθρο 60), ώστε να προσδιοριστεί κατά πόσο η ίδια έχει βάσιμους λόγους για άσυλο με βάση το φύλο, υπάρχει η περίπτωση απέλασης τους με αποτέλεσμα να μη διασφαλιστούν οι γυναίκες θύματα βίας που χρειάζονται προστασία.

Εισήγηση:

- Παρόλο που το άρθρο 61 καλύπτεται επαρκώς από το άρθρο. 4 του περί Προσφύγων Νόμο του 2000 (Ν. 6(I)/2000), η διάταξη αυτή θα πρέπει να ενταχθεί σε νομοθεσία για τη Βία κατά των Γυναικών.

13. Βιβλιογραφία

Κατάλογος Βιβλιογραφίας στα Αγγλικά

A.T. v. Hungary, CEDAW Communication No. 2/2003, U.N. Doc. CEDAW/C/32/D/2/2003 (2005) <https://www.law.georgetown.edu/rossrights/docs/cases/MsATHungary.html>

Anderson, Kristin, L. "Gender, Status, and Domestic Violence: An Integration of Feminist and Family Violence Approaches". *Journal of Marriage and Family* 59(3) (1997): 655-669.

doi: <https://irenemarshiajones.files.wordpress.com/2012/10/domestic-violence-article-2.pdf>

Atkinson, Mary, Jones, Megan, and Lamont, Emily. *Multi-agency Working and Its Implications for Practice: a Review of the Literature*. Reading: CfBT, 2007.

<http://www.nfer.ac.uk/nfer/publications/MAD01/MAD01.pdf>.

Council of Europe, Istanbul Convention Action against violence against women and domestic violence. "The Convention in Brief".

<http://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/the-convention-in-brief>

Council of the European Union. 'Council conclusions on Combating Violence Against Women, and the Provision of Support Services for Victims of Domestic Violence.' 3206th Employment, Social Policy, Health and Consumer Affairs Council meeting, Brussels, 2012.

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lsa/134081.pdf

Godfrey St. Bernard. *DATA COLLECTION SYSTEM FOR DOMESTIC VIOLENCE*. The Economic Commission for Latin America and the Caribbean (ECLAC) Sub regional Headquarters for the Caribbean, 2002.

<http://www.cepal.org/mujer/noticias/noticias/7/14217/lccarg691i.pdf>

Kelly, Liz and Lovett, Jo. 'Different Systems, similar outcomes? Tracking attrition in reported rape cases in eleven countries', European Briefing, Child and Woman Abuse Studies Unit, 2009.

Loseke Donileen R., Gelles, Richard J., and Cavanaugh, Mary M. *Current controversies on family violence*. London: Sage Publications Inc. Press, 2005.

Maynard, Mary and Winn, Jan. "Women, Violence and Male Power" In *Introducing Women's Studies* edited by Victoria Robinson, and Diane Richardson. 221-247. Macmillan Press (2nd Revised edition), 1997.

Outlaw, Maureen. "No One Type of Intimate Partner Abuse: Exploring Physical and Non-Physical Abuse Among Intimate Partners." *Journal of Family Violence* 24(4) (2009): 263-272.

Panayiotopoulos, Christos. "Mandatory reporting of domestic violence cases in Cyprus; barriers to the effectiveness of mandatory reporting and issues for future practice." *European Journal of*

Social Work 14:3 (2011):379-402.

doi: <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13691457.2010.490936>

United Nations, *UN Declaration on the Elimination of Violence against Women*. GA Res 48/104 , UN Doc A/RES/48/104 (23 February 1994, Article 4.c. of 20 December 1993)

United Nations. *The Secretary-General's in-depth study on all forms of violence against women*, 61st sess, Agenda Item 60 (a), UN Doc A/61/122/Add.1 (6 July 2006) para. 112.

UN Committee on the Elimination and Discrimination Against Women (CEDAW), *CEDAW General Recommendations No. 19: Violence Against Women*, 11th sess, UN Doc A/47/38, (adopted in 1992) Article 1.

http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CEDAW/Shared%20Documents/1_Global/INT_CEDAW_GEC_3731_E.pdf

UN CEDAW, *CEDAW General Recommendation 19: Violence against women*, 11th sess, (adopted in 1992), UN Doc HRI\GEN\1\Rev.1 at 84 (Revise in 1994) para. 9.

UN CEDAW, *CEDAW General Recommendation 28: Core Obligations of State under Article 2 of the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women*, UN Doc CEDAW/C/GC/28 (16 December 2010)

United Nations, *UN Report of the Fourth World Conference on Women*, Beijing, September 4 to 15, 1995, Beijing Declaration and Platform for Action approved at the 16th plenary session held on September 15, 1995. A/CONF.177/20/Rev.1, para. 1245b.

<http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/pdf/Beijing%20full%20report%20E.pdf>

United Nations Division for the Advancement of Women, *Good Practices in Legislation on Violence against Women Report of the Expert Group Meeting*, Vienna, Austria, 26-28 May, 2008.

[http://www.un.org/womenwatch/daw/egm/vaw_legislation_2008/Report%20EGMGPLVAW%20\(final%2011.11.08\).pdf](http://www.un.org/womenwatch/daw/egm/vaw_legislation_2008/Report%20EGMGPLVAW%20(final%2011.11.08).pdf)

World Health Organization (WHO). *'Guidelines for medico-legal care for victims of sexual violence.'* Geneva: World Health Organization, 2003.

http://www.who.int/violence_injury_prevention/publications/violence/med_leg_guidelines/en/

World Health Organization (WHO). *'The world health report 2002- Reducing Risks, Promoting Healthy Life.'* Geneva: World Health Organization, 2002.

http://www.who.int/whr/2002/en/whr02_en.pdf?ua=1

Κατάλογος Βιβλιογραφίας στα Ελληνικά

Αποστολίδου, Μάρθα, και Παγιάτσου, Μαρίνα. *Έθνικό Σχέδιο Δράσης για τη Βία στην Οικογένεια, για τη Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια.* Λευκωσία, 2008.

<http://www.familyviolence.gov.cy/upload/publications>

Αστυνομία Κύπρου. "Στατιστικά Στοιχεία."

<http://www.police.gov.cy/police/police.nsf/All/833E1616E2E1A6F7C2257F92001F3192?OpenDocument>.

Βέης, Κώνσταντίνος. *‘Η ποινική εξέλιξη περιστατικών βίας στην οικογένεια: προεκτάσεις και ζητήματα που εγείρονται.’ Επιθεώρηση Κυπριακού Και Ευρωπαϊκού Δικαίου* 11 (2010):102-126. Δικαιονομία-Νομικές εκδόσεις.

Γραφείο Ανάλυσης και Στατιστικής. *‘Στατιστικά Στοιχεία Για Την Εγκληματικότητα - Βία Στην Οικογένεια - Αναφερόμενα Περιστατικά Βίας Στην Οικογένεια Κατά Είδος Από Το 2011 Μέχρι Το 2015.’* Αστυνομία Κύπρου, 2016.

[http://www.police.gov.cy/police/police.nsf/All/833E1616E2E1A6F7C2257F92001F3192/\\$file/FamilyAbuse%20greek.pdf](http://www.police.gov.cy/police/police.nsf/All/833E1616E2E1A6F7C2257F92001F3192/$file/FamilyAbuse%20greek.pdf).

Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. *‘Τοποθέτηση της Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ως Εθνικής Ανεξάρτητης Αρχής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για την Πρόληψη και Ποινική Μεταχείριση της Σεξουαλικής Βίας κατά των Γυναικών καθώς και την Παροχή Στήριξης στα Θύματα.’* (Α/Δ 9/2014) Λευκωσία, 2014.

http://www.ombudsman.gov.cy/ombudsman/ombudsman.nsf/index_new/index_new?OpenForm

Επίτροπος Διοικήσεως. *‘Τοποθέτηση Εθνικής Ανεξάρτητης Αρχής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφορικά με την ανάγκη δημιουργίας μηχανισμού έγκαιρης και συντονισμένης διοπηρεσιακής παρέμβασης σε περιπτώσεις σοβαρού κινδύνου βίας κατά των γυναικών.’* (Δράσης 2/2015) Λευκωσία, 2015.

http://www.ombudsman.gov.cy/ombudsman/ombudsman.nsf/index_new/index_new?OpenForm

Eur-lex, European Union Law. *‘Χάρτη πορείας για την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών 2006-2010.’*(COM2006/92)

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV:c10404>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. *“Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή από τα κράτη μέλη της απόφασης-πλαίσιο 2008/675/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 24ης Ιουλίου 2008, για τη συνεκτίμηση των καταδικαστικών αποφάσεων μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης επ’ ευκαιρία νέας ποινικής διαδικασίας.”* Βρυξέλες, 2014.

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52014DC0312>

Καϊλή, Χριστίνα, και Παύλου, Σουσάνα. *‘Δράση κατά της ενδοοικογενειακής βίας αναπτύσσοντας ένα σύστημα στήριξης των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας.’* Λευκωσία: Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου, 2011.

Κέντρο Ερευνών και Ανάπτυξης Intercollege. *‘Έρευνα με θέμα «Βία στην Κυπριακή Οικογένεια», για τη Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην οικογένεια.’* Λευκωσία, 2000.

Οι Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμοι του 2000 και του 2004.

http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/2000_1_119/full.html

Ο Περί Σχέσεων Γονέων και Τέκνων Νόμος του 1990 (Ν. 216/1990).

http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/1990_1_216/full.html

Ο Περί Ποινικού Κώδικα Νόμος (ΚΕΦ.154). Άρθρο 20.

http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/0_154/full.html

Ο Περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Σεξουαλικής Κακοποίησης, της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας Νόμος του 2014 (Ν. 91 (Ι)/2014)

http://www.cylaw.org/nomoi/indexes/2014_1_91.html

Παπαδάκη, Μαρία. “Η συμβολή του Κοινωνικού Λειτουργού στην αντιμετώπιση της συντροφικής κακοποίησης στις υπηρεσίες Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας.” Στο *Οι Πρακτικές Εφαρμογές της Κοινωνικής Εργασίας στην Ελλάδα και στην Κύπρο, επιμέλεια από Πάρλαλης Κ. Σταύρος*, 227-245. Αθήνα: Εκδόσεις Πεδίο, 2011.

Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια. *‘Εγχειρίδιο Διατμηματικών Διαδικασιών για το Χειρισμό Περιστατικών Βίας στην Οικογένεια.’* Λευκωσία, 2002.

http://www.familyviolence.gov.cy/upload/downloads/egxeiridio_diatmimatikon_diadikasion_200206.pdf

Συμβουλευτική Επιτροπή Πρόληψης και Καταπολέμησης της Βίας στην Οικογένεια. *‘Η Έκταση, Συχνότητα, Μορφές Και Επιπτώσεις Της Ενδοοικογενειακής Βίας Κατά Των Γυναικών Στην Κύπρο.’* Λευκωσία, 2014.

http://www.familyviolence.gov.cy/upload/research/erevna_2012oct_viol-ag-women_nov2014.pdf

Τεχνική Επιτροπή για την Ισότητα Ανδρών και Γυναικών. *‘Έκθεση της Τεχνικής Επιτροπής για την Ισότητα Ανδρών και Γυναικών για τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και την Ενδοοικογενειακή Βία.’* Λευκωσία, 2014.